

GUIA PEDAGÒGICA

SEGONA FASE

MULTIFORMES
I EQUILIBRATES

PER UNA
ESCOLA
EN UN MÓN
INTERCULTURAL
I AMB CULTURAL
EQUITAT
DE GÈNERE

MOBILITZACIÓ SOCIAL I INCIDÈNCIA SOCIAL I POLÍTICA

TÍTOL

GUIA PEDAGÒGICA. Segona fase

Ni uniformes ni etiquetes: per una escola i un món intercultural i amb equitat de gènere
MOBILITZACIÓ SOCIAL I INCIDÈNCIA SOCIAL I POLÍTICA

EDICIÓ

FUNDACIÓ AKWABA 2018

COORDINACIÓ I REDACCIÓ

BEGOÑA CARRERA REDONDO
NÚRIA GÓMEZ CAMPRUBÍ

COL·LABORACIONS

LO RELACIONAL
POLÍGON CULTURAL
LA FUNDICIÓ
ENMEDIO

IMATGE GRÀFICA DE LA CAMPANYA
AMAIA MARTIN / SUPERCobra.NET

DISSENY I MAQUETACIÓ
INPACTE - IOLANDA GUÀRDIA

PRODUCCIÓ GRÀFICA
CREACIONES GRAF32, S.L.

IMPRÈS EN PAPER RECICLAT

CRÈDITS

CREATIVE COMMONS

Sou lliures de copiar i distribuir l'obra amb les condicions següents:

- **Reconeixement.** Heu de reconèixer els crèdits de la manera especificada per l'autora. Citant la procedència i comunicant-t'ho a la següent adreça: educatiu@fundacioakwaba.cat
- **No Comercial.** L'explotació de l'obra queda limitada a usos no comercials.
- **Sense Obres Derivades.** L'autorització per explotar l'obra no inclou la transformació per crear una obra derivada.

NI UNIFORMES NI ETIQUETES

PER UNA
ESCOLA
EN UN MÓN
INTERCULTURAL
AMB
EQUITAT
DE GÈNERE

ÍNDEX

PRESENTACIÓ LA FUNDACIÓ AKWABA I LA CAMPANYA	006
---	-----

LA GUIA PER A QUI I PER QUÈ?	008
---------------------------------	-----

BLOC DE PRIMÀRIA

MÒDUL P6 La transformació del centre educatiu al carrer i al món	010
--	-----

MÒDUL P7 Nosaltres som...: identitats múltiples	024
---	-----

MÒDUL P8 + interacció + interculturalitat	050
---	-----

MÒDUL P9 Ni uniformes ni etiquetes al carrer	062
--	-----

MÒDUL P10 Propostes de canvi	072
--	-----

ÍNDEX

BLOC DE SECUNDÀRIA

MÒDUL S6 **080**
La transformació del centre educatiu al carrer i al món

MÒDUL S7 **098**
Nosaltres som...: identitats múltiples

MÒDUL S8 **124**
+ interacció + interculturalitat

MÒDUL S9 **136**
Ni uniformes ni etiquetes al carrer

MÒDUL S10 **142**
Propostes de canvi

**MARC CONCEPTUAL
I RECOMANACIONS** **150**

PRESENTACIÓ

LA FUNDACIÓ AKWABA I LA CAMPANYA

"Ni uniformes ni etiquetes: per una escola i un món intercultural i amb equitat de gènere" és una campanya impulsada per la Fundació Akwaba que té per finalitat formar uns infants i un jovent **crític amb les actituds racistes i sexistes**; capaç **d'identificar les discriminacions** i desigualtats de gènere i d'interculturalitat, i que **generi propostes de transformació** en el centre educatiu, l'entorn local i el global. Des del 1992, la **Fundació Akwaba** promou la participació i la coresponsabilitat per generar una societat més justa mitjançant la **formació**. Tots els projectes, siguin d'acollida de persones nouvingudes, d'educació per a la justícia global, de cooperació local o internacional, inclouen aquest aspecte.

En el context actual es troba un **creixent sexisme** entre els infants, joves i la societat en general que ens alerta d'un fre o retrocés de l'equitat de gènere. Temàtiques actuals i mediàtiques són: la bretxa salarial, els assetjaments sexuals, els micromasclismes, el control i la discriminació a través de les noves tecnologies i les xarxes socials.

En la nostra societat, allò diferent es continua penalitzant. La norma marca de forma binària la manera d'entendre els sexes, els gèneres, els rols de gènere, l'orientació sexual,... Ara bé, existeixen col·lectius que ens alerten de les injustícies derivades d'aquesta construcció social i de les seves causes, producte d'un sistema etnocèntric, capitalista i heteropatriarcal.

La **discriminació per raó** cultural també ha crescut en els darrers anys. El **racisme** no només respon a les discriminacions per color de pell, sinó també hi ha d'altres elements, com són: l'origen de naixement, l'accent, la vestimenta, la religió, els costums alimentaris o culturals, entre d'altres. Des de l'anàlisi interseccional, aquesta variable ve altament condicionada per la classe social i el sistema de gènere que impliquen un posicionament de les persones en el sistema de privilegis que vivim.

La interseccionalitat és una mirada en què volem aprofundir per tal de millorar l'atenció a la diversitat i l'acció col·lectiva en l'espai públic.

El jovent i els infants són el públic clau perquè representen la societat del present i del futur i si volem canviar els valors de la societat, el jovent i els infants han de formar-se en el respecte, la defensa i promoció dels drets humans i en valors favorables a un desenvolupament humà sostenible. L'experiència de les campanyes anteriors ens demostra que el jovent és receptiu i s'interessa per aquests conceptes, sempre que es treballin mitjançant una metodologia que en propiciï la participació activa i la reflexió. Pensem que aquests valors han de ser coneguts per tots els infants i joves independentment de la condició social i, perquè la futura societat sigui realment democràtica, cal potenciar l'intercanvi entre iguals.

Les estratègies de *Ni uniformes ni etiquetes* se centren en accions formatives participatives i socioafectives sobre gènere i interculturalitat adreçades a infants i joves de centres educatius. Aquestes accions de formació es plantegen en dues fases:

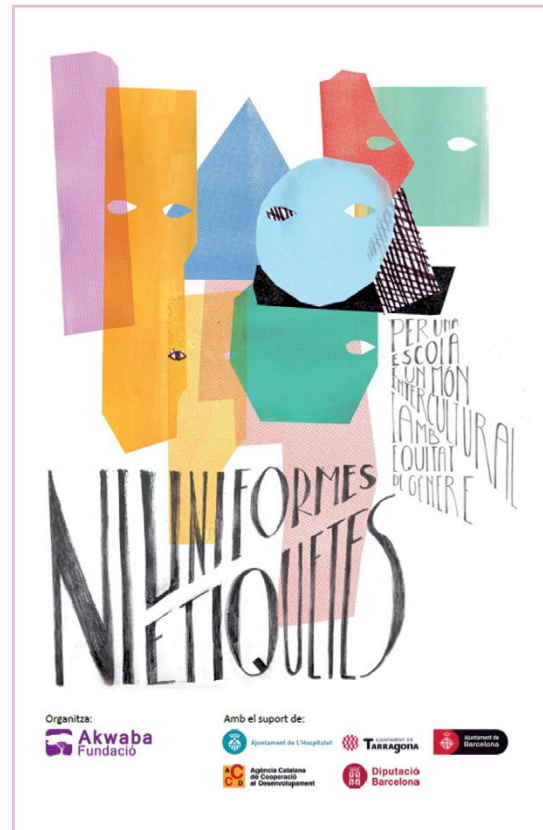
1A FASE Formació i investigació dels infants i el jovent i sensibilització a la comunitat educativa. Reflexió i elaboració de propostes de transformació al centre educatiu amb perspectiva de gènere i interculturalitat a través de la investigació, acció i participació (IAP), l'art i la sensibilització a la comunitat educativa.

2A FASE Mobilització social i incidència social i política. S'incideix en l'aplicabilitat de les propostes generades al centre educatiu i es fomentaran accions interculturals i de gènere en espais públics: transport públic, places, biblioteca, etc. a través de l'aprenentatge servei.

L'objectiu de la campanya és formar uns infants i un jovent crític amb les actituds racistes i sexistes; capaç d'identificar les discriminacions i desigualtats de gènere i d'interculturalitat, i que generi propostes de transformació en el centre educatiu, l'entorn local i el global.

A través de les formacions es vol:

- promoure la formació, la investigació, la reflexió i la transformació de les relacions de gènere i la interculturalitat en el món globalitzat;
- fomentar la participació intercultural comunitària des dels centres educatius i involucrar-hi famílies, professorat i alumnat;
- sensibilitzar la ciutadania sobre les relacions desiguals de gènere i interculturalitat a través de l'art;
- compartir experiències amb infants, famílies i professorat d'altres centres educatius de la ciutat.

LA GUIA

PER A QUI I PER QUÈ?

Aquesta guia pedagògica existeix per poder replicar la **segona fase** de la campanya *Ni uniformes ni etiquetes*. És un material de suport als educadors i educadores formals (mestres i professorat) i no formals (monitores de lleure, educadores socials i altres) d'infants i jovent de nou a disset anys, per tal d'incloure continguts i pràctiques pròpies de l'educació per a la justícia global en la seva programació.

L'educació per a la justícia global és un procés de coneixement i d'anàlisi crítica de la realitat que vincula l'acció local i la seva dimensió global. La seva finalitat és promoure una consciència crítica envers les causes que generen desigualtats i conflictes. També contribueix al canvi d'actituds i pràctiques que han de fer possible una ciutadania responsable, respectuosa i compromesa amb la transformació social¹.

METODOLOGIA

Les formacions teoricopràctiques es proposen en format taller a l'inici de cada mòdul formatiu amb dinàmiques socioafectives i participatives. Posteriorment es promouran d'altres metodologies participatives com són l'IAP (Investigació, Acció i Participació), l'aprenentatge servei, l'art, la sensibilització i la incidència social i política. Les accions de sensibilització i incidència social i política adreçades a la comunitat educativa (altres alumnes i família) i a la ciutadania, les realitzaran els mateixos infants i joves participants per tal d'apropiar-se dels continguts apresos i aconseguir un efecte multiplicador.

L'aprenentatge servei és una metodologia educativa que combina processos d'aprenentatge i de servei a la comunitat en un sol projecte ben articulat en què els participants es formen tot treballant sobre necessitats reals i de l'entorn amb l'objectiu de millorar-lo². El Departament d'Ensenyament considera l'aprenentatge servei com la metodologia més adient per dur a terme el servei comunitari, propera matèria que desenvoluparà la competència bàsica social i ciutadana als cursos de 3r i 4t d'ESO. Des de la Fundació Akwaba pensem que també es pot introduir aquesta metodologia a d'altres cursos i d'altres matèries o àrees, *Ni uniformes ni etiquetes* n'és un exemple.

En aquesta guia, que conté només la segona fase de la campanya, es treballen les propostes de transformació a l'entorn del centre educatiu a favor de la perspectiva de gènere i la interculturalitat. Les formacions són de 2 a 4 hores, que s'adaptaran depenent del grup-classe participant. La majoria es duen a terme a l'aula, a excepció del 8è mòdul i l'execució de la sensibilització que inclouen aspectes de l'espai públic per investigar i sensibilitzar la ciutadania.

¹ Consultat a: http://www.aprenentatgeservei.org/intra/aps/documents/guia_pau%20drets%20humans%20i%20solidaritat_web.pdf

² Consultat a: http://www.aprenentatgeservei.cat/intra/aps/documents/aps_centres_educatius_3.pdf

CONTINGUTS

Els continguts d'aquesta guia pedagògica han estat elaborats per la Fundació Akwaba. Lo Relacional ha elaborat el marc conceptual de la campanya, tant en la primera fase com en la segona.

Les formacions van adreçades especialment a infants de nou anys fins a joves de disset. Tot i que els continguts són els mateixos, el grau d'aprofundiment i la metodologia varia depenent de l'edat i per això agrupem els mòduls en dos blocs: l'un per a infants del segon i tercer cicle de primària, de nou a onze anys; i l'altre per a joves de secundària, de dotze a disset anys. Els continguts dels mòduls segueixen una lògica d'aprenentatge progressiu i, per tant, se suggereix dur a terme l'ordre proposat.

MÒDUL 6. La transformació del centre educatiu al carrer i al món

MÒDUL 7. Nosaltres som...: identitats múltiples

MÒDUL 8. + interacció + interculturalitat

MÒDUL 9. Ni uniformes ni etiquetes al carrer

MÒDUL 10. Propostes de canvi

MARC CONCEPTUAL I RECOMANACIONS

EIXOS DE LA COMPETÈNCIA CURRICULAR SOCIAL I CIUTADANA

Es poden incloure les formacions en matèries relacionades en l'àmbit social, cultura i valors ètics o servei comunitari. I també de manera interdisciplinària i inserint mòduls a l'àmbit d'educació visual, plàstica, tecnològic, llenguatge o més.

PRIMÀRIA

- **Quant a perspectiva de gènere:** desenvolupar actituds cooperatives, solidàries i crítiques davant de les diferents situacions de discriminació per motiu de gènere, sexe i opció afectivosexual tant de l'àmbit escolar com de l'entorn proper.

- **Quant a interculturalitat:** construir relacions inclusives basades en el respecte, el diàleg i l'enriquiment mutu entre totes les persones i grups socials, rebutjant els estereotips, prejudicis i discriminacions per motius d'origen o pertinença.

SECUNDÀRIA

- **Quant a perspectiva de gènere:** promoure una ciutadania que potencii l'equitat entre homes i dones i l'eliminació de tota mena de discriminació per qüestió de gènere, sexe i opció afectivosexual.
- **Quant a interculturalitat:** ser persones obertes, responsables, crítiques i compromeses en la construcció de relacions interculturals basades en l'equitat, la justícia i la inclusió social, rebutjant els prejudicis, estereotips i qualsevol tipus de discriminació per motius d'origen o pertinença.

ESTRUCTURA DE LA GUIA

A continuació es troben:

- el bloc de primària amb el desenvolupament dels 5 mòduls,
- el bloc de secundària amb el desenvolupament dels 5 mòduls i
- el marc conceptual de la campanya i les recomanacions pedagògiques.

Aquesta guia pedagògica és un recull de les formacions generades durant la **segona fase** de la campanya *Ni uniformes ni etiquetes: per una escola i un món intercultural i amb equitat de gènere*, amb la voluntat que es continuï replicant.

BLOC DE PRIMÀRIA

MÒDUL P6 **DURADA 2H AULA-SALA POLIVALENT**

La transformació del centre educatiu al carrer i al món

Amb aquest mòdul es presenta la segona fase de la campanya *Ni uniformes ni etiquetes: per una escola i un món intercultural i amb equitat de gènere*. Per començar, l'alumnat destaca els elements que més recorda o que més importància va donar a la primera fase. Tot seguit, es comparteix si hi ha hagut algun canvi al centre educatiu a partir de la investigació que va fer l'alumnat sobre les pràctiques amb **perspectiva de gènere i interculturalitat** (G/I). A través d'un esquema molt senzill, l'alumnat reflexiona sobre si a l'institut i al barri es relaciona amb diversitat (G/I) i es realitza un joc per valorar les **actituds a l'hora d'establir relacions**. També, es projecta el vídeo *Imagine* on es mostra la crítica a les **etiquetes** que ens són assignades socialment, quan totes les persones hauríem de ser respectades i incloses pel fet de ser éssers humans. Per tancar la sessió, l'alumnat expressa actituds que faciliten la transformació al centre i al barri.

IDEA FORÇA

Repensem actituds: la transformació del centre educatiu al barri.

CONCEPTES CLAU

Actituds, discriminacions, diversitat i transformació.

COMPETÈNCIES CURRICULARS

- Aprofundiment en els comportaments i actituds discriminatòries en diferents àmbits de la vida.
- Posicionament crític i rebuig d'actituds i comportaments etnocèntrics, xenòfobs i racistes que generen situacions de discriminació, exclusió, dominació o violència envers persones o grups.

OBJECTIUS

- Recollir els mecanismes i resistències vers la transformació que han funcionat al centre educatiu.
- Reflexionar sobre les actituds per la transformació.

DINÀMICA

PRIMERA PART

Activació de coneixements previs (30')

Cercle d'escolta i record

Es fa un retorn d'allò destacat per cadascú de la primera fase.

Què ha canviat a l'escola?

Quadre recordatori segons els eixos temàtics (ús del llenguatge, símbols, ús de l'espai,...).

SEGONA PART

Contrastos (60')

Cercle de relacions

Esquema: Jo - centre educatiu - barri.

Cercle actituds grupals

Dinàmica vivencial davant de situació conflictiva.

Vídeo "Imagine"

TERCERA PART

Avaluació (30')

Dinàmica de la mà

Pensar aspectes i objectius per reduir el sexisme i el racisme.

Diari reflexiu

ASPECTES que faciliten la transformació a l'escola i al barri.

MATERIAL DE L'EDUCADORA

Un pòster de la campanya, quadre sobre la investigació al centre educatiu, cercle de relacions (1x alumne/a), cel·lo o blu-tack, dinàmica de la mà (1x alumne/a), diari de reflexió (1x alumne/a), retolador permanent i vídeo *Imagine*.

REQUISITS TÈCNICS

Aula, espai o sala polivalent que permeti crear cercles amb totes les participants. Si es projecta el vídeo *Imagine*, tot l'equip necessari.

1. ACTIVACIÓ DELS CONEIXEMENTS PREVIS

Amb aquest mòdul s'inicia la segona fase de la campanya **Ni uniformes ni etiquetes: per una escola i un món intercultural i amb equitat de gènere**. La segona fase, **Mobilització social i incidència social i política**, recull la mirada de transformació al centre educatiu (realitzada ja a la primera fase pel mateix alumnat) i amplia la mirada al barri i l'entorn.

CERCLE D'ESCOLTA I RECORD (20')

DINÀMICA

Es tracta d'un exercici d'**escolta**, de **recordatori** i establiment de punts en comú.

- En un cercle, dempeus, tothom es troba mirant cap enfora, en un primer moment agafats i agafades dels braços.
- Cada participant, de forma ordenada, diu una idea amb què es queda de l'experiència a la fase anterior.
- Quan una persona expressa la idea, es gira i mira dins del cercle. Es continua amb els braços agafats, unes estaran mirant cap enfora i altres cap endins.
- Una vegada tothom ha dit una idea, es troba tot l'alumnat mirant cap endins. L'educadora entrarà en el cercle i mostrarà de nou el pòster de la campanya **Ni uniformes ni etiquetes** per recordar la part del títol de la campanya on es diu **per una escola i un món**. Ja s'ha investigat el centre educatiu, ara cal investigar l'entorn, sempre amb mirada global, perquè hi ha sexisme i racisme en la majoria de parts del món.

Article relacionat:

<https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/mar/08/i-live-in-fear-of-being-raped-women-share-stories-inequality>

QUÈ HA CANVIAT A L'ESCOLA? (10')

Una vegada fet el recordatori i el pas a la mirada de l'entorn, es recorda l'objectiu de la campanya de transformar les situacions a millorar quant a **perspectiva de gènere i interculturalitat**. La transformació es va proposar al centre educatiu al llarg de la primera fase, ara és el moment de recordar i verificar si s'han modificat situacions/relacions/usos/actituds al centre educatiu per tal de continuar aquest repte de transformació a l'entorn (a casa, al barri, a la ciutat i al món).

DINÀMICA

Es tracta de valorar si hi ha hagut algun canvi en el centre educatiu. Es recorden els eixos tractats (ús de l'espai, símbols, relacions, ús del llenguatge,...) i l'alumnat esmenta situacions o relacions que creuen que han canviat en un quadre molt senzill.

També es pot formular de la següent manera:

- L'educadora pregunta si l'alumnat es recorda dels punts verds i vermells que es van utilitzar per investigar el centre educatiu el curs passat. Dels punts vermells, s'ha fet algun canvi? Si no s'ha fet, què proposem per millorar la situació?
- El quadre es quedarà visible a l'aula per incentivar les bones pràctiques i pensar quins poden ser els mecanismes de canvi.

A continuació trobeu un exemple per emplenar el quadre, que es pot fer en un DINÀ3 o en un format més gran:

TIPUS DE DISCRIMINACIÓ	COMENTARIS	S'HA RESOLT	NO S'HA RESOLT
LLENGUATGE	Ara posa benvinguts i benvingudes a l'entrada.	X	
SÍMBOLS	Hi ha uns estoigs liles per a les noies i blaus per als nois.		X
RELACIONS	Abans alguns nois ocupaven tota la pista de futbol.	X	
PERSONAL	Totes les membres de l'AFA són mares de la mateixa cultura.		X
CONEIXEMENT	Hi ha contes on s'explica que el noi és valent i la noia ha de ser salvada per ell.		X
...	...		

CONTINGUTS PER A L'EDUCADORA

Quins elements s'han investigat al centre educatiu en la primera fase de la campanya? En principi, l'educadora ha compartit amb el grup-classe la investigació del centre educatiu el curs anterior, si no és el cas per canvi d'educadora, cal rebre traspàs per veure quins elements es van trobar.

- **ÚS DEL LENGUATGE**, per exemple: benvinguts i benvingudes, secretària o secretaria, AMPA o AFA, nois o nois i noies, expressions com “plorar com una nena” o “els nens no poden plorar”.
- **ÚS DELS SÍMBOLS**, per exemple: els colors rosa per a nena i blau per a nen en la roba, les joguines, colors preferits... Els símbols dels lavabos, on el de nenes es representa amb faldilla.
- **LES RELACIONS**, per exemple: l'ús de la pilota a l'hora d'estar al pati per part dels nens més que de les nenes, incloure o no tothom en els jocs, respecte per totes les formes de ser, vestir-se, costums...
- **QUI FORMA PART DEL CENTRE, PERSONAL**: cultura i gènere de l'equip directiu, del personal de manteniment, del personal de neteja, de l'alumnat, de les persones monitores de menjador, qui forma part de l'AFA.
- **CONeixEMENT**: missatges que arriben a partir dels contes i la divulgació científica. Reconeixement de les dones en la ciència i l'art, també de referents no occidentals. Redacció dels enunciats dels exercicis.

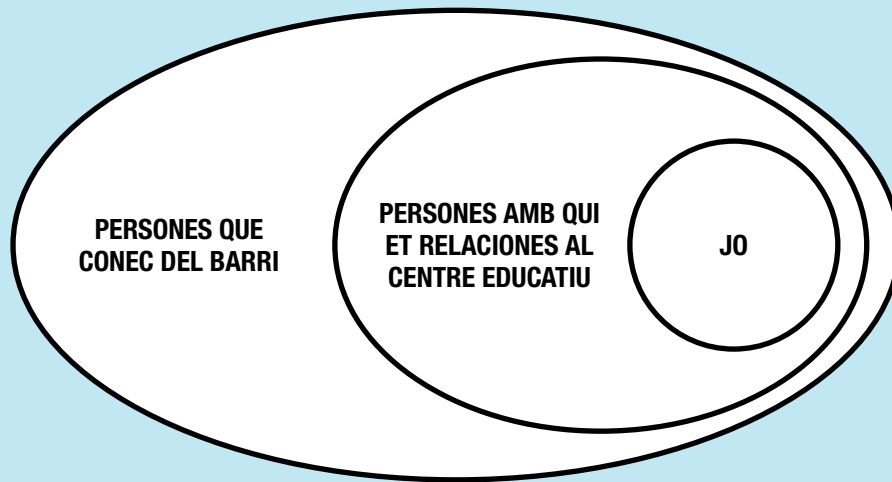
2. CONTRASTOS

CERCLE DE RELACIONS: ESQUEMA JO - CENTRE EDUCATIU - BARRI (15')

DINÀMICA

L'educadora reparteix un cercle de relacions i dóna les instruccions per emplenar-lo (vegeu **Annex 1** per trobar el **Cercle de relacions**. Es pot utilitzar el model proposat o pot ser l'alumnat qui dibuixa els cercles):

- Al centre: “Jo” s'escriu nom de l'alumne/a.
- A l'entremig: sobre escenes que cada participant viu al centre educatiu. L'alumnat escriu noms de persones amb qui l'alumnat es relaciona.
 - A l'hora d'estar al pati.
 - A l'hora de triar un grup per fer un treball.
 - A l'hora de triar amb qui sec a l'aula o d'excursió.
- A l'exterior: tres col·lectius/persones que conec del barri (fora del centre educatiu) amb qui em relaciono (per aficions, per comprar, per ser veïna, per quedar el cap de setmana...).

REFLEXIÓ

- Em relaciono amb diferents gèneres? Em relaciono amb diferents cultures? Per què?
- Sovint ens relacionem per unes afinitats concretes (com poden ser gènere i cultura) i de vegades desconeixem possibles vincles en comú amb altres persones. Moltes vegades la manca de relació amb d'altres perfils de persones és per por del que és desconegut. Per vèncer aquesta por, cal apostar per la coneixença.

CERCLE ACTITUDS GRUPALS (30')

DINÀMICA

1. Es demana una persona voluntària i es posa al costat de l'educadora. Tot seguit, es demanen 10 persones més. Es diu que la resta de persones seran les observadores de la situació.
2. L'educadora explica la situació: "Per una banda hi ha una persona (la primera voluntària), per altra banda les 10 persones restants. Les 10 persones fan un cercle mirant cap endins, agafant-se els braços. Les persones que formen el cercle no volen que la persona que queda fora hi entri. La persona que queda fora vol entrar. ACCIÓ."

- Es demana que no es facin mal en intentar entrar o no deixar entrar, ja que, habitualment la primera reacció de la persona que es troba fora sol ser física i intenta entrar per agilitat o per la força.
- Tant si la persona que es troba fora aconsegueix entrar com si no, es demana si algú més vol intentar-ho.

3. Es pregunta: Què s'ha observat? Quines actituds s'han observat davant d'aquesta situació? En la mesura que hagin sortit les actituds es fa un esment de les reaccions que es poden tenir davant d'una situació amb diferents interessos (conflicte):

- **AGRESSIVA:** ús de la força, insults.
- **AMISTOSA:** comunicació, negociació, empatia.
- **PASSIVA:** no fer res, no actuar de cap manera.

Foto de la dinamització de l'activitat en l'escola Torreforta de Tarragona.

REFLEXIÓ

Com que en aquesta segona fase es posa la mirada al barri, es parlarà de col·lectius.

S'ha simulat una situació de discriminació. La discriminació estava donada per una majoria i era exercida cap a una minoria, com sol succeir en moltes situacions. **Totes les persones ens podem trobar**

en les dues bandes, tant discriminant com sent discriminades. Cal posar-nos en la pell de l'altra persona i construir unes relacions lliures de discriminació.

Diversitat dins del grup. També es troba que el grup del cercle es troba format per persones que són diferents entre elles. Moltes vegades, en formar part d'un grup, les persones integrants prenen decisions similars entre elles, cal ampliar la mirada i pensar també individualment, què es pot fer per evitar discriminacions. Així, cal valorar la diversitat dins del grup, sobretot la diversitat de respostes que pot donar cadascú individualment.

Amb les altres persones podem tenir actituds d'apropament o no. Una resposta agressiva o una resposta passiva no són actituds d'apropament i poden implicar rebuig. Ara bé, l'actitud amistosa sí que fomenta l'apropament entre les persones.

VÍDEO *IMAGINE* (15')

DINÀMICA

Projecció del vídeo *Imagine*, si ens trobem a l'aula i de forma opcional.

"Imagine - Pentatonix (all HUMANS)"

4min 57seg

<https://www.youtube.com/watch?v=NLIWFUDJ95I>

Al vídeo apareixen 5 cantants que interpreten la cançó *Imagine* de John Lennon a capella. Quan la cançó avança, cada participant escriu etiquetes que els afecten personalment. Finalment, entre totes sostenen la paraula "HUMAN".

REFLEXIÓ

Les persones hem de ser tractades en igualtat de condicions. La realitat és que actualment existeixen moltes desigualtats i discriminacions a partir de les característiques individuals (origen, gènere, color de la pell...). Es reclama la **igualtat de drets i oportunitats** per a tothom sense cap tipus de distinció, com s'assenyala a:

L'article 2 de la Declaració Universal dels Drets Humans (versió adaptada per a infants): "Dret a viure sense discriminació: tens tots aquests drets humans, sense que importi la teva raça, color de pell, sexe, llengua, religió, opinions, nacionalitat, entorn familiar, naixement o estatus social o econòmic."

DA. Manual d'educació en drets humans per a infants. Petit Compass. AHEAD (2013) <http://aheadedu.org/petitcompass/>

3. AVALUACIÓ

LA MÀ (15')

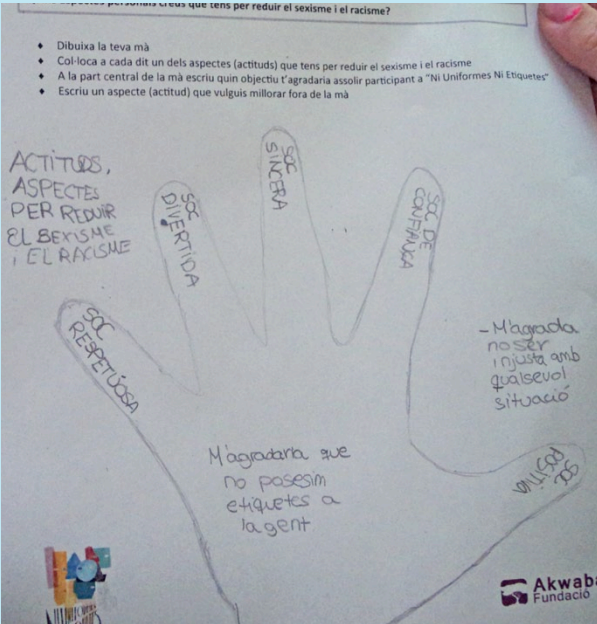
L'objectiu d'aquesta activitat és propiciar la reflexió individual sobre les actituds que podem adoptar per a combatre el sexisme i el racisme.

DINÀMICA

L'educadora entrega una fitxa a cada alumne/a (vegeu **Annex 2 Dinàmica de la mà**). L'alumnat emplena les dades de curs, escola i nom, i tot seguit, proposa d'elaborar el dibuix de la mà seguint les instruccions indicades.

Per facilitar la tasca de l'alumnat, l'educadora pot proposar un llistat d'adjectius que cada participant pot afegir al dibuix de la seva mà, com ara: sóc una persona simpàtica, alegre, oberta, amigable, comunicativa, resolutiva, propera, inclusiva, respectuosa, curiosa...

NOTA: És important recollir les fitxes de l'alumnat i guardar-les, ja que a la darrera sessió d'aquesta segona fase es farà una autovaloració sobre els canvis d'actituds a partir d'aquesta mateixa fitxa.

ACTITUDS, ASPECTES PER REDUIR EL SEXISME I EL RACISME

- Dibuixa la teva mà
- Col·loca a cada dit un dels aspectes (actituds) que tens per reduir el sexisme i el racisme
- A la part central de la mà escriu quin objectiu t'agradaria assolir participant a "Ni Uniformes Ni Etiquetes"
- Escriu un aspecte (actitud) que vulguis millorar fora de la mà

EXEMPLE emprat per alumnes de l'escola Balaguer de l'Hospitalet de Llobregat.

Aquesta dinàmica és resultat d'una adaptació d'Akwaba de la dinàmica de la mà de les forteses, pàg. 67 del manual d'Avaluació dels Aprenentatges en els projectes d'ApS:

http://www.aprenentatgeservei.cat/intra/aps/documents/aps_avaluacio_aprenentatge%20amb%20annex.pdf

DIARI REFLEXIU (15')

S'ofereix un petit espai per a la reflexió com a conclusió d'aquest mòdul.

- L'educadora entrega una fitxa a cada alumne/a (vegeu **Annex 3 Diari de reflexió**).
- En aquest cas sobre: **les idees clau per la transformació al centre educatiu i al barri**.
- Cada alumne/a escriu idees que faciliten la transformació al centre educatiu i al barri per combatre el sexisme i racisme. Aquestes idees s'expressen a l'apartat corresponent a aquest mòdul al diari de reflexió de cada alumne/a. Es pot expressar tant amb dibuixos com amb paraules.

4. MATERIAL QUE L'EDUCADORA HA DE RECOLLIR D'AQUEST TALLER

- Fotos del desenvolupament de la sessió.
- El quadre del record de la investigació que es va fer al centre, en el cas que no es quedi a l'aula (preferentment el quadre es quedarà a l'aula per inspirar les persones del centre a transformar les situacions a millorar quant a gènere i cultura).
- Fitxes de la dinàmica de la mà emprades.

ANNEX 1

BLOC DE PRIMÀRIA

MÒDUL 6

Cercle de relacions

Podeu imprimir/fotocopiar-ne dos per cada plana, com es proposa a continuació:

ANNEX 2

BLOC DE PRIMÀRIA

MÒDUL 6

Dinàmica de la mà

A continuació es mostra una proposta per poder recollir l'evolució de les actituds de l'alumnat vers el sexisme i el racisme (o les discriminacions en general).

Dinàmica de valoració d'actituds per reduir les discriminacions:

NOM:

CURS I CENTRE EDUCATIU:

Quins aspectes personals creus que tens per reduir el sexisme i el racisme?

- Dibuixa la teva mà.
- Col·loca a cada dit un dels aspectes (actituds) que tens per reduir el sexisme i el racisme.
- A la part central de la mà escriu quin objectiu t'agradaria assolir participant a "Ni uniformes ni etiquetes".
- Escriu un aspecte (actitud) que vulguis millorar fora de la mà.

ANNEX 3

BLOC DE PRIMÀRIA**MÒDUL 6**

Diari de reflexió

NOM:

CURS I CENTRE EDUCATIU:

Destaca les idees que has descobert o reforçat per reduir sexisme i racisme

MÒDUL 6 DATA	
MÒDUL 7 DATA	
MÒDUL 8 DATA	
MÒDUL 9 DATA	
MÒDUL 10 DATA	

BLOC DE PRIMÀRIA

MÒDUL P7 **DURADA 2H AULA**

Nosaltres som...: identitats múltiples

Per tal de desmuntar prejudicis sobre col·lectius del barri, es realitza un joc que apel·la a l'experiència directa de l'alumnat. Es fa referència a les **característiques personals** i al **context** com a elements que ajuden a crear la configuració de les identitats individuals i col·lectives dins d'un sistema global patriarcal. Les característiques es posen en relleu a través del joc del mikado i una adaptació que serveix per tractar la interseccionalitat amb un joc de situacions. Es copsa que les característiques no determinen les persones a través de dos relats que comparteixen trets en comú. També es mostren contextos alternatius de societats matriarcals d'arreu del món i quins són els elements que les configuren. Per tancar la sessió, l'alumnat expressa actituds que faciliten la diversitat al barri.

IDEA FORÇA

Identitats col·lectives construïdes; els altres són en funció de com els categoritzo.

CONCEPTES CLAU

Nosaltres, interseccionalitat, característiques personals, contextos i prejudicis.

COMPETÈNCIES CURRICULARS

- Visió crítica envers els estereotips i prejudicis de gènere i cultura en les diferents dimensions i àmbits personals i socials.

OBJECTIUS

- Desmuntar els rumors sobre els col·lectius.
- Reconèixer les característiques personals i el context com a influenciadors, però no determinants de la vida de les persones.

DINÀMICA

PRIMERA PART

Activació de coneixements previs (30')

Desmuntem prejudicis

A partir de l'experiència directa s'argumenta per desmuntar prejudicis.

SEGONA PART

Contrastos (80')

Les característiques personals

Joc del mikado

Diversitat en els col·lectius

Visualitzem diferències de persones que comparteixen característiques.

Altres contextos, altres maneres d'organitzar-se: societats matriarcal

Aspectes a partir de fotografies

TERCERA PART

Avaluació (10')

Dinàmica de la mà

Pensar aspectes i objectius per reduir el sexisme i el racisme.

Diari reflexiu

ASPECTES que faciliten la transformació a l'escola i al barri.

MATERIAL DE L'EDUCADORA

Joc del mikado, pals de gelat (x4), targetes de situacions (x4), fotografies matriarcat. PPT

REQUISITS TÈCNICS

Ordinador, projector.

1. ACTIVACIÓ DELS CONEIXEMENTS PREVIS

DESMUNTEM PREJUDICIS (30')

Per iniciar aquesta sessió es duu a terme una dinàmica basada en l'experiència directa de cada persona participant. Es tracta de posar en valor la pròpia experiència, explicitar vivències positives al voltant de col·lectius i/o persones jutjades negativament i fer visibles els estereotips, prejudicis i rumors que existeixen en el grup-classe sobre diferents col·lectius.

CONTINGUTS PER A L'EDUCADORA

Com en d'altres moments de la campanya, **cal ser conscient que aquest tipus de dinàmiques "travessen" la identitat de cadascú** i que per tal de ser curoses a l'hora del desenvolupament, proposem:

- Cuidar que ningú se senti ofesa ni que es donin comentaris despectius cap a altres persones de l'aula. En cas que es donin aquests comentaris cal recollir-los i parar-hi atenció per desmuntar-los (a partir dels recursos abans esmentats).
- Intentar no interpel·lar directament alumnes racialitzades o de col·lectius migrants sense que elles ho demanin, ja que es pot crear una situació incòmoda o violenta per a aquestes alumnes. Cal esperar doncs que si se senten còmodes participin, convidant a la participació de manera més general (hi ha algú que voldria expressar com se sent amb el prejudici/comentari que acabem d'escoltar?)
- Prendre consciència sobre com vivim el racisme al nostre dia a dia com a persones educadores, quins privilegis o opressions vivim i actuar en conseqüència durant la sessió (si es pateixen situacions de discriminació es poden esmentar com a exemples, i si hem exercit algun tipus de discriminació i hem reflexionat per posar-hi solució, cal explicar-ho també).
- En aquesta dinàmica es tracten temes relacionats amb col·lectius del barri per temes d'origen o cultura, però també es podrien aplicar les mateixes premisses per parlar sobre temes de gènere (identitat de gènere, orientació sexual, expressió de gènere...).

DINÀMICA

- L'educadora demana a l'alumnat que escrigui un prejudici propi que té sobre algun col·lectiu del barri en un tros de paper.
Tenir un prejudici = jutjar algun col·lectiu o persona de forma generalitzada sense conèixer la realitat de primera mà. Inclou pensar que totes les persones del mateix col·lectiu actuen/pensen/es relacionen de la mateixa manera.
- Es doblega cada paper i es posen tots dins d'un recipient (bossa o capsa).
- Individualment, l'alumnat agafa un paper a l'atzar i el llegeix.
- L'educadora va donant veu perquè cada persona llegeixi i doni un argument des de la pròpia coneixença per desmuntar el prejudici que havia escrit altre persona, explicant una experiència positiva relacionada amb algun membre del col·lectiu. Amb respostes del tipus "Jo conec..."

- Si la persona que llegeix el paper no troba cap experiència amb el col·lectiu, demanem algú altre que expliqui la seva.

EXEMPLE:

Una persona escriu en un paper un prejudici tipus: "les persones pakistaneses són molt desconfiades i per això és difícil relacionar-s'hi."

A qui li toca desmuntar el prejudici explica que "la treballadora de la botiga de queviures del costat de casa li ha fiat alguna vegada si no tenia prou diners per pagar la compra".

En finalitzar aquestes parts de la dinàmica, l'educadora dóna especial **veu als i les alumnes que es poden trobar com a part dels col·lectius esmentats**. Com et sents en escoltar aquests prejudicis? Què faries per desmuntar-los quan els sents?

Idees per desmuntar-los (Guia pràctica per a l'agent antirumors):

- Fer preguntes. Estàs segura d'allò que dius? Com ho has sabut? Sense que la persona se senti acusada.
- Convidar a la curiositat. Així la persona s'aproparà més a la realitat de primera mà.
- Buscar vincles comuns. Poden ser inquietuds, expectatives, preocupacions, somnis, objectius...
- Positivitzar el discurs. Parla d'aspectes bons que els col·lectius i la diversitat aporten a la societat.
- Qüestionar generalitzacions. No es pot presuposar que algú es comportarà de determinada manera per pertànyer a un col·lectiu.

REFLEXIÓ

- Per què les persones creem estereotips, rumors i prejudicis? Suposen una simplificació (moltes vegades errònia) de la realitat i els busquem per trobar una explicació fàcil de com funciona el món.

- La identitat (qui sóc?) està formada per molts elements de la persona: sexe, gènere, origen, religió, llengua, lloc de naixement, amb qui ens relacionem, color de pell, edat... Aquests elements existeixen i configuren cada persona. Ara bé, a l'hora d'interactuar amb les persones, haurien de donar-nos el mateix, perquè si els tenim en compte estem prejudicant que una persona és de determinada forma per tenir una característica concreta, per exemple "com que aquesta persona és noi no sap res del món de la moda". És a dir, cal interactuar amb les persones per les accions que fan, no pel que són."
- Qüestionar i desmuntar rumors, estereotips o prejudicis és una condició indispensable per poder adoptar actituds que facilitin la transformació des d'una mirada intercultural. Difícilment podrem afrontar les desigualtats i les discriminacions sense desprendre'ns de tot allò que ens condiciona negativament (són filtres que no ens deixen veure la realitat) per poder actuar en favor de la interculturalitat i l'equitat de gènere.
- Els rumors són només per a les minories o també per a les majories?

CONTINGUTS PER A L'EDUCADORA*

ESTEREOTIP. Penso

Atribució generalitzada de característiques d'alguns membres d'un grup al seu conjunt. S'atribueixen qualitats a una persona com a membre d'un grup i no per la seva individualitat.

PREJUDICI. Sento

Actitud hostil desconfiada envers alguna persona que pertanyi a un col·lectiu, simplement per la seva pertinença a aquest grup.

DISCRIMINACIÓ CULTURAL. Actuo

Actituds i accions d'intolerància i rebuig cap a grups sencers de població que es perceben de manera homogènia, i que desemboquen en processos de marginació i exclusió social.

RUMOR. Comunico, "es diu que..."

Declaracions sobre persones, grups o esdeveniments que es difonen d'una persona a una altra sense que se'n demostrï la veracitat, i que tenen credibilitat no perquè hi hagi proves directes que les sostinguin sinó perquè hi ha molta gent que se les creu.

Què fa que acceptem i difonguem els rumors? Influència dels altres, tenir prejudicis i estereotips.

* GUIA PRÀCTICA PER A L'AGENT ANTIRUMORS. Com combatre els rumors i estereotips sobre la diversitat cultural a Barcelona. Edició octubre 2016. <http://ajuntament.barcelona.cat/bcnacciointercultural/sites/default/files/ficheros/Guia%20pr%C3%A0ctica%20per%20a%20l%27Agent%20Antirumors%20Barcelona%202016%20CAT.pdf>

2. CONTRASTOS

SITUACIONS PER POSAR EN PRÀCTICA LA INTERSECCIONALITAT (30')

CONTINGUTS PER A L'EDUCADORA

INTERSECCIONALITAT

Anàlisi des de la complexitat d'eixos de desigualtat de cada persona en cada context. O reconeixement de la multiplicitat d'opressions.

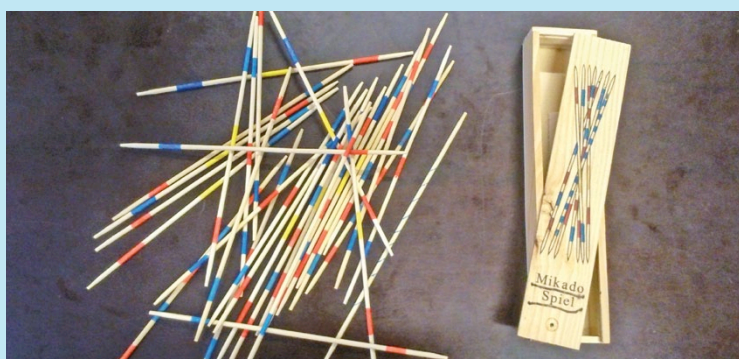
La interseccionalitat és una mirada o enfocament que implica atendre **múltiples trets i dimensions de la identitat de manera simultània i connectada**, no separada. Permet abordar la complexitat de la diversitat perquè interrelaciona variables de diferents eixos (sexualitat, nacionalitat, religió, etc.), i també de la desigualtat, ja que les variables ens remetent directament o indirectament a sistemes de dominació, opressió i discriminació particulars però interconnectats (patriarcat, capitalisme, racisme, etc.).

Kimberlé Crenshaw, activista i acadèmica feminista negra, la utilitza el 1989 per referir-se a la discriminació sistemàtica que patien les dones negres als Estats Units per raons sexistes i racistes, i que no podia explicar-se de forma independent per una o altra. Avui en dia s'utilitza per analitzar categories més enllà del color de pell i el gènere, ja que permet comprendre com operen de manera combinada diferents categories (classe social/gènere/ètnia/nivell d'estudis) en relació amb la distribució de privilegis i opressions en situacions, sistemes i contextos determinats (nivell d'estudis/ètnia en un entorn classista, per exemple).

DINÀMICA

A. LES CARACTERÍSTIQUES PERSONALS

1. Es mostrarà a l'alumnat el joc del mikado i es pregunta si el coneixen.

2. Es farà un llançament del mikado i es pregunta si troben la semblança entre el mikado i la identitat (qui sóc), la personalitat (com sóc?) i els gustos (què m'agrada?) d'una persona. La resposta es troba en la línia que són molts els elements que em poden definir, per exemple:

- Sobre la identitat, cada pal del mikado pot representar característiques que em defineixen “religió, edat, sexe, gènere, estudiant, viure amb la família...”. Totes aquestes característiques es troben connectades i si es mou una es mouen totes. Un exemple molt clar és en fer-nos més grans, ho veurem i viurem tot diferent; com vivim la religió, la identitat de gènere, estudis superiors...” És a dir, el pal de l’edat farà moure tot = TOT ESTÀ CONNECTAT. Alhora, els elements exteriors del context on visc també influiran com visc i interpreto les meves característiques. Què passa si bufa el vent? (com exemple metafòric d’element exterior) Els pals es mouran = EL CONTEXT INFLUEIX.

B. “JO SÓC...”

1. Es demana a l’alumnat que tothom agafi un paper i un bolígraf. Tot seguit escriuen a la part superior del paper: “Jo sóc...”.
2. S’explica que cada cop que la tallerista digui “Jo sóc...”, tothom haurà d’escriure una característica que defineixi la seva persona, elements amb què la persona se senti identificada. Aquesta acció es repeteix 10-15 cops (depenent dels ànims de l’alumnat), de manera que cadascú tindrà 10-15 característiques pròpies al seu full.
3. Un cop tota la classe té aquestes característiques al seu full, es demana si hi ha alguna persona voluntària per compartir el seu resultat amb la resta de la classe. A aquesta persona se li entrega el mikado, i se li demana que llegeixi en veu alta les característiques pròpies. Cada cop que llegeix una característica llença un pal de mikado a la taula, de manera que van quedant els pals entrellaçats.
(La reflexió és la mateixa que la dinàmica anterior, però es pot exemplificar directament amb les característiques de la persona voluntària, repetint que si una d’aquestes característiques es mou, es mouen totes).
4. Després d’aquesta introducció, s’explica que farem un joc inspirat en el joc del mikado, és a dir, no és igual sinó que recull la idea que tots els elements/característiques de les persones estan connectats.
5. L’educadora explica la dinàmica i dinamitzarà l’empenament de les fitxes amb preguntes hipotètiques:

- La classe es divideix en 4 grups.
 - Cada grup rebrà 4 fitxes i un joc de pals.
 - Una a una, emplenen cada fitxa:
 - Llegint la situació i posant-se en la pell de la persona protagonista
 - Llençant els pals que s'indiquen i emplenant el resultat
 - Escrivint una reflexió sobre la situació + les categories que ha donat l'atzar
6. Segons el temps i el grup-classe, es comparteixen totes les reflexions de totes les situacions. O una situació per grup i reflexió col·lectiva amb els elements que es comenten més endavant.

Així, es plantegen quatre situacions per a la reflexió des d'una perspectiva interseccional (no cal esmentar aquest concepte amb l'alumnat).

Situacions (vegeu **Annex 1** per repartir les situacions a cada grup):

1. Tots els nens de la classe de 5è B han organitzat un campionat de futbol durant l'hora del pati del menjador. Falta algú en un dels equips per estar a la porteria. Què creus que pot passar quan la persona xxx li demani al monitor o a la monitora de poder participar?
2. El teu germà i tu heu vist a la farmàcia del barri un anunci: "S'ofereix persona jove per treballar durant les tardes del mes de juliol fent de cangur". La teva família truca al telèfon que surt a l'anunci perquè tingueu cangur i queden per fer una entrevista l'endemà. La persona que apareix té les característiques xxx, què creus que passarà?
3. L'Ahmed fa 12 anys aquest dissabte. La seva família ha tingut la idea de celebrar-ho a un parc d'inflables, però cada persona que vagi a la festa s'ha de pagar la seva entrada, i és bastant cara. Què creus que pot passar quan la persona xxx arribi a casa i li digui a la seva família que vol anar a la festa de l'Ahmed?
4. Tu i dues amigues aneu caminant pel carrer. Una persona que treballa en un bar demana ajuda per agafar unes caixes. Tu tens les característiques xxx vols ajudar-la i t'apropes. Què creus que passarà?

Les identitats de les persones de les situacions de la dinàmica es compondran segons els eixos, amb dues característiques o categories per a cadascun.

GÈNERE: nen-noi-home / nena-noia-dona

SEXE: mascle / femella

EDAT: adulta / massa petit o massa gran

COLOR DE PELL: pell clara / pell fosca

ORIGEN: forana / autòctona

DIVERSITAT FUNCIONAL: diversitat funcional / accés universal

S'entén el binarisme que ofereixen les dues cares dels pals com a excloent de les diversitats que pugui haver-hi. Es pot comentar amb el grup-classe. En el cas que surtin les categories mascle-dona / femella-home (o a l'inrevés) implicarà que la persona xxx és trans*.

S'utilitza el terme "trans*" de manera inclusiva, on l'asterisc simbolitza la diversitat existent dins del mateix col·lectiu.

Trans*: Terme que engloba totes aquelles persones que s'identifiquen amb un gènere diferent de l'assignat al néixer o que expressen la seva identitat de gènere de manera no normativa: transsexuals, transgèneres, transvestits/des, gen-derqueers, "two-spirit", tercer gènere, sense gènere, etc.

No en totes les situacions es fa ús de totes les categories. En la situació 1, 2 i 3, es faran servir per a la configuració de la identitat a l'atzar les targetes de sexe, gènere, color de pell i lloc de naixement. A la situació 4 s'afegeix el pal de diversitat funcional i l'edat.

La situació 4 implica afegir dues característiques al sistema d'atzar:

- S'afegiran característiques que impliquen una diversitat funcional temporal (p. ex. utilitzar crosses per tenir el peu trencat) o permanent (per exemple anar en cadira de rodes per una lesió a la medul·la espinal). En aquest cas, es tracta de poder identificar les diferents experiències de la diversitat funcional en relació amb els altres eixos. Això ens pot ajudar a no considerar la diversitat funcional com un criteri que defineix la identitat ni totalitza les experiències de la persona, és a dir, que hi ha altres característiques que condicionen també el ventall de possibilitats i limitacions.
- També s'afegeix la categoria edat per trobar com l'alumnat pot reflexionar al voltant d'aquesta categoria quan se sol·licita un ajut de tipus físic. Pot passar que en ser petit/a no arribem a la persiana, però en ser una persona gran sí que arribem i tinguem forces per fer-ho.

PREGUNTES FACILITADORES

Algunes situacions podrien plantejar la possibilitat d'un conflicte o una discriminació, d'altres no. Però també en aquestes situacions de no-conflicte o no-discriminació, podem visibilitzar com opera el **privilegi i el poder**. Per això, pot ser útil que l'educadora faci preguntes segons les diferents posicions i rols definits en cada situació, i incideixi també en com es podria sentir la persona o persones implicades en cada cas.

L'objectiu és que **l'alumnat adquireixi una mirada interseccional**, per això, s'ofereixen preguntes que els ajudin a analitzar la distribució diferencial de poders i privilegis en cada situació, tenint en compte les diferents característiques proposades per la definició de la identitat com un conjunt. Qüestionar sobre què implica un canvi, dos o més, i tornar a imaginar la situació, és una estratègia per copsar l'afectació en aquesta distribució. També es fa palesa **l'heterogeneïtat en una mateixa categoria** i s'evidencia la complexitat per abordar les situacions de desigualtat i discriminació multidimensionals.

L'educadora també pot plantejar més preguntes hipotètiques segons les reflexions que comparteixin, modificant algunes característiques que hagin sortit a l'atzar o invertint les categories. La idea és iniciar amb una pregunta genèrica del tipus: què passaria si (tenint en compte les diferents característiques que han tocat aleatòriament), i a partir d'aquí, aprofundir i desarticlar les diferents categories que poden conformar la nostra identitat. L'exercici és pensar per què passaria, i també, què podria passar si alguna de les característiques fos diferent (sobretot en aquella que fa referència a la discriminació més directa o visible en cadascuna de les situacions).

De la situació 1. Han deixat jugar a la persona? Per què? Com creus que se sentiria la persona a qui no deixen jugar? I les persones que no deixen jugar? Com creus que reaccionaria el monitor o la monitora? Consideres que no deixar jugar alguna persona a futbol és discriminació? Per què? Penses que hi ha característiques que et fan ser millor jugant a futbol? Quines? Creus que si la persona hagués estat diferent l'haguessin deixat jugar o no l'haguessin deixat?

De la situació 2. Acceptaran la persona per la feina? Per què? Com creus que se sentiria la persona que va a fer l'entrevista? I la família que necessita una persona que fa de cangur? I vosaltres? Penses que no contractar o deixar treballar una persona per ser com és, és discriminació? Creus que haguessin acceptat la persona o no per fer de cangur si haguessis estat diferent?

De la situació 3. La persona podrà o no podrà anar a la festa de l'Ahmed? Per què? Com creus que se sentiria la persona que hi pot o no hi pot anar a la festa de l'Ahmed? I la seva família al dir-li que pot o no pot anar? I l'Ahmed quan vegi que hi ha persones que no han pogut anar a la festa? És discriminació que hi hagi amigues o amics de l'Ahmed que no puguin anar a la festa perquè no es poden pagar l'entrada? Creus que si hagués estat diferent hagués pogut anar a la festa?

De la situació 4. La persona del bar ha acceptat la teva ajuda? Per què? Has imaginat que tenies algunes dificultats o facilitats? Quines? Creus que haguessis patit discriminació si no t'haguessin deixat ajudar? Quines han estat les actituds de la treballadora del bar? I les teves? Creus que haguessis tingut altres dificultats o facilitats tenint altres característiques?

REFLEXIÓ

Es tracta, doncs, de comprendre la importància de la relació entre les diferents característiques que ens fan ser una persona i no una altra, i com cadascuna d'aquestes característiques ens pot limitar i condicionar en determinades situacions. En algunes ser nen o nena implica un conjunt de privilegis diferenciats, i en canvi, en altres situacions la distribució de poder i privilegis està més condicionada per altres raons, també poden ser de classe social, cultura, orientació sexual, etc.

La identitat és com un tot que es compon de diferents elements (categories), els quals tenen una influència en el tot. Aquestes

categories condicionen el ventall de possibilitats i limitacions d'una persona. Un canvi en una categoria afecta en el tot. Per això, no totes les dones ni tots els homes són iguals, però tampoc són iguals totes les dones d'origen migrat, ni totes les dones d'origen migrat treballadores de llar.

Entre aquests col·lectius, que des de fora podem veure homogenis, hi ha molta diversitat (per característiques variables d'edat, estudis, situació administrativa, orientació sexual, classe social, origen, religió, lloc de residència, diversitat funcional, situació laboral, etc.) que s'expressa en un ventall diferenciat, i per tant, en una vivència particular de cada situació. A més a més, aquestes característiques poden anar canviant en una mateixa persona al llarg del temps, cosa que implica un canvi en la pròpia experiència i les possibilitats i limitacions. Per tant, la identitat d'una persona no és estàtica, sinó que pot anar variant en el temps.

DIVERSITAT EN LA DIVERSITAT (20')

DINÀMICA

- Demanem a dues persones amb les mateixes característiques que surtin al davant de la classe; dues persones que tinguin el mateix sexe, lloc de naixement i franja d'edat. De quins col·lectius formen part les dues persones? Per exemple, de: la gent jove, estudiants, femelles, nascudes a Llatinoamèrica.
- Preguntes per al debat: són iguals les dues persones o són diferents? Coneixem algú que tingui les mateixes característiques que "jo" (que cada alumne/a) i som iguals o diferents? Som capaces d'imaginar dues narracions de vida diferents per a persones que tenen característiques iguals o similars? Es pregunta a les dues persones voluntàries si se senten iguals o diferents i per què.

REFLEXIÓ

A través de la dinàmica de l'inici de la sessió "Desmuntem prejudicis" s'ha promogut que s'esmentessin estereotips relacionats a col·lectius. Ara bé, pel fet de pertànyer a un col·lectiu:

- Les persones que hi participen no tenen cap motiu per ser iguals entre elles. Cada persona és diferent; les categories o les característiques ens influeixen, però no ens determinen.
- Dins d'un mateix col·lectiu poden haver-hi moltes subdivisions de col·lectius.

Trobem un exemple de dues persones que tenen les característiques "femella, nascuda a l'estranger i que tenen entre 15 i 64 anys" que viuen a la ciutat de l'Hospitalet de Llobregat i s'han format a la Fundació Akwaba. Podem projectar les imatges en PPT.

FENDA

<https://www.facebook.com/FundacioAkwaba/photos/a.350564808336893.82445.347578121968895/1428166637243366/?type=3&theater>

FADWA

<https://www.facebook.com/FundacioAkwaba/photos/a.350564808336893.82445.347578121968895/1399528820107148/?type=3&theater>

FOTOGRAFIES: OLGA RUEDA MOLINA

Després de visualitzar les imatges:

- Trobem que les característiques "sexe, lloc de naixement i franja d'edat" descriuen la persona?
- O necessitem més elements per saber com són? Elements del tipus: la identitat (qui sóc?), personalitat (com sóc?), context (com és el meu entorn?), afiliacions (amb qui m'agrada estar?), aficions (què m'agrada fer?), emocions i sentiments (com em sento?).
- Quines preguntes podríem fer a les dues persones per conèixer-les millor?

Veiem el relat sobre el seu contacte amb la Fundació Akwaba per afegir una mica més d'informació a allò que sabem sobre la Fenda i la Fadwa (traduït del castellà, relats de l'any 2017):

"Em dic Fenda, sóc de Gàmbia, però tinc nacionalitat espanyola. Porto gairebé 6 mesos fent classes de castellà a Akwaba. Les classes comencen a les 9 h i acaben a les 11.30 h. Abans d'arribar, pràcticament no sabia ni parlar ni escriure en castellà, però ara intento utilitzar l'idioma el màxim possible. També faig classes d'ordinador, que són gratuïtes. M'encanta Akwaba perquè als professors els agrada molt el seu treball, ens animen i ens ajuden un munt, també ens fan fer deures i estudiar de valent. És un plaer ser alumna de la Fundació Akwaba."

Fenda, estudiant de castellà i ordinador a la Fundació Akwaba.

"Sóc del Marroc i porto a Espanya gairebé nou anys. Vaig conèixer la Fundació Akwaba gràcies a una amiga que també viu a l'Hospitalet de Llobregat. Primer vaig fer un curs de castellà i també vaig aprendre coses del país, com per exemple, anar a una adreça jo sola o a demanar cita al metge, perquè al Marroc no necessites demanar cita prèvia per anar al metge. Un cop après l'idioma vaig aconseguir un contracte de treball, després vaig treballar com a auxiliar administrativa a l'Ajuntament de l'Hospitalet i actualment treballo a la Fundació Akwaba. Aquí ajudo la gent, dono informació, oriento en diferents temes, com per exemple en la cerca de treball, i també faig acompanyaments a serveis especialment a aquelles persones que necessiten ajuda amb l'idioma. Si no hagués conegut la Fundació Akwaba possiblement hauria estat molt perduda en els primers moments tan importants quan arribes a un país nou."

Fadwa, treballadora de la Fundació Akwaba.

REFLEXIÓ

IDENTITATS MÚLTIPLES

Conjunt de trets propis que provenen de la diversitat cultural; en el context de globalització que vivim, se sol conviure amb molts referents culturals i normatius diferents. Les persones acostumem a tenir varietat d'aquests referents, per exemple: una persona que veu sèries de televisió americanes, escolta música hindú, és castellera i parla el castellà.

- Les identitats col·lectives són múltiples (els col·lectius estan formats per diversitat d'individus diferents / un mateix tipus de col·lectiu pot ser diferent d'un altre, per exemple "un col·lectiu musulmà A" i "un col·lectiu musulmà B") i les identitats també són dinàmiques (canvien, evolucionen amb el temps).
- En el cas de la Fenda i la Fadwa, tenen identitats col·lectives múltiples?
- Quins trets del seu relat responen a la pregunta "qui sóc"?
- L'alumnat creu que té trets de diferents cultures?
- Es proposa a l'alumnat que reculli un relat sobre alguna persona del seu entorn amb les característiques "femella, nascuda a l'estranger i que tingui entre 15 i 64 anys. Es troben similituds entre el relat recollit i els de la Fenda i la Fadwa? (Aquesta tasca és una proposta per realitzar autoreflexió a partir del vincle amb la realitat de l'alumnat).

ALTRES CONTEXTOS, ALTRES MANERES D'ORGANITZAR-SE: SOCIETATS MatriarcalS (30')

DINÀMICA

EL CONTEXT

El context influeix molt en la manera com veiem el món. En el cas de la nostra societat gran part dels estereotips (i les actituds negatives que en provenen, com per exemple els insults) que estan presents en el nostre entorn, tenen a veure amb el menyspreu vers les dones, i això és degut al fet que vivim en una societat patriarcal on s'imposa a les dones papers de submissió, les oprimeix i genera desigualtats derivades del gènere. En aquesta societat patriarcal, moltes vegades les dones es troben amb diverses discriminacions a la seva vida quotidiana que són generades només pel fet d'haver nascut dones. És per això, que veiem poques dones ocupant alts càrrecs polítics o a les empreses, més dones ocupant-se de les tasques reproductives, dones treballant a temps parcial per poder compaginar-ho amb les tasques domèstiques, etc.

Ara bé, existeixen societats al món on la gestió i estructuració de les societats es dóna de forma matriarcal, és a dir, les dones compten amb més representació a la vida social i per tant, la figura de la dona és respectada. Tot i així, hem d'entendre el matriarcat com un sistema d'organització social diferent del patriarcat i no contrari, ja que en un matriarcat l'autoritat de la dona és reconeguda i acceptada per tothom i aquesta no l'aplica de manera coercitiva, sinó que gestiona els aspectes de la societat mirant pel **benestar comú**.

A continuació, es durà a terme una activitat per posar èmfasi elements de societats matriarcals (cura de les persones dependents, pràctiques d'esports i rituals, transmissió de l'herència, valors i llinatge, llibertat d'expressió física, presa de decisions...).

DESENVOLUPAMENT

- El grup-classe es divideix en 4 grups (ja formats per la dinàmica anterior).
- Es repartirà una fotografia i un text orientatiu per grup, un grup pot tenir-ne dues.
- L'alumnat pensa un títol, posant-se d'acord en grup, que representi el que estan observant a la imatge respecte als diversos **aspectes de societats matriarcals**.
- Al final de l'activitat, cadascun dels grups haurà d'exposar a la resta del grup-classe el perquè del títol triat i també les sensacions que han tingut a l'hora de realitzar l'activitat (si ha estat fàcil/difícil, si hi havia més propostes al grup, etc.) i posar-ho a debat amb la resta.
- En finalitzar les exposicions es reflexiona sobre "Totes les societats matriarcals són iguals?" Si no ho són, "Quins elements en comú tenen?"

RECURSOS (es mostra més text que a les fitxes entregades a l'alumnat, vegeu **Annex 2 Matriarcat**)

Ètica de la cura. Les cures es fan entre homes i dones, és a dir, els rols estan compartits. "El marit comparteix amb la dona les cures que s'han de donar als nens i nenes. Acaricia i passeja el petit o la petita, els renta, els alimenta. Portar-los sobre els braços o tenir-los sobre els genolls constitueix el paper i el deure especialment atribuïts al pare."

LES ILLES TROBIAND (Nova Guinea)
<http://unaantropologaenlaluna.blogspot.com.es/2014/06/la-sexualidad-igualitaria-las-islas.html>

Les dones protagonistes en esports i rituals. “Després que les autoritats colonials prohibissin les guerres internes, el criquet és ara un mètode de “reconciliació” i desfogament. “Un joc de criquet és sempre l’ocasió per burlar-se dels controls i reptes entre els pobles. Es juga amb molta denúncia d’irregularitats, a través del cant i el ball”, explica Lafforgue”.

LES ILLES TROBIAND (Nova Guinea)
<http://unaantropologaenlaluna.blogspot.com.es/2014/06/la-sexualidad-igualitaria-las-islas.html>

Les dones hereten la terra, transmeten els valors i continuen el llinatge. “Un lloc on la casa i els béns de la família passen de mares a filles i on el llinatge el transmeten les dones”.

LOS MINANGKABAU DE SUMATRA (Indonèsia)
<http://matriarcados.com/los-minangkabau-de-sumatra/#losminangkabau>

Libertat d’expressió.

BIJAGÓ, Guinea Bissau
<http://blog.annaboye.com/los-bijagos-de-guinea-bissau-video/>

Preses de decisions que afecten la col·lectivitat. Ritus d’iniciació a la vida adulta de les dones on es comprometen a les responsabilitats que implica la seva figura.

BIJAGÓ, Guinea Bissau
<http://blog.annaboye.com/los-bijagos-de-guinea-bissau-video/>

CONTINGUTS PER L'EDUCADORA

MATRIARCAT

Definició de matriarcat: sistema d'organització social on s'entén el dret matern com a dominant en la regulació de la vida social. És considerat un sistema social on la propietat i el llinatge està determinat per la via materna (*Bachofen*). S'ha de tenir en compte que un matriarcat no és el contrari del patriarcat, ja que no només és una societat en la qual el poder i els recursos es troben en mans de les dones. L'element comú que es pot trobar en totes les organitzacions matriarcals és la importància que s'atorga al **benestar de les persones** per sobre d'altres interessos.

Hi ha dos tipus de estructures de matriarcals:

- **Matrilocal o uxorilocal:** fa referència al fet que, després del matrimoni, la dona es queda a viure amb la seva família d'origen i aporta a la unitat domèstica al seu marit, que abandonarà la seva. Per tant els fills que neixin s'incorporen a la unitat domèstica materna. El resultat és una família extensa matrilocal en què dues o tres generacions relacionades per via femenina viuen a la mateixa unitat.
- **Matrifocal o matricentral:** són formes de residència en les quals els homes no són presents i la unitat domèstica està formada per la dona casada i la descendència que depèn d'ella. La presència d'homes adults es pràcticament nul·la. Generalment, es dona per circumstàncies negatives, és a dir, perquè el marit o el pare no vol, o no pot assumir el paper a la unitat domèstica.
- **Matrilinealitat:** és el predomini de la línia materna familiar per a la transmissió dels patrimonis familiars, la tutela dels menors, els drets dels fills inclosos els privilegis que les institucions jurídiques poden atribuir-li. Es consideren només parents els que provenen de la línia materna i normalment el major pes el té l'oncle matern o "avuncle". No s'ha de confondre amb la matrilocalitat, ja que aquesta fa referència a l'abandonament per part del nuvi de la seva família d'origen per anar a viure amb la família de la seva nova esposa. La patrilinealitat no implica la subordinació de les dones i la matrilinealitat no significa matriarcat.

Font: M. J., Pérez, M. J. F., & Fuente, P. (1995). *Las mujeres en la Antigüedad y la Edad Media*.

http://uvadoc.uva.es/bitstream/10324/16420/1/TFG_F_2015_113.pdf

IDENTITAT, NOSALTRES-ELLES, CULTURA I FOLKLORE*

- **CULTURA.** El concepte de *cultura* és complex i polisèmic. En general, podem afirmar que el conjunt de significats aporta diferents elements de què es compon la cultura: artefactes (materials: béns, eines, utensilis, etc.), valors (idees, significats, etc.), normes (eines immaterials: actituds, pautes de comportaments, conductes, lleis, costums, rols socials o hàbits) i institucions (estructures socials).

La cultura ens ajuda a comprendre, interpretar i donar sentit a la realitat. Alhora, ens ofereix una sèrie de llenguatges compartits (artístics, simbòlics, etc.) per codificar, és a dir, reunir i ordenar informació en un codi determinat i compartit, perquè el coneixement i la informació pugui ser transmesa. L'aprenentatge mitjançant la transmissió és un altre dels elements característics de la cultura, amb això, s'emfatitza que **no és innata**.

- **IDENTITAT CULTURAL.** La identitat cultural és el sentiment de pertinença a un nosaltres *col·lectiu*, i per tant, de diferenciació vers una *alteritat*. Aquest sentiment implica la identificació amb un contingut cultural determinat (valors, normes, etc.) i la seva interiorització, no exempta de modificacions o assumpcions flexibles. La construcció de la identitat és un procés dialèctic entre la persona i l'entorn social, és a dir, el procés d'individualització que la persona fa amb els recursos i mecanismes per explicar, donar sentit i significar la realitat que li ofereix l'entorn sociocultural.

* Redacció: Núria Sala Pardo

- **EL FOLKLORE.** El *folklore* són el conjunt de creences, costums i artefactes tradicionals d'un poble o cultura. Sovint s'associa l'expressió de la identitat cultural d'un grup determinat al folklore, cosa que crea una visió estereotipada i esbiaixada de la cultura, ja que apareix reduïda, essencialitzada i exotitzada en manifestacions estètiques (vestimenta, pentinats, etc.) i festives, desprovistes d'historicitat i presentades com allò autèntic i original. Així i tot, no podem negar l'apoderament i instrumentalització conscient dels pobles i les comunitats del seu folklore i manifestació cultural amb objectius comercials, patrimonials, sociopolítics o de mercat. A més a més, alguns pobles l'han utilitzat com una estratègia de reconeixement i diferenciació respecte a una alteritat cultural dominant.

LA CONSTRUCCIÓ DE LES IDENTITATS COL·LECTIVES*

Del nosaltres-elles al nosaltres-nosaltres.

La divisió *nosaltres-elles* té un paper important en la identificació de la pròpia identitat cultural, i també, d'allò que no la forma. Aquesta divisió estableix una relació dicotòmica, és a dir, d'inclusió (en el *nosaltres* o en l'*elles*) i d'exclusió (el *nosaltres* respecte a l'*elles* i viceversa). Aquesta distinció permet crear un sentit de comunitat (en tant que nosaltres col·lectiu), un sentiment de pertinença i una identitat col·lectiva.

Nosaltres defineix allò propi i que ens assimila o identifica amb altres persones amb qui es comparteixen trets culturals. *Elles* fa referència a una idea d'alteritat cultural, és a dir, l'altre (el que no és jo ni nosaltres) des de la perspectiva del jo o nosaltres.

És molt important no tenir una visió estàtica ni immutable d'aquesta relació per no crear conjunts estancs ni fronteres fixes. El que assigna i qui forma part del *nosaltres* i l'*elles* pot variar en funció de la perspectiva des de la qual s'estableixi aquesta divisió. I també, perquè la cultura i la identitat cultural d'una persona són dinàmiques i varien, aquesta divisió pot ser diferent en relació amb el context i situació en l'espai i el temps. A vegades aquesta distinció ha creat efectes o s'ha utilitzat amb finalitats polítiques per la confrontació (conflictes bèl·lics o interreligiosos, per exemple), per al reconeixement (dels pobles indígenes, per exemple), per la segregació (segregació racial escolar als Estats Units, per exemple, com un efecte de la segregació racial), entre moltes altres.

Els col·lectius ni les persones no són cultures, sinó que adopten o comparteixen una sèrie de trets culturals que els pot identificar com a grup, però que no significa que aquest grup sigui homogeni. Formen un grup perquè les persones que el formen comparteixen més dels que els diferencia en base a una perspectiva determinada o segons un tret identitari específic, però no fa que els grups ni les persones que els formen siguin completament idèntiques ni diferent entre elles.

Identificar una cultura amb un col·lectiu és essencialitzar i reduir en la forma de viure d'un grup de persones determinat, tota una expressió complexa, rica i heterogènia de maneres possibles de viure que s'integren en una cultura i en les particularitats de les persones. Per tant, hem de tenir en compte que les persones o grups de persones comparteixen i viuen una cultura diferencialment.

* Redacció: Núria Sala Pardo

3. AVALUACIÓ

DIARI REFLEXIU (10')

S'ofereix un petit espai per a la reflexió a manera de conclusió d'aquest mòdul.

- En aquest cas sobre: **les idees clau per la diversitat al barri.**
- Cada alumne/a escriu idees que faciliten la diversitat al barri. Aquestes idees s'expressen a l'apartat corresponent a aquest mòdul al **diari de reflexió** de cada alumne/a. Es pot expressar tant amb dibuixos com amb paraules.

4. MATERIAL QUE L'EDUCADORA HA DE RECOLLIR D'AQUEST TALLER

- Fotografies del desenvolupament de la sessió.

ANNEX 1

BLOC DE PRIMÀRIA

MÒDUL 7

SITUACIÓ 1

Tots els nens de la classe de 5è B han organitzat un campionat de futbol durant l'hora del pati del menjador. Falta algú en un dels equips per estar a la porteria. Què creus que pot passar quan la persona xxx li demani al monitor o a la monitora de poder participar?

ELEMENTS

Llanceu els pals "sexe":....., "gènere":....., "color de pell":.....
..... i "lloc de naixement":.....

PREGUNTES

Han deixat jugar a la persona? Per què? Com creus que se sentiria la persona a qui no deixen jugar? I les persones que no deixen jugar? Com creus que reaccionaria el monitor o la monitora? Consideres que no deixar jugar a alguna persona a futbol és discriminació? Per què? Penses que hi ha característiques que et fan ser millor jugador a futbol? Quines? Creus que si la persona hagués estat diferent l'haguessin deixat jugar o no l'haguessin deixat?

REFLEXIÓ

ANNEX 1

BLOC DE PRIMÀRIA

MÒDUL 7

SITUACIÓ 2

El teu germà i tu heu vist a la farmàcia del barri un anunci: "S'ofereix persona jove per treballar durant les tardes del mes de juliol fent de cangur". La teva família truca al telèfon que surt a l'anunci perquè tingueu cangur i queden per fer una entrevista l'endemà. La persona que apareix té les característiques xxx, què creus que passarà?

ELEMENTS

Llanceu els pals "sexe":....., "gènere":....., "color de pell":.....
..... i "lloc de naixement":.....

PREGUNTES

Acceptaran la persona per la feina? Per què? Com creus que se sentiria la persona que va a fer l'entrevista? I la família que necessita una persona que fa de cangur? I vosaltres? Penses que no contractar o deixar treballar una persona per ser com és, és discriminació? Creus que haguessin acceptat la persona o no per fer de cangur si haguessis estat diferent?

REFLEXIÓ

ANNEX 1

BLOC DE PRIMÀRIA

MÒDUL 7

SITUACIÓ 3

L'Ahmed fa 12 anys aquest dissabte. La seva família ha tingut la idea de celebrar-ho a un parc d'inflables, però cada persona que vagi a la festa s'ha de pagar la seva entrada, i és bastant cara. Què creus que pot passar quan la persona xxx arribi a casa i li digui a la seva família que vol anar a la festa de l'Ahmed?

ELEMENTS

Llanceu els pals "sexe":....., "gènere":....., "color de pell":.....
..... i "lloc de naixement":.....

PREGUNTES

La persona podrà o no podrà anar a la festa de l'Ahmed? Per què? Com creus que se sentiria la persona que pot o no pot anar a la festa de l'Ahmed? I la seva família al dir-li que hi pot o no hi pot anar? I l'Ahmed quan vegi que hi ha persones que no han pogut anar a la festa? És discriminació que hi hagi amigues o amics de l'Ahmed que no puguin anar a la festa perquè no es poden pagar l'entrada? Creus que si hagués estat diferent hauria pogut anar a la festa?

REFLEXIÓ

ANNEX 1

BLOC DE PRIMÀRIA

MÒDUL 7

SITUACIÓ 4

Tu i dues amigues aneu caminant pel caixes. Una persona que treballa en un bar demana ajuda per agafar unes capsos. Tu tens les característiques xxx, vols ajudar-la i t'hi apropes. Què creus que passarà?

ELEMENTS

Llançeu els pals "sexe":....., "gènere":....., "color de pell":.....
....., "lloc de naixement":....., "edat":..... i "diversitat funcional"

PREGUNTES

La persona del bar ha acceptat la teva ajuda? Per què? Has imaginat que tenies algunes dificultats o facilitats? Quines? Creus que haguessis patit discriminació si no t'haguessin deixat ajudar? Quines han estat les actituds de la treballadora del bar? I les teves? Creus que haguessis tingut altres dificultats o facilitats tenint altres característiques?

REFLEXIÓ

ANNEX 2

BLOC DE PRIMÀRIA

MÒDUL 7

Matriarcat

TÍTOL:

Les cures es fan entre homes i dones, és a dir, els rols estan compartits. "El marit comparteix amb la dona les cures que s'han de donar als nens i nenes. Acaricia i passeja el petit o la petita, els renta, els alimenta. Portar-los sobre els braços o tenir-los sobre els genolls constitueix el paper i el deure especialment atribuïts al pare."

LES ILLES TROBIAND (Nova Guinea) <http://unaantropologaenlaluna.blogspot.com.es/2014/06/la-sexualidad-igualitaria-las-islas.html>

TÍTOL:

Les dones protagonistes en esports i rituals. "Un joc de criquet és sempre l'ocasió per burlar-se dels controls i reptes entre els pobles", explica Lafforgue."

LES ILLES TROBIAND (Nova Guinea) <http://unaantropologaenlaluna.blogspot.com.es/2014/06/la-sexualidad-igualitaria-las-islas.html>

TÍTOL:

Les dones hereten la terra, transmeten els valors i continuen el llinatge. "Un lloc on la casa i els béns de la família passen de mares a filles i on el llinatge el transmeten les dones".

LOS MINANGKABAU DE SUMATRA (Indonèsia) <http://matriarcados.com/los-minangkabau-de-sumatra/#losminangkabau>

TÍTOL:

Libertat d'expressió.

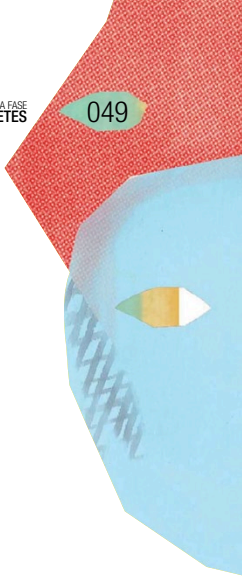
BIJAGÓ, Guinea Bissau <http://blog.annaboye.com/los-bijagos-de-guinea-bissau-video/>

TÍTOL:

Preses de decisions que afecten la col·lectivitat. Ritus d'iniciació a la vida adulta de les dones on es comprometen a les responsabilitats que implica la seva figura.

BIJAGÓ, Guinea Bissau <http://blog.annaboye.com/los-bijagos-de-guinea-bissau-video/>

BLOC DE PRIMÀRIA

MÒDUL P8 DURADA 2-5H AULA I CARRER

+ interacció + interculturalitat

Per tal de promoure les relacions intergènere i interculturals es repensen els usos dels espais. Aquesta sessió serveix de diagnòstic de l'ús o desús d'algun espai públic per a les següents incidències artístiques i polítiques reclamant la perspectiva de gènere i la interculturalitat en les relacions del barri. La idea força de la sessió és que **la interacció entre les diversitats enriqueix**. Les persones tenim motivació per afiliació que pot ser, entre d'altres, per compartir uns mateixos objectius. D'aquesta manera es reflexiona sobre **els motius** que porten a la interacció i els **condicionants** que la faciliten o la frenen. Posteriorment a aquestes reflexions i al disseny de la intervenció a l'espai públic, es realitza la sortida a un espai públic que es troba a l'entorn del centre. L'alumnat es relacionarà amb l'espai i amb els i les vianants per tal de trobar unes fórmules que fomentin les relacions inclusives, sense opressions racistes ni sexistes. En tornar es comparteixen les impressions i es facilita un mapeig estadístic dels perfils de població que es troben al barri comparant-lo amb allò observat.

IDEA FORÇA

Promovem les relacions intergènere i interculturals buscant allò comú per enriquir la societat.

CONCEPTES CLAU

Espai públic, interacció, interculturalitat.

COMPETÈNCIES CURRICULARS

- Observació, identificació i reflexió de situacions de discriminació, exclusió, dominació o violència envers persones i grups per motiu del seu origen o pertinença cultural, sexe, identitat de gènere o orientació afectivosexual en diferents àmbits relacionals de l'alumnat i a l'entorn físic més immediat (espai públic).

OBJECTIUS

- Diagnosticar els elements que promouen la interacció en un espai públic.
- Apropar-se a la realitat de col·lectius del barri a través de l'observació de l'ús de l'espai i el mapeig.

DINÀMICA

PRIMERA PART

Activació de coneixements previs (30')

Què facilita o frena la interacció a l'espai públic?

SEGONA PART

Contrastos (70')

Consignes per la sortida

Sortida

Reflexió a l'aula

TERCERA PART

Avaluació (20')

Diari reflexiu

Aspectes a favor de la interacció entre col·lectius i persones.

MATERIAL DE L'EDUCADORA

Gomets, quadres del mapeig estadístic, targetes per a la investigació.

REQUISITS TÈCNICS

Tot l'equip necessari per a la projecció PPT.

1. ACTIVACIÓ DELS CONEIXEMENTS PREVIS

QUÈ FACILITA O FRENA LA INTERACCIÓ A L'ESPAI PÚBLIC? (30')

DINÀMICA

DEBAT

- L'educadora inicia un debat col·lectiu sobre **Per què ens relacionem amb les altres persones?** (raons) Què facilita la interacció? (condicionants).
- Es projecten (Power Point) exemples de grups interculturals que s'agrupen per compartir objectius en comú; la PAH, UCFR i Mujeres Creando.
- Per tal d'apropar a l'alumnat reflexions sobre la **interacció** es projecta una imatge a l'aula, podeu trobar un exemple al final d'aquesta pàgina. Es pot triar una altra imatge on apareguin diversos elements urbans.

Es formularan preguntes tipus:

- En aquesta escena hi ha interacció?
- La interacció és amb l'espai o també entre les persones?
- Els elements de l'espai públic que es veuen a la imatge, faciliten la interacció entre persones? (disposició dels seients, para-sols que fan ombra, accessibilitat per a tothom, tancats, espais per jugar...).
- Podeu observar interacció entre gèneres? Entre cultures? Idea: la identitat de gènere i la cultura moltes vegades són característiques de les persones que es poden observar amb la vista. Un tret cultural que sí que es pot observar és la vestimenta o l'estètica de les persones (pentinat, maquillatge, accessoris).
- A la imatge apareixen tots els perfils de persones que podem imaginar? Diverses edats, diverses cultures, diversos gèneres,...

REFLEXIÓ FINAL

- **Dret a un espai públic!** L'espai públic democràtic té les característiques: accessible, adaptats a necessitats productives, reproductives i de lleure, polivalent, permet la llibertat d'expressió i és evolutiu. Relaciona les persones i ordena les construccions.
- **Alertes!** En el context actual trobem:
 - Control social per mantenir l'ordre.
 - Barreres arquitectòniques.
 - Especulació urbanística/capitalisme financer que no prioritza l'espai públic democràtic.

CONTINGUTS PER A L'EDUCADORA

En moltes ocasions les persones ens agrupem per motivació d'afiliació. Això vol dir voler estar amb d'altres persones. Existeixen condicionants que faciliten la interacció, com poden ser les actituds positives (empatia, respecte, simpatia...)

Aquesta unió amb d'altres persones poden ser per diferents raons, per treballar en aquest mòdul formatiu, podem veure:

RAONS/MOTIUS

- Unió de persones per objectius / per solidaritat
 - PAH (Plataforma d'Afectats per la Hipoteca) defensa del dret a l'habitatge a partir de la bombolla immobiliària espanyola en el context de la crisi de 2007.
 - UCFR (Unitat Contra el Feixisme i el Racisme) <https://ucfr.cat/>
Lluita antifeixista. El feixisme és una ideologia que criminalitza allò que surt de la "norma". Això, moltes vegades implica que no hi ha respecte per la diversitat d'identitats (qui sóc? Definit pel sexe, gènere, cultura,...)
 - Lluites feministes:
 - MUJERES CREANDO. <http://www.mujirescreando.org/>
Lluites feministes que s'agrupen també entre classes socials. Des de 1993, Mujeres Creando va triar una forma creativa de difusió i convocatòria, el grafit, mitjà tradicionalment masculí. Des d'aleshores, milers de parets s'han pintat amb les seves consignes.
 - Dret al vot, per part d'angleses benestants i obreres.
 - Grups feministes (grups intergènere)
- Unió de persones per necessitats.
- Unió de les persones per aficions.
- Unió de les persones per punts en comú.
- Unió per interès en la coneixença (idea: + interactuació + enriquiment).

CONDICIONANTS

CONTEXT

- Ús de l'espai:
Plaça del barri (disposició de l'espai, ús dels bancs...)
Companys/es de classe.
- Sistema d'opressions i privilegis.

ACTITUD prèvia de respecte, reconeixement de l'altre, empatia

ALTRES REFLEXIONS *

- La **ciutat contemporània** és l'espai de màxima **expressió de les desigualtats socials** existents a un territori. Aquestes són de naturalesa social, és a dir, es presenten com a resultat d'un conjunt de relacions que depenen de diversos factors (gènere, cultura, orientació sexual, espiritualitat...) i que per tant, situen els individus en posicions desiguals i jerarquizades.
- La ciutat també pot ser vista com una **oportunitat** per gestionar millor aquestes desigualtats. Dependrà de l'ús de l'espai públic ja que podria servir com a **eina per fomentar la integració** i contribuir a crear un context social equitatiu.
- Les nostres **experiències sobre l'espai** públic són diferents, i varien en funció de qui les experimenta, l'edat de l'individu, la seva identitat cultural, classe social, gènere...
- L'espai públic es multidimensional, polisèmic i no és neutre, ja que s'hi observen interessos contraris i reflecteix les característiques socials, culturals i econòmiques en cada context històric i les seves relacions de poder.
- La ciutat contemporània és regida per **criteris capitalistes, eurocèntrics, patriarcals i heteronormatius** que ha separat les esferes productives i reproductives, que distingeix entre centre i perifèria, generant dispersió, segregació i segmentació social, però també cultural, sexual i religiosa i per tant això genera discriminació, exclusió i desigualtat al servei d'una economia capitalista.

* Extracte del marc conceptual de la present guia pedagògica.

DISSENY I ESTRUCTURACIÓ PER CREAR ESPAIS DE QUALITAT (QUE AFAVOREIXIN LA INTERACCIÓ)

Les ciutats han estat pensades i construïdes sota les prioritats que marquen el patriarcat i el capitalisme, imperants a les nostres societats. Aquests valors estan regits per la figura d'una minoria masculina, de mitjana edat, heterosexual, amb una feina estable, etc. Amb això, s'aconsegueix donar facilitat a les tasques productives, associades a aquest model ideal masculí, i no tenir en compte a l'hora de realitzar un projecte de ciutat, les tasques reproductives, que queden invisibilitzades.

Cada persona entén, sent i viu l'espai públic de manera diversa, en funció de la seva edat, context o identitat cultural, classe social, gènere, orientació sexual, capacitats funcionals, ideologia política, creença religiosa, experiències prèvies, gustos, aficions...*

Construir una ciutat des d'aquest punt de vista exclou la gran majoria d'individus que no corresponen amb aquest patró i que, per tant, no poden fer ús de la ciutat i dels seus espais de la mateixa manera.

Proposar un model de ciutat feminista és proposar un model de ciutat transformadora, inclusiva i que garanteixi el dret a la ciutat a tothom per poder gaudir de tots els seus espais.

a) Mobiliari

- La situació dels bancs no faciliten espais de trobada, d'interacció, la disposició dels bancs (alguns individuals) no es troben entre si. El mobiliari hauria de permetre espais de trobada que puguin afavorir les cures, on es pugui fer vida i que no siguin espais de pas.
- Existeixen molts murs o parets inutilitzades. Es poden utilitzar murs amb una finalitat artística (pintura, *grafitti*...), on es puguin reflectir la història de les dones o d'aquells col·lectius més invisibilitzats de la pròpia comunitat.

Perspectiva de gènere: La situació dels bancs està pensada des d'una lògica patriarcal, en tant que aquests estan dissenyats des del que es considera hegemònicament "home" ja que solen estar situats de cara a paisatges simplement per contemplar-los i no es té en compte la finalitat funcional.

b) Ambient

Un espai amb vegetació on es pugui passejar, jugar i en definitiva fer servir aquests espais, per tal de crear un espai agradable.

- Espais verds: Existeix una manca a la majoria de ciutats d'espais verds, on la majoria d'espais estan destinats a la producció (empreses i comerços) o a l'habitatge. Creant més espais verds es facilita la interacció de les persones en espais més còmodes, on es poden dur a terme altres activitats (ja siguin d'oci o tasques reproductives) o simplement gaudir de l'entorn.
- Espais nets i sense residus: Els espais públics més cuidats conviden més a la utilitzar-los.

c) Activitat

- Espais vitals: Dur a terme activitats conjuntes als espais públics durant diversos dies.
- Espais buits per a usos comunitaris: Molt cops les associacions o grups de veïnes que fan activitat al barri (AAVV, Caus i Esplais, Casals de Joves, Casal de Gent Gran, Grups de Dones, Entitats Culturals o Esportives...) no tenen espai per realitzar la seva activitat. Cedir els espais en desús a aquests grups afavoreix la comunitat.

Perspectiva de gènere: Espais on les dones no hagin de ser les que proveeixin les cures familiars com a "mandat de gènere" però que la gent que triï cuidar, puguin fer-ho en llocs que serveixin com a recolzament físic i puguin ampliar els espais de cura fora de la llar, amb espais de criaça i cura col·lectiva.

* *Extracte del marc conceptual de la present guia pedagògica.*

d) Consum i publicitat

- La interacció a l'espai públic molts cops condueix al consum (en bars, cafeteries o altres botigues o comerços). Caldria garantir espais d'interacció en l'espai públic fora de la lògica del consum, per no imposar barreres (econòmiques, entre d'altres).
- Els cartells publicitaris molts cops transmeten missatges discriminatoris. Amb una normativa que reguli l'ús d'imatges i textos de l'espai públic, que prohibeixin aquells missatges sexistes, que objectivitzin o revictimitzin les dones o que siguin discriminatoris segons l'edat, origen, ètnia, classe o identitat sexual de les persones.

Perspectiva de gènere: En un entorn on tothom té cabuda, indiferentment del gènere, religió, cultura, etc, no hi poden haver missatges discriminatoris. Es podria apostar per una major representació de figures femenines (o d'identitats no normatives, del col·lectiu LGTBIQ+ per exemple) tant en els noms dels carrers com en les obres d'art a l'espai públic.

e) Barreres arquitectòniques

- Al carrer trobem obstacles urbanístics, com per exemple testos de plantes al mig d'una plaça, carrers estrets, voreres sense rampes, accessos a edificis sense adaptar, mal acabats a les obres... Cada obstacle suposa una barrera per a diverses persones, fent més difícil el camí que fan cada dia o directament impossibilitzant alguns camins, accessos... Cal garantir doncs que l'espai està adaptat al conjunt de persones de la comunitat, sense barreres arquitectòniques.

Perspectiva de gènere: Els carrers s'han fet sense pensar que no tots els cossos són iguals, i no tothom té la mateixa comoditat o accessibilitat a un lloc concret. Com que s'ha construït pensant en la productivitat i s'ha deixat de banda les tasques reproductives, hi ha carrers que no són accessibles, per exemple, amb un cotxet.

f) Visibilitat de l'espai

Aquesta categoria influeix en la percepció de seguretat de les persones.

- Il·luminació: Posar llums en tots aquells espais que no estiguin ben il·luminats.
- Parades de bus i/o pàrquings: Fer-les transparents i no tapar-les amb cartells publicitaris que anul·len la visibilitat, posar miralls que ens permetin veure tots els racons.
- Revisar/ Eliminar els passos subterranis, ponts per a vianants, o escales que no tinguin bona visibilitat.

Perspectiva de gènere: La percepció de seguretat varia segons cada persona i el gènere influeix de manera determinant. Tot i que la percepció es construeix socialment, els elements urbans poden fer que millori aquesta percepció.

g) Vehicles

- Infraestructures per a transports no motoritzats: Ampliar la xarxa de carril bici, crear aparcaments per a bicicletes (i/o patinets o altres transports) per tal d'obrir el ventall a les altres opcions de les quals també fa ús la ciutadania i no només tenir en compte el cotxe com a vehicle únic.
- Carrers i places amb prioritat per a vianants, per exemple reduint l'aparcament de vehicles en espais públics per tal de fer-los més accessibles i que l'espai sigui més ampli perquè la ciutadania en pugui fer ús al complet i permetin espais de relació més oberts.

Perspectiva de gènere: El fet que es doni prioritat a l'aparcament de cotxes, o que la freqüència dels busos s'estableixi a les "hores punta", que és quan la gent va a treballar, és un exemple més que la ciutat està dissenyada per a les tasques productives, deixant de banda les reproductives.

h) Equipament

- Lavabos públics a tots els espais de relació, per tenir a l'abast un servei bàsic, que garanteixi la comoditat de les persones i cobreixi les seves necessitats.
- Punts d'ajuda per crear una xarxa de serveis que donin informació i ajuda a les dones en temes com la prevenció, sensibilització i resposta en casos de violència masclista, en espais comuns i exteriors a través d'interfons connectats a una xarxa de vigilància que complementin la vigilància formal i ofereixin informació en horaris nocturns, o quan altres serveis no estan disponibles.

Perspectiva de gènere: També s'ha de tenir en compte que s'han de dotar els espais públics per a les tasques reproductives: lavabos públics, fonts, canviadors...

Fonts:

https://issuu.com/punt6/docs/entornos_habitables_cast_final

<https://www.diagonalperiodico.net/global/25760-es-posible-ciudad-pensada-para-personas.html>

<https://www.pisos.com/aldia//sin-la-perspectiva-de-genero-las-mujeres-siguen-quedando-fuera-de-las-decisiones-urbanas/>

2. CONTRASTOS

CONSIGNES PER LA SORTIDA (30')

Prèviament a la sortida, cal que es pactin o concretin certs elements per a la investigació.

A partir de les reflexions anteriors es poden tenir idees d'allò que es busca de l'observació al carrer. Tot i això, es pot facilitar a través d'unes targetes amb preguntes i l'alumnat podrà prendre notes, fotografiar (respectant criteris d'imatge ètics) o il·lustrar allò que troben.

SORTIDA (45')

S'observa l'espai públic amb les consignes d'anàlisi que s'han establert prèviament.

REFLEXIÓ A L'AULA (15')

L'educadora dinamitza la posada en comú a partir de qüestions adaptades al grup.

A continuació s'exposen alguns exemples de les experiències pilot de *Ni uniformes ni etiquetes* del desenvolupament d'aquest mòdul. Aquestes experiències es van desenvolupar en col·laboració amb diverses entitats artístiques del municipi on se situa cada centre educatiu. Es valora molt positivament col·laborar amb entitats artístiques que actuïn al barri o municipi del centre educatiu, però sent conscients de l'esforç de coordinació i recursos que això suposa les mateixes educadores podrien replicar dinàmiques com les que aquí s'exposen. Si escolliu una entitat del vostre municipi, treballeu conjuntament les consignes d'anàlisi de l'espai públic.

L'HOSPITALET DE LLOBREGAT

ENTITAT COL·LABORADORA: LA FUNDICIÓ
PROJECTE: LLOCS

INTRODUCCIÓ

Per tenir relació amb les persones cal tenir espais públics (i privats) per trobar-nos. Els espais han de ser adequats. Com seria el nostre lloc ideal perquè totes les persones ens relacionem?

Per això, visitarem un espai que podria tenir més i millors usos. LaFundició amb el seu projecte "Llocs" i el Punt Òmnia JIS-Arrels del barri de la Torrassa van realitzar una investigació participativa sobre la reactivació d'espais en desús de l'Hospitalet de Llobregat. Aquest projecte "Llocs" ha servit per realitzar la sortida amb l'alumnat i escollir quin espai s'investiga.

ORGANITZACIÓ

La classe es divideix en 4 grups i cada grup comptarà amb una persona adulta de referència en trobar-se en l'espai públic.

Quant a les consignes de la sortida (+interacció +interculturalitat):

L'observació ha de recollir els elements que faciliten les relacions entre totes les persones (relacions inclusives entre gèneres i cultures). També els elements que frenen o fan excloent l'espai. Es pot dinamitzar amb targetes de colors, com l'any passat:

- **Verdes:** elements que faciliten les relacions.
ELEMENTS POSITIUS, bones pràctiques.
- **Vermelles:** elements que fan excloent l'espai per algunes persones.
ELEMENTS A MILLORAR.
- **Grogues:** alternatives que es van trobant.
PROPOSTES DE MILLORA.

REFLEXIÓ A L'AULA

L'educadora dinamitza la posada en comú a partir de qüestions com:

- Quin tipus de gent hi trobem? De tots els gèneres? De totes les cultures?
- A partir de les targetes: Quins elements facilita la interacció? Quins elements la frenen o fan excloent l'espai? Quines alternatives es poden trobar?
- Quina acció es pot preparar perquè tothom vulgui utilitzar l'espai? Com podem visibilitzar aquest espai al barri?

TARRAGONA

ENTITAT COL·LABORADORA: POLÍGON CULTURAL

INTRODUCCIÓ

Al llarg de les formacions s'han observat les diferents característiques que poden tenir les persones. Ara, pensarem en el barri o ciutat del centre educatiu, quines persones hi viuen a partir de les característiques **sexe, lloc de naixement i franja d'edat**. (Sabent la limitació que té l'anàlisi de les persones a partir d'uns pocs trets i veient que es dona una visió molt reduccionista a les interpretacions estadístiques, per exemple utilitzant el binarisme en la categoria sexe). La funció d'aquesta dinàmica és la d'apropar el coneixement de qui viu al barri, quines minories i majories.

- Per interpretar les dades, s'ha de pensar que les 10 boletes representen el total de la població.
- Cal tenir en compte que s'ha realitzat un càlcul per trobar les majories i les minories es troben poc representades en aquesta mostra.
- Prèviament a l'acció de la dinàmica es reflexiona amb l'alumnat si saben quins perfils són els majoritaris al barri segons sexe, lloc de naixement i franja d'edat.

ORGANITZACIÓ

- El grup-classe es divideix en 5 grups.
- Cada grup rep una taula inicial i l'emplena amb les proporcions que creu que hi ha al barri. En total han d'utilitzar-se 10 gomets.
- Posteriorment, s'entrega la taula de dades i es compara la idea inicial amb la realitat.

TAULA DE CONEIXEMENT PREVI

Taula inicial

PER SEXE

DONES

HOMES

TAULA DE CONEIXEMENT ESTADÍSTIC

Taula dades (oculta a l'inici)

PER SEXE

DONES

HOMES

- Cada grup exposa breument davant la resta què és el que pensaven trobar en contrast amb la realitat estadística.

REFLEXIÓ A L'AULA

L'educadora dinamitza la posada en comú a partir de qüestions com:

- Coneixem alguna persona que visqui al barri (o nosaltres mateixos/es) que no aparegui en aquestes taules? Ja sigui per sexe (intersex), per lloc de naixement (alguna persona que no tingui la representació en les boletes, per exemple, nascuda a Oceania?)
- Què ens sembla aquesta anàlisi de la realitat? És habitual sentir dades, estadístiques d'aquest tipus?
- **Tenim prejudicis sobre les majories o només sobre les minories?**
- Les minories del barri tenen els mateixos drets que les majories?
- Penseu que existeix en el món alguna majoria que pateixi opressió? (Per exemple, les dones).

3. AVALUACIÓ

DIARI REFLEXIU (10')

S'ofereix un petit espai per a la reflexió com a conclusió d'aquest mòdul.

- En aquest cas sobre: **les idees clau per la interacció entre col·lectius i persones** al barri.
- Cada alumne/a escriu idees que faciliten la diversitat al barri. Aquestes idees s'expressen a l'apartat corresponent a aquest mòdul al **diari de reflexió** de cada alumne/a. Es pot expressar tant amb dibuixos com amb paraules.

4. MATERIAL QUE L'EDUCADORA HA DE RECOLLIR D'AQUEST TALLER

- Fotografies del desenvolupament de la sessió.

BLOC DE PRIMÀRIA

MÒDUL P9 **DURADA 5H AULA I CARRER**

Ni uniformes ni etiquetes al carrer

A través d'una acció artística es durà a terme la sensibilització per tal de promocionar la perspectiva de gènere i la interculturalitat a l'entorn del centre educatiu. Aquest mòdul consta de la preparació de l'acció artística de la mà d'alguna associació especialista del municipi on es troba el centre educatiu. L'execució de la sensibilització es realitzarà com a **acte de cloenda** del projecte en l'espai públic triat. El missatge compartit a través de l'execució de l'obra reivindicarà la interacció entre els diferents col·lectius de la ciutat de manera adaptada a cada cas.

IDEA FORÇA

Difusió de les propostes de transformació de les relacions de gènere i interculturals, per sensibilitzar i realitzar canvis al barri i al món.

CONCEPTES CLAU

Acció artística, interacció, sensibilització.

COMPETÈNCIES CURRICULARS

Coneixement i aplicació de les habilitats socials que contribueixen a establir relacions de convivència intercultural i de gènere a l'aula, al centre i a l'entorn proper (comunicació, escolta activa, diàleg, empatia, prevenció, resolució i transformació de conflictes, cooperació, flexibilitat, adaptabilitat).

OBJECTIUS

- Participar com a agents de sensibilització i transformació al barri i a la ciutat.
- Aplicar els aprenentatges adquirits a favor de relacions de gènere i interculturals a través de processos creatius.

DINÀMICA

PRIMERA PART

Activació de coneixements previs

DIA 1 (120')

Què és la sensibilització?

Apropament a l'artivisme.

Com fem la sensibilització?

Creació del planning de treball. A qui volem arribar, quina és la intenció, quins recursos tenim?

SEGONA PART

Contrastos (140')

DIA 2

Preparar la sensibilització

DIA 3

Execució de la sensibilització

TERCERA PART

Avaluació (40')

DIA 1 o 2

Diari reflexiu

DIA 3

Observació dels missatges i desenvolupament de l'acció de sensibilització, de la interacció entre participants amb veïns/es. Espai de reflexió.

MATERIAL DE L'EDUCADORA

A definir segons l'acció proposada.

REQUISITS TÈCNICS

A definir segons l'acció proposada.

El present mòdul “*Ni uniformes ni etiquetes al carrer*” permet donar veu i **sensibilitzar** els i les veïnes sobre la perspectiva de gènere i la interculturalitat a l’espai públic i en d’altres àmbits. Aquí se suma tota la trajectòria de l’alumnat dins d’aquest projecte per tal de bolcar d’una manera creativa estratègies per fomentar la interacció inclusiva.

Donat que abans de realitzar l’acció sensibilitzadora aquesta s’ha de preparar, el present mòdul es divideix en tres sessions diferents:

- DIA 1: Apropament dels conceptes d’artivisme i sensibilització. **PLANIFICACIÓ**
- DIA 2: Preparació de la creació artística. **PREPARACIÓ**
- DIA 3: [com a acte de cloenda]: Execució de l’acció en el lloc al carrer. **REPRESENTACIÓ**

En aquest cas, part del desenvolupament del present mòdul (punts 1. L’artivisme i 2. Planificació) és autoria de Darío Cobacho Velasco de l’Associació Polígon Cultural de Tarragona. Ell va acompanyar els grups de dues escoles per planificar, preparar i representar una proposta de sensibilització per a una ciutat de Tarragona inclusiva.

1. ACTIVACIÓ DELS CONEIXEMENTS PREVIS

DIA 1. PLANIFICACIÓ

1. L’ARTIVISME (45’)

1.1. L’artivisme com a eina de sensibilització

Durant els tallers hem après que cada persona té una identitat diferent en funció de molts elements (família, cultura, gènere, edat, orientació sexual, classe social, creences religioses, experiències de migració, els gustos musicals, les pel·lícules que veiem, els llibres que llegim...). La nostra identitat pot canviar en funció dels nostres interessos, les persones amb qui ens relacionem, les nostres experiències i vivències...

Al llarg de la història, seguim veient els mateixos conflictes entre societats: el drama dels refugiats i les refugiades, és un exemple. En la següent imatge es troba un mural inspirat en un anterior, que es va pintar al mur de Berlín en la seva caiguda (1990 per Thierry Noir, podeu veure les imatges al següent article <https://www.itsnicethat.com/articles/thierry-noir>), l’espai es va transformar en una galeria a l’aire lliure com a homenatge al diàleg entre societats i la reconciliació i acceptació de les diferències culturals.

El mur és un obstacle físic, però els murs també poden ser barreres mentals. Quin tipus de barreres i murs se us acudeixen? Com les podem canviar o capgirar?

Els i les artistes van aprofitar per fer visible el conflicte i expressar un **desig d'harmonia i respecte entre cultures**. L'artivisme es tracta precisament d'això, **una unió entre "art" i "activisme"**.

Però no sempre ha estat possible per les persones treballar al carrer, les primeres que es van adonar de les possibilitats de l'espai públic van ser els artistes dels **anys 60**, concretament els i les intel·lectuals i artistes d'avantguarda sota el **moviment de la Internacional Situacionista**.

A França aquests grups artístics començaven a caminar pels barris de la ciutat reflexionant i celebrant **performances i accions artístiques d'avantguarda**. Aquestes obres, algunes més pictòriques i altres performatives, han esdevingut un moviment global a tot el món que s'ha començat a anomenar (encara que sense consens) pels experts i els mitjans com **"art urbà"**.

L'artivisme i l'art urbà no tenen tècniques concretes, sinó que utilitzen tots els estris i possibilitats al seu abast per explicar o expressar la seva idea. Per exemple, un dels casos més documentats de performance va ser del col·lectiu **King Mob a Anglaterra: la nit de Nadal de 1969 es van disfressar de Santa Claus i van repartir gratuïtament joguines** a totes les criatures d'un supermercat, aquest acte que **volia criticar el consumisme** els va costar la presó però també van aconseguir que tots els mitjans parlessin d'aquella notícia tan insòlita.

A l'actualitat, un dels artistes més populars és Banksy. El missatge tan directe de les seves creacions, subversives i crítiques, l'ha fet donar-se a conèixer especialment per les obres realitzades a països en conflicte. En aquest cas, per exemple, l'artista anònim **va anar a pintar al mur de separació de la Franja de Gaza entre Israel i Palestina**. Vegeu-ne una rèplica:

Què penseu que ens vol comunicar aquesta imatge? Per què ha decidit pintar en el mur entre Israel i Palestina i no a un altre lloc?

Mitjançant l'artivisme podem assenyalar i cridar l'atenció sobre problemes o injustícies socials molt diverses: com la desigualtat de gènere, el racisme, la discriminació de col·lectius, la guerra i els refugiats, la contaminació del medi ambient, l'animalisme...

FOTO PROPIA.

Rèplica de l'artivisme de Banksy.

1.2. Feminisme contra la desigualtat de gènere

El col·lectiu més conegut en l'artivisme feminista es el de les Guerrilla Girls.

Pàgina web de les Guerrilla Girls www.guerrillagirls.com

Cartell de les Guerrilla Girls: "Les dones han de despullar-se per entrar al Metropolitan Museum? Menys del 5% dels artistes d'art modern són dones, però el 85% dels models nus són femenins."

Les Guerrilla Girls feien campanyes publicitàries amb cartells on criticaven la discriminació laboral i la situació de les dones a la societat. En aquest cartell expliquen que als museus només el 5% dels i les artistes són dones, una dada que revela la desigualtat entre homes i dones al món de l'art. La dona no és només un model!

L'artivisme també pot agafar forma sota la protesta social i utilitzar-se en manifestacions cívi-ques (per la igualtat entre gèneres, per la pau, les retallades...). La manifestació pacífica és un dret fonamental que les persones han de poder exercir amb normalitat, com el cas del col·lectiu argentí Mujeres Públicas.

Cartell de difusió de "Mujer colonizada" de Mujeres Públicas
<http://www.mujerespublicas.com.ar/descargas.html>

ALICIA FRAMIS

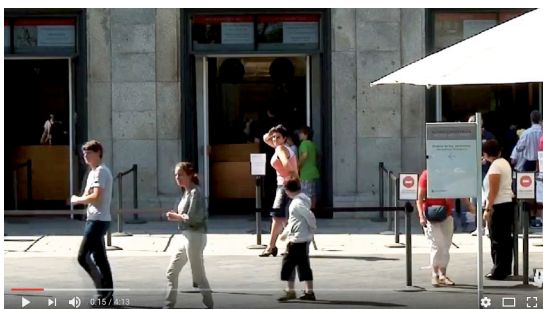
projects videos books biography downloads thanks contacts

Acció a Madrid *Anti_dog* d'Alicia Framis
http://aliciaframis.com.mialias.net/2002-2/anti_dogmadrid-2002/

Una altra artista que ha treballat el feminisme és Alicia Framis. A l'obra *Anti_dog* encarrega a 10 dissenyadors/es de roba espanyols/es que facin models de roba amb un material especial: una tela antifoc, antigossos i antibales. Els i les models es vesteixen amb aquesta roba i es mantenen drets durant una hora seguida, davant d'estadis de futbol i zones conflictives (on són habituals les agressions dels skinheads).

Per què creieu que l'artista escull aquest material? Què busca amb aquesta acció?

Yolanda Domínguez va crear "Poses", que és un *living* que crítica allò absurd i artificial del món del glamur i de la moda que en venen las revistes, en concret a la imatge distorsionada que difonen de la dona a través de models que no representen les dones reals.

Podeu trobar el vídeo a <https://www.youtube.com/watch?v=GPEcdcmnAA0&t=2s>

1.3. Igualtat contra el racisme

Hi ha artistes que han treballat amb les diferències culturals i fenotípiques, criticant els prejudicis i etiquetes de la societat.

Sobre el fenomen del racisme podem veure una important **exposició anomenada Teoría del color**, que es va fer a al Museo Universitario de Arte Contemporáneo de Mèxic D.F. el 2014 (duració: 4:00') <https://www.youtube.com/watch?v=P6FS6Zm1iaU>

Imatge del vídeo "The Intruder" a Burkina Faso.
Vincent Meessen, 2005

<http://www.argosarts.org/work.jsp?workid=a164d53ad17d4dcc82eedeb59e5bfb84>

En aquesta performance, l'artista Vincent Meessen camina pels carrers de Sud-àfrica amb un vestit fet de cotó (l'or blanc) i un bastó.

Què creieu que està passant a la imatge? Les persones li criden, es riuen d'ell per portar aquesta disfressa tan extravagant.

- **Només un blanc faria aquestes coses.** - Li diuen.

També en el cas dels col·lectius més invisibles com els i les emigrants, s'han produït obres en homenatge al seu esforç i les dificultats que han viscut: **tots i totes podem trobar-nos algun dia en la seva situació**, tenir la necessitat de marxar del país per trobar feina. Podeu veure el vídeo <https://vimeo.com/157813614> que mostra el "Monumento Migranten" de Davide Tisato a les persones migrades a Suïssa al llarg de diferents generacions.

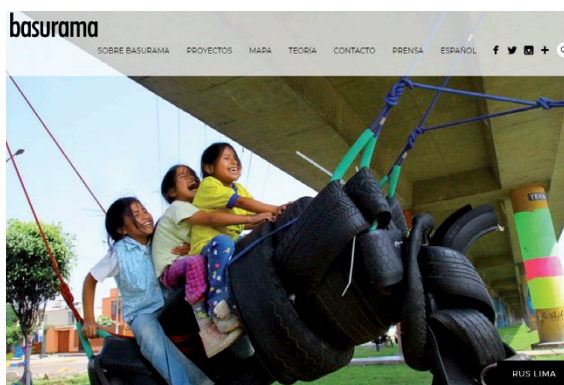
1.4. Altres artivismes

A la Xina un dels artistes contemporanis més importants és Ai Wei Wei, ell utilitza les **xarxes socials per criticar la falta de llibertat** del seu país i l'explotació dels treballadors/es. En la següent imatge podem veure una de les seves obres més conegudes, un edifici sencer decorat amb motxilles escolars per fer un **tribut als nens que van perdre la vida durant un terratrèmol**.

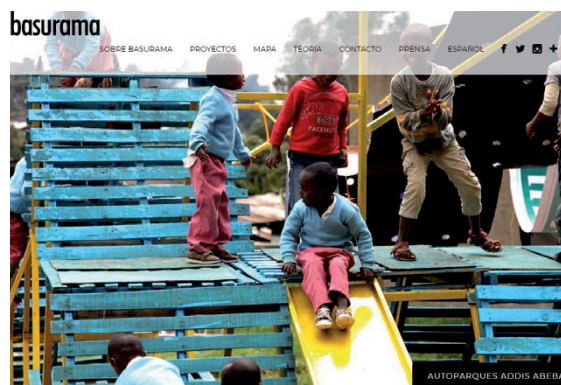

Obra: Recordant - Remembering. For seven years she lived happily on this earth. Alemanya. Ai Wei Wei, 2009
<https://publicdelivery.org/ai-weiwei-remembering-haus-der-kunst-muenchen-2009/>

Altres formes d'activisme agafen una forma més lúdica, per exemple l'arquitecte Santiago Calatrava o el col·lectiu Basurama recol·lecten objectes en desús o de rebuig per **construir les seves instal·lacions, parcs infantils i zones d'esbarjo**. Fan visible un món més amable amb el costum del reciclatge.

<http://basurama.org/>

TARRAGONA

A la ciutat de Tarragona, també hi ha diversos col·lectius artístics que han pintat i treballat a l'espai públic. Cheaters Collective, per exemple, pinten els anuncis publicitaris de color blau cel per criticar l'excés de publicitat als carrers.

<http://aluqueavila.wixsite.com/cheater/double-paradise>

Per cada municipi es poden buscar exemples d'artivisme i reflexionar-hi amb l'alumnat..

Una altra manera de cridar a la participació és crear jocs visuals que les persones han de resoldre. D'aquesta manera l'obra es crea i es tanca per les persones que la veuen. **Ja no som espectadors passius (com al cinema) sinó públic actiu!**

Les accions poden ser amb materials molt senzills. Per exemple: fer volar globus amb missatges de justícia social.

Els carrers també poden transformar-se en una galeria d'art. Podem demanar ajuda i permís per exposar frases, poemes, dibuixos i escultures realitzades per nosaltres. Com els *regals urbans* de la Galeria de Magdalena a Madrid.

2. PLANIFICACIÓ DE L'ACCIÓ ARTÍSTICA (75')

Després de veure aquests exemples visuals, teniu idees per promoure els valors d'igualtat i interculturalitat? Què podem fer per canviar el nostre entorn? Us animem a agafar un bloc de notes i escriure-hi o dibuixar possibles accions i obres d'art per donar visibilitat als problemes de la societat. Què podem fer per demanar una societat amb més igualtat de gènere i més intercultural?

Alguns dels aspectes a tenir en compte per planificar l'acció artística són:

- Destinataries (persones que veuran/formaran part de la creació artística, a qui volem arribar?)
- Intenció (per què ho fem? Quin missatge es vol fer arribar?)
- Lloc (on es representa: plaça, espai amb usos alternatius, un mur del carrer...)

- Concreció de l'acció artística (què farem?)
- Materials/recursos necessaris (què necessitem? Cartrons, esprais, disfresses, teles, retoladors...)
- Creació de guions (quin paper té cada persona o grup?)
- Elaboració dels materials (elaborem infografies, retallem, muntem...)
- Assaig (es posa en pràctica allò que es vol mostrar a les destinatàries)

2. CONTRASTOS

DIA 2. PREPARACIÓ

PREPARACIÓ (80')

La preparació de l'acció artística s'adaptarà segons la ciutat, l'entitat artística col·laboradora que dinamitzi la sessió i el grup-classe. La preparació implica l'elaboració dels formats triats, per exemple: enregistrament d'un vídeo, creació d'un collage, elaboració de pancartes o l'assaig d'una performance, entre d'altres. En el cas de la prova pilot de *Ni uniformes ni etiquetes* es van elaborar els següents formats: missatges de difusió del pròxim acte de cloenda (cartells), gegegantografies amb accions prohibides a l'espai públic per repensar els usos dels carrers, pancartes, pensar l'espai de llavors, preparar un karaoke, coreografia per a taller de parkour i elaboració de peces per a puzle gegant.

DIA 3. REPRESENTACIÓ

EXECUCIÓ (60')

L'execució de l'acció artística es realitzarà al lloc i en el format triats i preparats entre l'entitat col·laboradora i el grup-classe. La representació es durà a terme a l'espai públic amb l'objectiu de sensibilitzar a través de l'art sobre perspectiva de gènere i interculturalitat, tot sumant el veïnat del barri. L'execució representa l'acte de cloenda de tot el procés formatiu viscut per l'alumnat amb *Ni uniformes ni etiquetes*.

A continuació podeu veure una mostra dels formats treballats amb cadascuna de les entitats artístiques amb què es va col·laborar a la prova pilot de *Ni uniformes ni etiquetes*.

FOTO: MIQUEL TAVERNA

L'Hospitalet de Llobregat - laFundició
Escola Ernest Lluch

Elaboració de materials i activitats per ocupar la plaça Pirineus.

FOTOS: MIQUEL TAVERNA

Tarragona - Polígon Cultural
Escola Torreforta i Escola El Miracle

Elaboració de puzle gegant entre barris amb missatges inclusius.

3. AVALUACIÓ

DIARI REFLEXIU (10')

A emplenar el DIA 1 o el DIA 2.

S'ofereix un petit espai per a la reflexió com a conclusió d'aquest mòdul.

- En aquest cas sobre: **les idees clau que faciliten la conscienciació local i global.**
- Cada alumne/a escriu idees que faciliten la diversitat al barri. Aquestes idees s'expressen a l'apartat corresponent a aquest mòdul al **diari de reflexió** de cada alumne/a. Es pot expressar tant amb dibuixos com amb paraules.

POSADA EN COMÚ (30')

DINÀMICA

Una vegada realitzada l'acció de sensibilització, l'educadora proposa un espai de reflexió amb preguntes com:

- Quin és el missatge que hem fet arribar?
- Hem aconseguit donar el missatge que volíem?
- El missatge és entenedor per les veïnes?
- Hi ha hagut interacció entre gèneres i cultures? (alumnat, veïnat, professorat...)
- M'ha agradat participar en l'acció?
- Hi he pogut participar tal com volia?

4. MATERIAL QUE L'EDUCADORA HA DE RECOLLIR D'AQUEST TALLER

- Fotografies del desenvolupament de la sessió.

BLOC DE PRIMÀRIA

MÒDUL P10 **DURADA 2H AULA**

Propostes de canvi

Es tracta de realitzar incidència en els mecanismes de participació del centre educatiu, de la ciutat i del món. A cada grup-classe es duran a terme accions depenent de les plataformes de participació que existeixin al municipi i al centre, com poden ser els consells d'infants i joves. També si als centres educatius existeixen les comissions de coeducació es poden fer arribar les fórmules de canvi per tal de reduir el sexisme i el racisme al centre educatiu i al món. De la mateixa manera s'intentarà donar veu a les propostes de l'alumnat a la campanya internacional, per exemple NO HATE del Consell d'Europa o altres.

IDEA FORÇA

Les vies de participació existents són un mecanisme per formular els canvis desitjats.

CONCEPTES CLAU

Incidència social i política, participació.

COMPETÈNCIES CURRICULARS

- Proposició de diferents eines, mecanismes i recursos de prevenció i protecció en situacions de discriminació i vulnerabilitat per raó d'origen o cultura, o per motiu de gènere, sexe o opció afectivosexual.
- Reflexió crítica sobre els sistemes de presa de decisions (votacions, majories, consens) i la importància de la participació en la definició de normes per a la convivència de totes les persones i grups socials.

OBJECTIUS

- Participar com a agent de canvi a través de mecanismes d'incidència existents al centre, a la localitat i al món.

DINÀMICA

PRIMERA PART

Activació de coneixements previs (30')

Mecanismes de participació centre educatiu / barri / municipi / món

SEGONA PART

Contrastos (80')

Participació en mecanismes

- Proposta
- Mecanisme municipal: carta formal
- Mecanisme internacional: campanya NO HATE

TERCERA PART

Avaluació (10')

Diari reflexiu

MATERIAL DE L'EDUCADORA

A definir segons les accions proposades.

REQUISITS TÈCNICS

A definir segons l'acció proposada.

1. ACTIVACIÓ DELS CONEIXEMENTS PREVIS

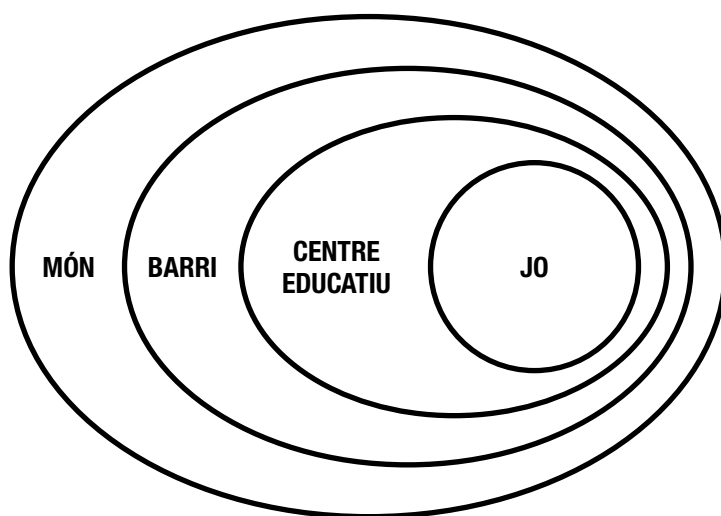
MECANISMES DE PARTICIPACIÓ CENTRE EDUCATIU / BARRI / MUNICIPI / MÓN (30')

Per tal d'iniciar aquest mòdul es reflexiona en gran grup sobre les diverses formes en què es pot exercir com a ciutadans i ciutadanes incidència social i política. A la primera fase de *Ni uniformes ni etiquetes*, es va fer incidència al centre educatiu, per això, només es farà un ràpid recordatori de formes de participació que es troben als centres, com són:

1. AL CENTRE EDUCATIU

- **Consells escolars.** El consell escolar és l'òrgan de participació dels diferents sectors de la comunitat educativa en el govern dels centres. El formen els representants de tota la comunitat educativa, és a dir, direcció, professors, alumnes, famílies, personal d'administració i serveis, representant de l'administració local i altres persones que el mateix consell consideri necessàries. Depenent de si el centre és públic o privat concertat, la composició del consell escolar també pot variar. El consell escolar de cada centre ha de designar un dels membres com a responsable per impulsar les mesures educatives de foment de la igualtat real i efectiva entre homes i dones.

<http://familiaiescola.gencat.cat/ca/escolaritat/participacio-compromis/participacio-coresponsabilitzacio/participacio-funcionament-centre/consell-escolar/>

2. AL BARRI/MUNICIPI

- **Consell d'infants i joves de la ciutat.** Aquests consells són òrgans o projectes que pretenen fomentar la participació infantil i juvenil. Són espais on infants i joves poden expressar la seva opinió, prendre decisions i elevar al plenari municipal les propostes per tal de contribuir a millorar aspectes de la ciutat que consideri necessaris. Segurament, algun/a alumne/a de la classe en forma part i es pot demanar que expliqui a la resta com són les sessions en què ha participat.
- **Regidoria** de participació ciutadana. Etimològicament, del llatí "regere" que vol dir governar. Una regidoria és part de l'estructura de gestió d'un govern. A l'Ajuntament de l'Hospitalet existeix una regidoria específica de participació ciutadana.
- **Entitats de l'entorn.**

Per exemple, en el cas de la ciutat de l'Hospitalet de Llobregat, en col·laborar amb la Fundació en el marc del projecte "Llocs", s'ha tractat l'ús inclusiu de l'espai públic. Es pot preguntar a l'alumnat si coneix algun col·lectiu que s'agrupi per reclamar l'aprofitament dels espais públics i que hi hagi més espais oberts, com són:

- AAVV (Associacions de veïns i veïnes) que poden actuar per un barri més verd.
- Plataforma NO MÉS BLOCS. Creada per reclamar que no es porti a terme el Pla Director Urbanístic Gran Via que implica construir gratacels a la darrera zona agrícola de la ciutat, al costat del riu Llobregat. Què inspira el logo de "No més blocs"?

<https://nomesblocs.wordpress.com/>

3. AL MÓN

Cercar campanyes internacionals que treballen per reduir les discriminacions per qüestions de gènere i cultura. Es mostren dos exemples de moviments internacionals feministes:

- **Marxa Mundial de Dones.** La Marxa Mundial de les Dones és un moviment mundial d'accions feministes que reuneix grups de dones i organitzacions que actuen per eliminar les causes que originen la pobresa i la violència contra les dones. Lluiten contra totes les formes de desigualtat i discriminacions patides per les dones. Els valors i les accions promoguts per aquest moviment, van en direcció d'un canvi polític, econòmic i social. Són els mateixos valors que s'articulen al voltant de la mundialització de les solidaritats, la igualtat entre dones, entre dones i homes i entre els pobles; el respecte i la valoració dels lideratges de les dones i l'enfortiment de les aliances entre dones i amb els altres moviments socials.

Marxa Mundial de Dones. Caminades de Jane Jacobs.

- **Caminades de Jane Jacobs.** El primer esdeveniment es va dur a terme el 5 de maig de 2007 a Toronto per un grup d'amics i amigues de Jacobs que volien honorar les seves idees i llegat. L'alcalde David Miller el va declarar Jane Jacobs Day i vint-i-set guies locals oferien caminades als barris on treballaven, socialitzaven i vivien.

Amb el pas del temps, el programa s'ha ampliat a nivell global i segueixen treballant per apropar el poder de l'observació a comunitats tan diferents com Anchorage (Alaska) i Mumbai (Índia). El programa segueix guanyant impuls i arriba cada vegada a més persones. Anualment, la "Jane Jacobs Walk" està duent a terme els coneixements, les connexions comunitàries i el poder d'observació a una gran diversitat de barris a les diferents ciutats de tot el món.

Existeix un llibre per organitzar caminades de Jane: "Cómo hacer un paseo de Jane" de Susana Jiménez Carmona. Es troba disponible online:

<https://elpaseodejane.files.wordpress.com/2017/01/como-hacer-un-paseo-de-jane.pdf>

<http://www.punt6.org/ca/2016/05/04/caminata-jane-jacob-2016-3/> (Col·lectiu punt 6)

<http://www.elperiodico.cat/ca/barcelona/20130509/les-caminades-de-jane-jacobs-2386919> (Notícia "El Periódico")

<http://www.janejacobswalk.org/home/>

2. CONTRASTOS

ELABORACIÓ DE LES PROPOSTES DE CANVI EN ELS MECANISMES TRIATS (80')

L'alumnat pot triar diversos canals de participació per donar a conèixer el treball realitzat a través del projecte *Ni uniformes ni etiquetes*. A continuació podeu trobar unes propostes concretes per als nivells municipal i internacional, es poden dur a terme si s'adapten al grup-classe.

1. MECANISME MUNICIPAL. Carta formal.

Es formulen en gran grup les idees que es proposen a l'estructura de la carta formal. Aquesta carta suposa el recull de les idees treballades a tota la campanya, no només de les darreres sessions. Les destinatàries de la carta es poden triar entre tothom. Com a mínim s'enviarà al Consell de Nois i Noies de la ciutat, (vegeu proposta d'estructura a la darrera plana, com Annex 1).

El desenvolupament de la creació de la carta es pot dinamitzar amb post-its, amb targetes o a la pissarra. Si es disposa de temps, es pot proposar que algú/na voluntari/a piqui a l'ordinador el resultat de la carta.

2. MECANISME INTERNACIONAL. Participació en la campanya "No hate".

"No hate speech" és una campanya europea contra la intolerància a les xarxes socials. Ha estat posada en marxa a nivell internacional pel Consell d'Europa i a Espanya, per l'*Instituto de la Juventud* (INJUVE) que ha desenvolupat la campanya fins l'any 2014. Actualment, la plataforma online de la campanya permet pujar fotografies, vídeos, crear una iniciativa alternativa, o participar en concursos que es realitzen esporàdicament. Podem mostrar a l'aula com accedir a la web de www.nohate.es per poder veure tota la informació que ens ofereix la pàgina.

Ara bé, com la web no està gaire activa actualment, **els grups participaran en la campanya a través del Twitter. La fotografia (o text) que es pugi mostrarà un missatge (ja sigui escrit, dibuixat o representat en una escena) amb l'objectiu de reduir el sexisme i el racisme en general i el que es produeix a través de les xarxes socials en concret.**

- Espanya
<http://www.nohate.es/>
@nohatespain
- Internacional
<https://www.nohatespeechmovement.org/>
@nohate_speech
- Hashtag:
#NoHateSpeech
- Consignes pel twitter
Màxim 280 caràcters on escriurem:
 - @nohate_speech @NoHateSpain #NoHateSpeech = 41
 - 280-41= 239 Esmentant nom del centre + classe + frase a favor de la diversitat.
 - També es podrà fer una foto (amb un missatge o representant amb el cos)

3. AVALUACIÓ

DIARI REFLEXIU (10')

S'ofereix un petit espai per a la reflexió com a conclusió d'aquest mòdul.

- En aquest cas sobre: **les idees clau per la participació al centre educatiu i al barri.**
- Cada alumne/a escriu idees que faciliten la diversitat al barri. Aquestes idees s'expressen a l'apartat corresponent a aquest mòdul al **diari de reflexió** de cada alumne/a. Es pot expressar tant amb dibuixos com amb paraules.

4. MATERIAL QUE L'EDUCADORA HA DE RECOLLIR D'AQUEST TALLER

- Fotografies del desenvolupament de la sessió.
- Carta formal (recollida en el format que cada grup-classe hagi elaborat).
- Tweet per a la campanya "No hate".

ANNEX 1

BLOC DE PRIMÀRIA

MÒDUL 10

Proposta d'estructura de carta formal

"A l'atenció de les entitats i organismes de la ciutat; regidories, AAVV i CONSELL DE NOIS I NOIES.

Som la classe de i durant dos cursos hem participat en el projecte *Ni uniformes ni etiquetes*, amb aquest projecte hem après

.....
.....
.....
....."

Després de la investigació a l'institut/escola i al barri, hem observat:

- Pràctiques positives que faciliten la interacció, la convivència, la valoració positiva de la diversitat entre gèneres i cultures, com són:

.....
.....
.....
.....

- Ara bé, n'hi ha d'altres que es podrien millorar, com són: (explicar el perquè)

.....
.....
.....
.....

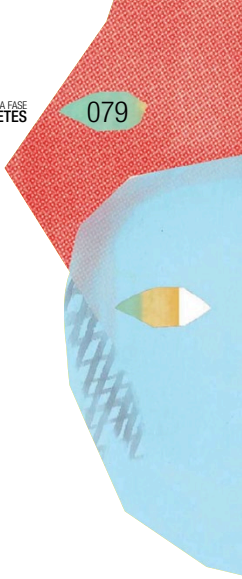
- Per tal de millorar-ho proposem:

.....
.....
.....
.....

Ens agradaria que des del seu àmbit d'actuació consideréssiu les propostes.

Moltes gràcies per la vostra atenció,

Atentament, tots els nois i noies de l'escola"

BLOC DE SECUNDÀRIA

MÒDUL S6 **DURADA 2H AULA-SALA POLIVALENT**

La transformació del centre educatiu al carrer i al món

Amb aquest mòdul es presenta la segona fase de la campanya "*Ni uniformes ni etiquetes: per una escola i un món intercultural i amb equitat de gènere*". Per començar, l'alumnat destaca els elements que més recorda o que més importància va donar a la primera fase. Tot seguit, es comparteix si hi ha hagut algun canvi al centre educatiu a partir de la investigació que va fer l'alumnat sobre les pràctiques amb **perspectiva de gènere i interculturalitat** (G/I). A través d'un esquema molt senzill, l'alumnat reflexiona sobre si a l'institut i al barri es relaciona amb diversitat (G/I) i es realitza un joc per valorar les **actituds a l'hora d'establir relacions**. A més a més, s'atenen les **causes estructurals del sexisme i el racisme** a partir d'un puzzle conceptual. També, es projecta el vídeo *Imagine* on es mostra la crítica a les **etiquetes** que ens són assignades socialment, quan totes les persones hauríem de ser respectades i incloses pel fet de ser éssers humans. Per tancar la sessió, l'alumnat expressa actituds que faciliten la transformació al centre i al barri.

IDEA FORÇA

Repensem actituds: la transformació del centre educatiu al barri.

CONCEPTES CLAU

Actituds, causes estructurals, discriminacions, diversitat i transformació.

COMPETÈNCIES CURRICULARS

- Aprofundiment en els comportaments i actituds discriminatòries en diferents àmbits de la quotidianitat.
- Posicionament crític i rebuig d'actituds i comportaments etnocèntrics, xenòfobs i racistes que generen situacions de discriminació, exclusió, dominació o violència envers persones o grups.

OBJECTIUS

- Recollir els mecanismes i resistències de transformació que han funcionat al centre educatiu.
- Reflexionar sobre les actituds per la transformació.
- Comprendre les causes estructurals de les discriminacions a la diversitat.

DINÀMICA

PRIMERA PART

Activació de coneixements previs (30')

Cercle d'escolta i record

Es fa un retorn d'allò destacat per cadascú de la primera fase.

Què ha canviat al centre?

Quadre recordatori segons els eixos temàtics (ús del llenguatge, símbols, ús de l'espai,...).

SEGONA PART

Contrastos (70')

Cercle de relacions

Esquema: Jo - centre educatiu - barri.

Cercle actituds grupals

Dinàmica vivencial davant d'una situació conflictiva.

Joc dels conceptes

Puzle per copsar les causes estructurals del sexisme i el racisme.

TERCERA PART

Avaluació (20')

Vídeo Imagine

Cançó per visualitzar que tots som humans i això fa que hagi d'haver-hi un tracte digne, les etiquetes no haurien d'importar.

Diari reflexiu

Idees que faciliten la transformació al centre i al barri.

MATERIAL DE L'EDUCADORA

Un pòster de la campanya, quadre sobre la investigació al centre educatiu, cercle de relacions (1x alumne/a), cel·lo o blue tack, conceptes, diari de reflexió (1x alumne/a), retolador permanent i vídeo *Imagine*.

REQUISITS TÈCNICS

Aula, espai o sala polivalent que permeti crear cercles amb totes les participants. Si es projecta el vídeo *Imagine*, tot l'equip necessari.

1. ACTIVACIÓ DELS CONEIXEMENTS PREVIS

Amb aquest mòdul s'inicia la segona fase de la campanya **Ni uniformes ni etiquetes: per una escola i un món intercultural i amb equitat de gènere**. La segona fase, **Mobilització social i incidència social i política**, recull la mirada de transformació al centre educatiu (realitzada ja a la primera fase pel mateix alumnat) i amplia la mirada al barri i a l'entorn.

CERCLE D'ESCOLTA I RECORD (20')

DINÀMICA

Es tracta d'un exercici d'escolta, de recordatori i establiment de punts en comú.

- En un cercle, dempeus, tothom es troba mirant cap enfora, en un primer moment agafats i agafades dels braços.
- Cada participant, de forma ordenada, diu una idea amb què es queda de l'experiència a la fase anterior.
- Quan una persona expressa la idea, es gira i mira dins del cercle. Es continua amb els braços agafats, unes estaran mirant cap enfora i les altres cap endins.
- Una vegada tothom ha dit una idea, es troba tot l'alumnat mirant cap endins. L'educadora entrarà al cercle i mostrarà de nou el pòster de la campanya Ni uniformes ni etiquetes per recordar la part del títol de la campanya on es diu per una escola i un món. Ja s'ha investigat el centre educatiu, ara cal investigar l'entorn, sempre amb una mirada global, perquè hi ha sexisme i racisme en la majoria de parts del món.

Article relacionat:

<https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/mar/08/i-live-in-fear-of-being-raped-women-share-stories-inequality>

QUÈ HA CANVIAT AL CENTRE? (10')

Una vegada fet el recordatori i el pas a la mirada de l'entorn, es recorda l'objectiu de la campanya de transformar les situacions a millorar quant a **perspectiva de gènere i interculturalitat**. La transformació es va proposar al centre educatiu al llarg de la primera fase, ara és el moment de recordar i verificar si s'han modificat situacions/relacions/usos/actituds al centre educatiu per tal de continuar aquest repte de transformació a l'entorn (a casa, al barri, a la ciutat i al món).

DINÀMICA

Es tracta de valorar si hi ha hagut algun canvi al centre educatiu. Es recorden els eixos tractats (ús de l'espai, símbols, relacions, ús del llenguatge,...) i l'alumnat esmenta situacions o relacions que creuen que han canviat en un quadre molt senzill. També es pot formular de la següent manera:

- L'educadora pregunta si l'alumnat es recorda dels punts verds i vermells que es van utilitzar per investigar el centre educatiu el curs passat. Dels punts vermells, s'ha fet algun canvi? Si no s'ha fet, què proposem per millorar la situació?
- El quadre es quedarà visible a l'aula per incentivar les bones pràctiques i pensar quins poden ser els mecanismes de canvi.

A continuació trobeu un exemple per emplenar el quadre, que es pot fer en un DINA3 o en un format més gran:

TIPUS DE DISCRIMINACIÓ	COMENTARIS	S'HA RESOLT	NO S'HA RESOLT
LLENGUATGE	Ara posa sala de professorat.	X	
SÍMBOLS	El símbol del lavabo de les noies és representat amb faldilla, a més el professorat també comparteix que s'hauria de canviar.		X
RELACIONS	Abans alguns nois pujaven les escales de forma agressiva.	X	
PERSONAL	Del manteniment del espais i els materials s'encarreguen només homes i de la neteja només dones.		X
CONEIXEMENT	No arriben gaires noms de personalitats que no siguin occidentals.		X
...	...		

Posteriorment a emplenar el quadre, es planteja:

IDEA: “Els centres educatius han de promoure la igualtat d'oportunitats dels alumnes; incorporar la perspectiva de gènere a l'acció educativa; prevenir i gestionar comportaments i actituds discriminatoris per raó d'identitat de gènere, expressió de gènere i orientació afectivosexual i potenciar-ne el reconeixement, la cooperació i el respecte mutu.” [...] “La constitució al centre d'una **comissió de coeducació, polítiques de gènere i d'igualtat d'oportunitats** poden afavorir la implementació d'actuacions coeducatives i la implicació de la comunitat educativa.”

http://educacio.gencat.cat/documents/IPCNormativa/DOIGC/PEC_Convivencia_clima.pdf

- L'educadora pregunta al grup-classe si existeix una comissió d'aquest tipus al centre educatiu.
- En cas afirmatiu es poden presentar les propostes de millora recollides al quadre a aquesta comissió.
- La coeducació és l'acció educativa fonamentada en el reconeixement de les potencialitats i individualitats de tot l'alumnat, independentment del seu sexe potenciant així la igualtat real d'oportunitats. <http://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/coeducacio/> És a dir, es tracta d'una educació i una convivència al centre educatiu no sexista.

CONTINGUTS PER A L'EDUCADORA

Quins elements s'han investigat al centre educatiu en la primera fase de la campanya? En principi, l'educadora ha compartit amb el grup-classe la investigació del centre educatiu el curs anterior, si no és el cas per canvi d'educadora, cal rebre traspàs per veure quins elements es van trobar.

- **ÚS DEL LENGUATGE:** benvinguts i benvingudes, secretària o secretaria, professors o professorat, AMPA o AFA, nois o nois i noies, expressions com “plorar com una nena” o “els nois no poden plorar”.
- **ÚS DELS SÍMBOLS:** representar les noies amb cabell llarg, faldilla i maquillades i els nois amb cabell curt, roba còmoda i calçat esportiu. Els símbols dels lavabos, on el lavabo de nenes es representa amb faldilla.
- **LES RELACIONS:** l'ús de la pilota a l'hora del pati per part dels nois més que de les noies, incloure o no tothom en els jocs, respecte per totes les formes de ser, vestir-se, costums...
- **QUI FORMA PART DEL CENTRE, PERSONAL:** cultura i gènere de l'equip directiu, del personal de manteniment, del personal de neteja, de l'alumnat, de les persones monitores de menjador, qui forma part de l'AFA.
- **CONEIXEMENT:** missatges que arriben a partir dels documents i la divulgació científica. Reconeixement de les dones en la ciència i l'art, també de referents no occidentals. Redacció dels enunciats dels exercicis.

Es pot consultar la següent infografia on es mostren dades com que als llibres de text de 3r d'ESO dels anys 2007, 2015 i 2016 de ciències socials, de les persones citades només el 7% de les vegades són dones: http://escolapau.uab.cat/img/programas/educacion/Infogr_Obstxt.pdf

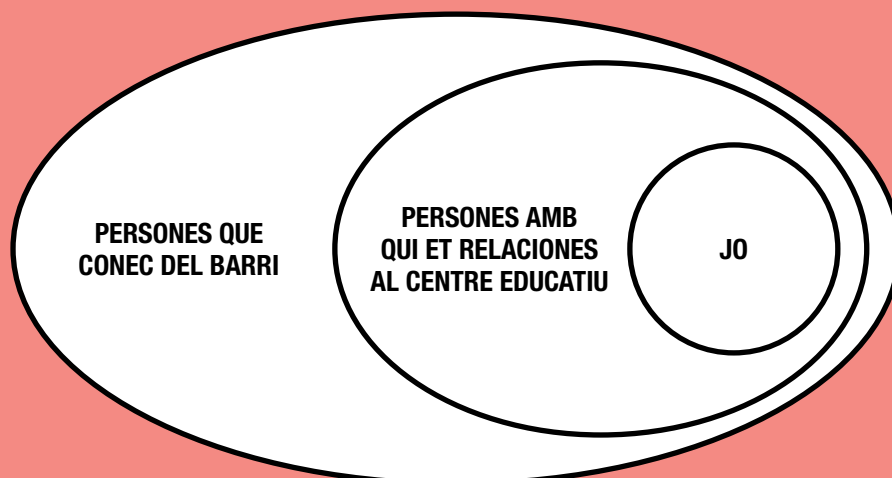
2. CONTRASTOS

CERCLE DE RELACIONS: ESQUEMA JO - CENTRE EDUCATIU - BARRI (10')

DINÀMICA

L'educadora reparteix un cercle de relacions i dóna les instruccions per emplenar-lo (vegeu **Annex 1** per trobar el **Cercle de relacions**. Es pot utilitzar el model proposat o pot ser l'alumnat qui dibuixa els cercles):

- Al centre: "Jo" s'escriu nom de l'alumne/a.
- A l'entremig: sobre escenes que cada participant viu al centre educatiu. Persones amb qui l'alumnat es relaciona.
 - A l'hora d'estar al pati.
 - A l'hora de triar un grup per fer un treball.
 - A l'hora de triar amb qui sec a l'aula o d'excursió.
- A l'exterior: tres col·lectius/persones que conec del barri (fora del centre educatiu) amb qui em relaciono (per aficions, per comprar, per ser veïna, per quedar el cap de setmana...).

REFLEXIÓ

- Em relaciono amb diferents gèneres? Em relaciono amb diferents cultures? Per què?
- Sovint ens relacionem per unes afinitats concretes (com poden ser gènere i cultura) i de vegades desconeixem possibles vincles en comú amb altres persones. Moltes vegades la manca de relació amb altres perfils de persones és per por del que és desconegut. Per vèncer aquesta por, cal apostar per la coneixença.

CERCLE ACTITUDS GRUPALS (20')

DINÀMICA

1. Es demana una persona voluntària i es posa al costat de l'educadora. Tot seguit, es demanen 10 persones més. Es diu que la resta de persones seran les observadores de la situació.
2. L'educadora explica la situació: "Per una banda hi ha una persona (la primera voluntària), per altra banda les 10 persones restants. Les 10 persones fan un cercle mirant cap endins, agafant-se els braços. Les persones que formen el cercle no volen que la persona que queda fora hi entri. La persona que queda fora vol entrar. ACCIÓ."
 - Es demana que no es facin mal en intentar entrar o no deixar entrar, ja que, habitualment la primera reacció de la persona que es troba fora sol ser física i intenta entrar per agilitat o per la força.
 - Tant si la persona que es troba fora aconsegueix entrar com si no, es demana si algú més vol intentar-ho.
3. Es pregunta: Què s'ha observat? Quines actituds s'han observat davant d'aquesta situació? En la mesura que hagin sortit les actituds es fa un esment de les reaccions que es poden tenir davant d'una situació amb diferents interessos (conflicte):
 - **AGRESSIVA:** ús de la força, insults.
 - **ASSERTIVA:** comunicació, negociació, empatia, escolta activa.
 - **PASSIVA:** no fer res, no actuar de cap manera.

Foto de la dinamització de l'activitat en l'institut Margarida Xirgu de l'Hospitalet de Llobregat.

REFLEXIÓ

En aquesta segona fase en posar la mirada al barri, es parlarà de col·lectius.

S'ha simulat una situació de discriminació. La discriminació estava donada per una majoria i era exercida cap a una minoria, com sol succeir en moltes situacions. **Totes les persones ens podem trobar en les dues bandes, tant discriminant com sent discriminades.** Cal posar-nos en la pell de l'altra persona i construir unes relacions lliures de discriminació.

Diversitat dins del grup. També es troba que el grup del cercle es troba format per persones que són diferents entre elles. Moltes vegades, en formar part d'un grup, les persones integrants prenen decisions similars entre elles, cal ampliar la mirada i pensar també individualment, què es pot fer per evitar discriminacions. Així, cal valorar la diversitat dins del grup, sobretot la diversitat de respostes que pot donar cadascú individualment.

Amb les altres persones podem tenir actituds d'apropament o no. Una resposta agressiva o una resposta passiva no són actituds d'apropament i poden implicar rebuig. Ara bé, l'actitud assertiva sí que fomenta l'apropament entre les persones.

JOC DELS CONCEPTES (40')

DINÀMICA

Veure *Annex 2* per trobar **El Joc dels conceptes**.

- El grup-classe es divideix en 4.
- L'objectiu és que hi ha una cadena a emplenar amb:
Cada grup té de partida 3 conceptes amb les seves 3 definicions que es quedaran a la seva taula. També tindran 3 exemples i 3 imatges, que en aquest cas poden correspondre o no amb el concepte base. Per facilitar la comprensió del joc es recomana seguir l'ordre proposat, col·locant les targetes:

1. CONCEPTE / 2. DEFINICIÓ (lila) / 3. EXEMPLE (groc) / 4. IMATGE

Capitalisme	Sistema econòmic on allò més important és acumular diners i propietats.	<p>Les persones riques són cada vegada més riques. Les més pobres cada vegada tenen menys recursos i oportunitats.</p> <p><small>Notes: - Quan la meitat de la riquesa mundial està en mans del 1% de la població més rica, mentre que l'altra meitat es reparteix entre el 99% restant. - Si el 1% mundial més ric no té més oportunitats la meitat restant que la meitat més pobre de la població mundial. - Font: The World Economic Forum (2013) "Global Inequality: A Report on the Growing Divide".</small></p>	
-------------	---	--	--

- L'educadora també reparteix una fitxa on s'indiquen tots els conceptes que hi ha repartits entre tots els grups per donar una pista de quines targetes poden correspondre a cadascun.
- Amb la indicació de l'educadora, el grup es queda amb els conceptes base, la definició i amb les targetes que creu que li corresponen. **El grup tria 2 targetes a descartar: un exemple i una imatge**. I els passa al grup de la dreta. D'aquesta manera també rebrà dos conceptes del grup de l'esquerra.
- Quan el grup ha donat i rep les noves targetes, prova d'encaixar les noves amb els conceptes que té de base a la taula.
- El procés es repeteix tantes vegades com calgui fins completar les cadenes.

NOTA I. En el cas que el procés s'allargui es pot dinamitzar en gran-grup construint les cadenes entre tot el grup-classe on cada grup aportí la definició, exemple o imatge que creu que concorda amb el concepte.

NOTA II. Si el grup és gran o és complex gestionar la dinàmica es proposa l'alternativa: cada grup té els tres conceptes, tres definicions, tres exemples i tres imatges a la taula, desordenats però que es corresponen entre ells.

Una vegada emplenades les cadenes, cada grup comparteix amb la resta de la classe les seves cadenes complertes. Si s'escau, que el grup utilitzi les pròpies paraules per comunicar el significat dels conceptes i el sentit dels exemples i les imatges.

REFLEXIÓ

Quins d'aquests conceptes ens ajuden a entendre per què existeixen el sexisme i el racisme? És a dir, els conceptes que són **causes estructurals** i responen a l'existència del racisme i el sexisme.

NOTA III. Si l'educadora ho valora, pot apropar prèviament a la realització del joc alguns dels conceptes i fer una pluja d'idees col·lectiva per trobar el significat. D'aquesta manera, es facilitaria la comprensió grupal i el desenvolupament del joc.

ADAPTACIÓ DEL JOC EN VERSIÓ MEDIEVAL

Es pot adaptar el Joc del conceptes a d'altres contextos, com va succeir en un institut de Barcelona per tractar la temàtica medieval a Ciències Socials. Aquí es proposen 12 conceptes medievals per crear les cadenes.

FEUDALISME

VASSALLATGE

SOCIETAT
ESTAMENTAL

AUTOABASTAMENT

ORDRE DE
CAVALLERIA

CAVALLER

SERVITUD

SERF

ISLAMITZACIÓ

BARRIS GREMIALS

AMOR CORTÈS

MEDIEVAL

CONTINGUTS PER L'EDUCADORA

- CAPITALISME:** Sistema econòmic caracteritzat per la propietat privada dels mitjans de producció, concentrats en mans d'una minoria, la prevalença del mercat i la recerca del benefici. <http://dlc.iec.cat> Per tant, el capitalisme crea tendències cap a la desigualtat d'acumulació de recursos.
- ETNOCENTRISME:** Tendència dels components d'un grup ètnic a considerar llur grup superior als altres grups o a interpretar les cultures alienes amb els criteris i valors de la pròpia cultura. <http://dlc.iec.cat>
- PATRIARCAT:** Forma d'organització social que dóna la màxima autoritat social i política al "pare". <http://dlc.iec.cat> Lligat al racisme i sexisme epistèmic = el coneixement divulgatiu es produeix en la gran major part, en 5 països del món, per homes.
- FEMINISME:** Moviment social que denuncia la submissió tradicional de les dones als homes i promou l'equiparació de drets entre els dos gèneres. <http://dlc.iec.cat>
- INTERCULTURALITAT:** Model de convivència en el que existeix la interacció i reconeixement entre persones culturalment diferenciades. (guia)

- 6. NEOLIBERALISME:** Intervenció política que redueix el paper de intervenció de l'Estat a favor de les lògiques econòmiques.
- 7. MATRIARCAT:** Sistema d'organització social on s'entén el dret matern com regulador de la vida social i se sol basar en relacions equitatives on és molt important el benestar de les persones.
- 8. MULTICULTURALITAT:** Model de coexistència en un mateix context geogràfic sense que hi hagi interacció activa ni reconeixement. (guia)
- 9. SEXE:** Conjunt de característiques biològiques a partir de les quals es divideix els individus d'una espècie en mascles, femelles, intersex... (guia)
- 10. GÈNERE:** Conjunt de valors, rols, tasques, comportaments, espais, emocions, actituds, desitjos i expectatives que la societat atribueix i que espera de les persones segons el cos que habitem (sexe). El gènere canvia amb el temps i presenta grans variacions entre cultures i també dins d'una mateixa cultura o societat.
- 11. RAÇA:** Construcció social fictícia que s'utilitza per discriminar a minories culturals basant-se en fenotips, procedències o cultura de les persones. (pròpia) La raça no existeix però el racisme sí. En molts casos es pot vincular el racisme a l'aporofòbia, és a dir, existeix una discriminació per classe social més que per origen, cultura o fenotips de les persones.
- 12. FEMINISME POST COLONIAL / DECOLONIAL**
 Post--> descolonització a partir de la 2a Guerra Mundial. <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/3391655.pdf> iknowpolitics.org/sites/default/files/atando_cabos_may30.pdf
 De --> sorgeix de Llatinoamèrica com a resistència davant de l'acció colonial al s. XIV, contra l'estàndard europeu que es va imposar. www.redalyc.org/articulo.oa?id=105116595019

3. AVALUACIÓ

Proposta d'avaluació (OPCIONAL)

[Aquesta proposta s'esmenta aquí però és aplicable a la resta dels mòduls.]

Es demana que a cada sessió dues persones s'encarreguin d'apuntar en un full les idees clau que sorgeixen durant la sessió, de manera que s'obtindrà un recull del contingut de les intervencions de l'alumnat i de l'educadora.

Aquest recull se l'endura l'educadora al finalitzar cada sessió per a poder observar quin és el desenvolupament de les sessions i com està rebent l'alumnat els continguts tractats.

VÍDEO *IMAGINE* (10')

DINÀMICA

Projecció del vídeo:

“Imagine - Pentatonix
(all HUMANS)”

4min 57seg

<https://www.youtube.com/watch?v=NLiWFUDJ95I>

Al vídeo apareixen 5 cantants que interpreten la cançó *Imagine* de John Lennon a capella. Quan la cançó avança, cada participant escriu etiquetes que els afecten personalment. Finalment, entre totes sostenen la paraula “HUMAN”.

REFLEXIÓ

Les persones hem de ser tractades amb igualtat de condicions, la realitat és que actualment existeixen moltes desigualtats i discriminacions a partir de les característiques individuals (origen, gènere, color de la pell...). Es reclama la **igualtat de drets i oportunitats** per tothom sense cap tipus de distinció*.

* Article 2 de la Declaració universal dels drets humans (versió adaptada per a infants): “Dret a viure sense discriminació: Tens tots aquests drets humans, sense que importi la teva raça, color de pell, sexe, llengua, religió, opinions, nacionalitat, entorn familiar, naixement o estatus social o econòmic.”

DA. Manual d'educació en drets humans per a infants. Petit Compass. AHEAD (2013)

<http://aheadedu.org/petitcompass/>

DIARI DE REFLEXIÓ (10')

DIARI DE REFLEXIÓ

S'ofereix un petit espai per a la reflexió com a conclusió d'aquest mòdul.

- En aquest cas sobre: **les idees clau per la transformació al centre educatiu i al barri.**
- Cada alumne/a escriu idees que faciliten la transformació al centre educatiu i al barri per combatre el sexisme i racisme. Aquestes idees s'expressen a l'apartat corresponent a aquest mòdul al **diari de reflexió** de cada alumne/a. Es pot expressar tant amb dibuixos com amb paraules.
- Veure *Annex 3* per trobar el **Diari de Reflexió**.

4. MATERIAL QUE L'EDUCADORA HA DE RECOLLIR D'AQUEST TALLER

- Fotografies del desenvolupament de la sessió.
- El quadre "Què ha canviat al centre?", en el cas de que no es quedi a l'aula (preferentment el quadre es quedarà a l'aula per inspirar les persones del centre a transformar les situacions a millorar quant a gènere i cultura).
- En el cas de que es dugui a terme la proposta d'avaluació abans esmentada, caldrà recollir els fulls que dues alumnes hauran redactat les idees clau de la sessió.

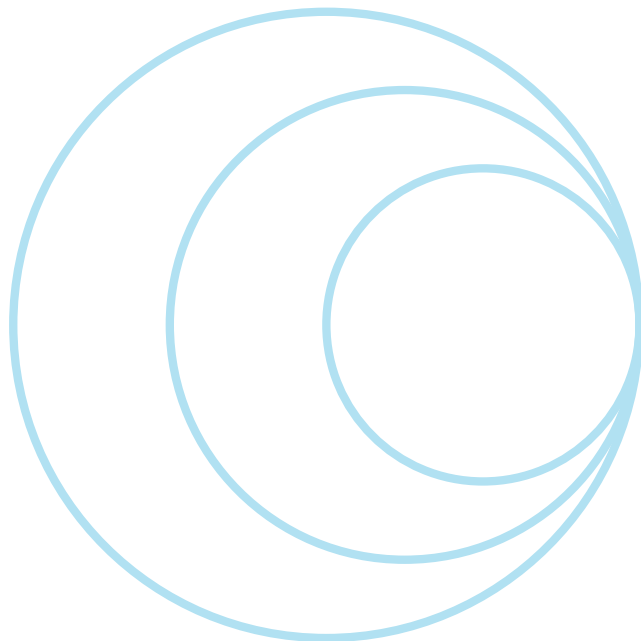
ANNEX 1

BLOC DE SECUNDÀRIA

MÒDUL 6

Cercle de relacions

Podeu imprimir/fotocopiar-ne dos per cada plana.

ANNEX 2

BLOC DE SECUNDÀRIA MÒDUL 6

Joc dels conceptes

ANNEX 2

BLOC DE SECUNDÀRIA

MÒDUL 6

Joc dels conceptes

ANNEX 2

BLOC DE SECUNDÀRIA

MÒDUL 6

Joc dels conceptes

Matriarcat
Multiculturalitat
Sexe
Identitat de gènere
Raça
Feminisme post colonial

Matriarcat
Multiculturalitat
Sexe
Identitat de gènere
Raça
Feminisme post colonial

Capitalisme
Etnocentrisme
Patriarcat
Feminisme
Interculturalitat
Neoliberalisme

Capitalisme
Etnocentrisme
Patriarcat
Feminisme
Interculturalitat
Neoliberalisme

Matriarcat
Multiculturalitat
Sexe
Identitat de gènere
Raça
Feminisme post colonial

Matriarcat
Multiculturalitat
Sexe
Identitat de gènere
Raça
Feminisme post colonial

Capitalisme
Etnocentrisme
Patriarcat
Feminisme
Interculturalitat
Neoliberalisme

Capitalisme
Etnocentrisme
Patriarcat
Feminisme
Interculturalitat
Neoliberalisme

ANNEX 3

BLOC DE SECUNDÀRIA

MÒDUL 6

Diari de reflexió

NOM:

CURS I CENTRE EDUCATIU:

Destaca les idees que has descobert o reforçat per reduir sexisme i racisme

MÒDUL 6
DATA

MÒDUL 7
DATA

MÒDUL 8
DATA

MÒDUL 9
DATA

MÒDUL 10
DATA

BLOC DE SECUNDÀRIA

MÒDUL S7 **DURADA 2H AULA**

Nosaltres som...: identitats múltiples

Per tal de desmuntar prejudicis sobre col·lectius del barri, es realitza un joc que apel·la a l'experiència directa de l'alumnat. Es fa referència a les **característiques personals** i al **context** com a elements que ajuden a crear la configuració de les identitats individuals i col·lectives dins d'un sistema global patriarcal. Les característiques es posen en relleu a través del joc del mikado i una adaptació que serveix per tractar la interseccionalitat amb un joc de situacions. Es cospa que les característiques no determinen les persones a través de dos relats que comparteixen trets en comú. Si es vol reforçar el pes que té el context i reflexionar críticament, és mostren contextos alternatius de societats matriarcals d'arreu del món i es treballen quins són els elements que les configuren. Per tancar la sessió, l'alumnat expressa actituds que faciliten la diversitat al barri.

IDEA FORÇA

Identitats col·lectives construïdes; els altres són en funció de com els categoritzo.

CONCEPTES CLAU

Nosaltres, interseccionalitat, característiques personals, contextos i prejudicis.

COMPETÈNCIES CURRICULARS

- Visió crítica envers els estereotips i prejudicis de gènere i cultura en les diferents dimensions i àmbits personals i socials.

OBJECTIUS

- Desmuntar els rumors sobre els col·lectius.
- Reconèixer les característiques personals i el context com a influenciadors, però no determinants de la vida de les persones.

DINÀMICA

PRIMERA PART

Activació de coneixements previs (30')

Desmuntem prejudicis

A partir de l'experiència directa s'argumenta per desmuntar prejudicis.

SEGONA PART

Contrastos (80')

Les característiques personals

Joc del mikado

Diversitat en els col·lectius

Visualitzem diferències entre persones que comparteixen característiques.

Altres contextos, altres maneres d'organitzar-se: societats matriarcals

Elements dels matriarcats a través de fotografies.

TERCERA PART

Avaluació (10')

Diari reflexiu

Aspectes a favor de la diversitat al barri.

MATERIAL DE L'EDUCADORA

Joc del mikado, pals de gelat (x4), targetes de situacions (x4), fotografies matriarcat.

REQUISITS TÈCNICS

Ordinador, projector.

1. ACTIVACIÓ DELS CONEIXEMENTS PREVIS

DESMUNTEM PREJUDICIS (30')

Per iniciar aquesta sessió es duu a terme una dinàmica basada en l'experiència directa de cada persona participant. Es tracta de posar en valor la pròpia experiència, explicitar vivències positives al voltant de col·lectius i/o persones jutjades negativament i fer visibles els estereotips, prejudicis i rumors que existeixen en el grup-classe sobre diferents col·lectius.

CONTINGUTS PER A L'EDUCADORA

Com en d'altres moments de la campanya, **cal ser conscient que aquest tipus de dinàmiques "travessen" la identitat de cadascú** i que per tal de ser curoses a l'hora del desenvolupament, proposem:

- Cuidar que ningú se senti ofesa ni que es donin comentaris despectius cap a altres persones de l'aula. En cas que es donin aquests comentaris cal recollir-los i parar-hi atenció per desmuntar-los (a partir dels recursos abans esmentats).
- Intentar no interpel·lar directament alumnes racialitzades o de col·lectius migrants sense que elles ho demanin, ja que es pot crear una situació incòmoda o violenta per a aquestes alumnes. Cal esperar doncs que si se senten còmodes participin, convidant a la participació de manera més general (hi ha algú que voldria expressar com se sent amb el prejudici/comentari que acabem d'escoltar?)
- Prendre consciència sobre com vivim el racisme al nostre dia a dia com a persones educadores, quins privilegis o opressions vivim i actuar en conseqüència durant la sessió (si es pateixen situacions de discriminació es poden esmentar com a exemples, i si hem exercit algun tipus de discriminació i hem reflexionat per posar-hi solució, cal explicar-ho també).
- En aquesta dinàmica es tracten temes relacionats amb col·lectius del barri per temes d'origen o cultura, però també es podrien aplicar les mateixes premisses per parlar sobre temes de gènere (identitat de gènere, orientació sexual, expressió de gènere...).

DINÀMICA

- L'educadora demana a l'alumnat que escrigui un prejudici propi que té sobre algun col·lectiu del barri en un tros de paper.
Tenir un prejudici = jutjar algun col·lectiu o persona de forma generalitzada sense conèixer la realitat de primera mà. Inclou pensar que totes les persones del mateix col·lectiu actuen/pensen/es relacionen de la mateixa manera.
- Es doblega cada paper i es posen tots dins d'un recipient (bossa o capsa).
- Individualment, l'alumnat agafa un paper a l'atzar i el llegeix.
- L'educadora va donant veu perquè cada persona llegeixi i doni un argument des de la pròpia coneixença per desmuntar el prejudici que havia escrit l'altra persona, explicant una experiència positiva relacionada amb algun membre del col·lectiu. Amb respostes del tipus "Jo conec..."

- Si la persona que llegeix el paper no troba cap experiència amb el col·lectiu, demanem algú altre que expliqui la seva.

EXEMPLE:

Una persona escriu en un paper un prejudici sobre que "les persones pakistaneses són molt desconfiades i per això és difícil relacionar-s'hi."

A qui li toca desmuntar el prejudici explica que "la treballadora de la botiga de queviures del costat de casa li ha fiat alguna vegada si no tenia prou diners per pagar la compra".

En finalitzar aquestes parts de la dinàmica, l'educadora dóna especial **veu als i les alumnes que es poden trobar com a part dels col·lectius esmentats**. Com et sents en escoltar aquests prejudicis? Què faries per desmuntar-los quan els sents?

Idees per desmuntar-los (Guia pràctica per a l'agent antirumors):

- Fer preguntes. Estàs segura d'allò que dius? Com ho has sabut? Sense que la persona se senti acusada.
- Convidar a la curiositat. Així la persona s'aproparà més a la realitat de primera mà.
- Buscar vincles comuns. Poden ser inquietuds, expectatives, preocupacions, somnis, objectius...
- Positivitzar el discurs. Parla d'aspectes bons que els col·lectius i la diversitat aporten a la societat.
- Qüestionar generalitzacions. No es pot presuposar que algú es comportarà de determinada manera per pertànyer a un col·lectiu.

REFLEXIÓ

- Per què les persones creem estereotips, rumors i prejudicis? Suposen una simplificació (moltes vegades errònia) de la realitat i els busquem per trobar una explicació fàcil de com funciona el món.

- La identitat (qui sóc?) està formada per molts elements de la persona: sexe, gènere, origen, religió, llengua, lloc de naixement, amb qui ens relacionem, color de pell, edat... Aquests elements existeixen i configuren cada persona. Ara bé, a l'hora d'interactuar amb les persones, haurien de donar-nos el mateix, perquè si els tenim en compte estem prejudicant que una persona és de determinada forma per tenir una característica concreta, per exemple "com que aquesta persona és noi no sap res del món de la moda". És a dir, cal interactuar amb les persones per les accions que fan, no pel que són.
- Qüestionar i desmuntar rumors, estereotips o prejudicis és una condició indispensable per poder adoptar actituds que facilitin la transformació des d'una mirada intercultural. Difícilment podrem afrontar les desigualtats i les discriminacions sense desprendre'ns de tot allò que ens condiciona negativament (són filtres que no ens deixen veure la realitat) per poder actuar en favor de la interculturalitat i l'equitat de gènere.
- Els rumors són només per a les minories o també per a les majories?

CONTINGUTS PER A L'EDUCADORA*

ESTEREOTIP. Penso

Atribució generalitzada de característiques d'alguns membres d'un grup al seu conjunt. S'atribueixen qualitats a una persona com a membre d'un grup i no per la seva individualitat.

PREJUDICI. Sento

Actitud hostil desconfiada envers alguna persona que pertanyi a un col·lectiu, simplement per la seva pertinença a aquest grup.

DISCRIMINACIÓ CULTURAL. Actuo

Actituds i accions d'intolerància i rebuig cap a grups sencers de població que es perceben de manera homogènia, i que desemboquen en processos de marginació i exclusió social.

RUMOR. Comunico, "es diu que..."

Declaracions sobre persones, grups o esdeveniments que es difonen d'una persona a una altra sense que se'n demostrï la veracitat, i que tenen credibilitat no perquè hi hagi proves directes que les sostinguin sinó perquè hi ha molta gent que se les creu.

Què fa que acceptem i difonguem els rumors? Influència dels altres, tenir prejudicis i estereotips.

* GUIA PRÀCTICA PER A L'AGENT ANTIRUMORS. Com combatre els rumors i estereotips sobre la diversitat cultural a Barcelona. Edició octubre 2016. <http://ajuntament.barcelona.cat/bcnacciointercultural/sites/default/files/ficheros/Guia%20pr%C3%A0ctica%20per%20a%20l%27Agent%20Antirumors%20Barcelona%202016%20CAT.pdf>

2. CONTRASTOS

SITUACIONS PER POSAR EN PRÀCTICA LA INTERSECCIONALITAT (30')

CONTINGUTS PER A L'EDUCADORA

INTERSECCIONALITAT

Anàlisi des de la complexitat d'eixos de desigualtat de cada persona en cada context. O reconeixement de la multiplicitat d'opressions.

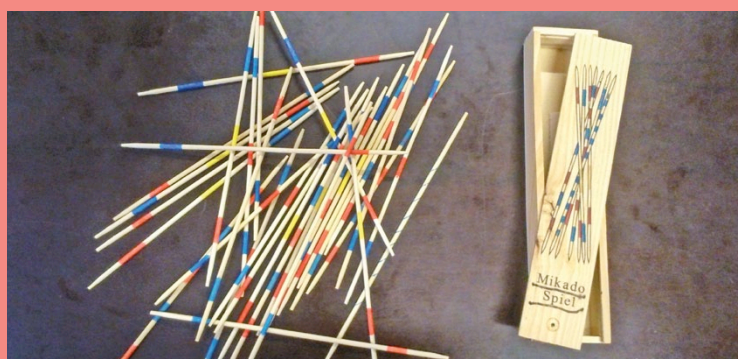
La interseccionalitat és una mirada o enfocament que implica atendre **múltiples trets i dimensions de la identitat de manera simultània i connectada**, no separada. Permet abordar la complexitat de la diversitat perquè interrelaciona variables de diferents eixos (sexualitat, nacionalitat, religió, etc.), i també de la desigualtat, ja que les variables ens remetent directament o indirectament a sistemes de dominació, opressió i discriminació particulars però interconnectats (patriarcat, capitalisme, racisme, etc.).

Kimberlé Crenshaw, activista i acadèmica feminista negra, la utilitza el 1989 per referir-se a la discriminació sistemàtica que patien les dones negres als Estats Units per raons sexistes i racistes, i que no podia explicar-se de forma independent per una o altra. Avui en dia s'utilitza per analitzar categories més enllà del color de pell i el gènere, ja que permet comprendre com operen de manera combinada diferents categories (classe social/gènere/ètnia/nivell d'estudis) en relació amb la distribució de privilegis i opressions en situacions, sistemes i contextos determinats (nivell d'estudis/ètnia en un entorn classista, per exemple).

DINÀMICA

A. LES CARACTERÍSTIQUES PERSONALS

1. Es mostrarà a l'alumnat el joc del mikado i es pregunta si el coneixen.

2. Es farà un llançament del mikado i es pregunta si troben la semblança entre el mikado i la identitat (qui sóc), la personalitat (com sóc?) i els gustos (què m'agrada?) d'una persona. La resposta es troba en la línia que són molts els elements que em poden definir, per exemple:

- Sobre la identitat, cada pal del mikado pot representar característiques que em defineixen “religió, edat, sexe, gènere, estudiant, viure amb la família...”. Totes aquestes característiques es troben connectades i si es mou una es mouen totes. Un exemple molt clar és en fer-nos més grans, ho veurem i viurem tot diferent; com vivim la religió, la identitat de gènere, estudis superiors...” És a dir, el pal de l’edat farà moure tot = TOT ESTÀ CONNECTAT. Alhora, els elements exteriors del context on visc també influiran com visc i interpreto les meves característiques. Què passa si bufa el vent? (com exemple metafòric d’element exterior) Els pals es mouran = EL CONTEXT INFLUEIX.

B. “JO SÓC...”

1. Es demana a l’alumnat que tothom agafi un paper i un bolígraf. Tot seguit escriuen a la part superior del paper: “Jo sóc...”.
2. S’explica que cada cop que la tallerista digui “Jo sóc...”, tothom haurà d’escriure una característica que defineixi la seva persona, elements amb què la persona se senti identificada. Aquesta acció es repeteix 10-15 cops (depenent dels ànims de l’alumnat), de manera que cadascú tindrà 10-15 característiques pròpies al seu full.
3. Un cop tota la classe té aquestes característiques al seu full, es demana si hi ha alguna persona voluntària per compartir el seu resultat amb la resta de la classe. A aquesta persona se li entrega el mikado, i se li demana que llegeixi en veu alta les característiques pròpies. Cada cop que llegeix una característica llença un pal de mikado a la taula, de manera que van quedant els pals entrellaçats.

(La reflexió és la mateixa que la dinàmica anterior, però es pot exemplificar directament amb les característiques de la persona voluntària, repetint que si una d’aquestes característiques es mou, es mouen totes).

C. JOC DE SITUACIONS

1. Després d’aquesta introducció, s’explica que farem un **joc inspirat en el joc del mikado**, és a dir, no és igual sinó que ha agafat la idea de que tots els elements/característiques de les persones estan connectats.
2. L’educadora explica la dinàmica i dinamitzarà l’empenament de les fitxes:

- La classe es divideix en 4 grups.
 - Cada grup rebrà 4 fitxes i un joc de pals.
 - Una a una, emplenen cada fitxa:
 - Llegint la situació i posant-se en la pell de la persona protagonista.
 - Llençant els pals que s'indiquen i emplenant el resultat.
 - Escrivint una reflexió sobre la situació + les categories que ha donat l'atzar.
3. Segons el temps i el grup-classe, es comparteixen totes les reflexions de totes les situacions. O una situació per grup i reflexió col·lectiva amb els elements que es comenten més endavant.

Així, es plantegen quatre situacions per a la reflexió des d'una perspectiva interseccional (no cal esmentar aquest concepte amb l'alumnat). Per facilitar la reflexió cada fitxa inclou preguntes relacionades.

Situacions (vegeu **Annex 1** per repartir-les a cada grup):

1. Tots els nens de la classe de 5è B han organitzat un campionat de futbol durant l'hora del pati del menjador. Falta algú en un dels equips per estar a la porteria. Què creus que pot passar quan la persona xxx li demani al monitor o a la monitora de poder participar?
2. Tens 17 anys i vols treballar a l'estiu per comprar-te una bicicleta. Has vist a la farmàcia del barri un anunci: "Es busca persona jove que pugui treballar les tardes del mes de juliol fent de cangur d'una nena de 10 anys i un nen de 12". Truques al telèfon que surt a l'anunci i quedes amb la família per fer una entrevista l'endemà. Què creus que passarà?
3. L'Ahmed fa 12 anys aquest dissabte. La seva família ha tingut la idea de celebrar-ho a un parc d'inflables, però cada persona que vagi a la festa s'ha de pagar la seva entrada, i és bastant cara. Què creus que pot passar quan la persona xxx arribi a casa i li digui a la seva família que vol anar a la festa de l'Ahmed?
4. Tu i dues amigues aneu caminant pel carrer. Una persona que treballa en un bar demana ajuda per baixar la persiana metàl·lica. Tu vols ajudar-la i t'apropes. Què creus que passarà?

Les identitats de les persones fictícies que apareixen a les fitxes de la dinàmica es compondran segons els eixos, amb dues característiques o categories per eix.

GÈNERE: nen-noi-home / nena-noia-dona

SEXE: mascle / femella

EDAT: adulta / massa petit o massa gran

COLOR DE PELL: pell clara / pell fosca

ORIGEN: forana / autòctona

DIVERSITAT FUNCIONAL: diversitat funcional / accés universal

S'entén el binarisme que ofereixen les dues cares dels pals com a excloent de les diversitats que pugui haver-hi. Es pot comentar amb el grup-classe. En el cas que surtin les categories mascle-dona / femella-home (o a l'inrevés) implicarà que la persona xxx és trans*.

S'utilitza el terme "trans*" de manera inclusiva, on l'asterisc simbolitza la diversitat existent dins del mateix col·lectiu.

Trans*: Terme que engloba totes aquelles persones que s'identifiquen amb un gènere diferent de l'assignat al néixer o que expressen la seva identitat de gènere de manera no normativa: transsexuals, transgèneres, transvestits/des, gen-derqueers, "two-spirit", tercer gènere, sense gènere, etc. <https://transforma-lasalut.wordpress.com/eines/glosari/>

No en totes les situacions es fa ús de totes les categories. En la situació 1, 2 i 3, es faran servir per a la configuració de la identitat a l'atzar les targetes de sexe, gènere, color de pell i lloc de naixement. A la situació 4 s'afegeix el pal de diversitat funcional i l'edat.

La situació 4 implica afegir dues característiques al sistema d'atzar:

- S'afegiran característiques que impliquen una diversitat funcional temporal (p. ex. utilitzar crosses per tenir el peu trencat) o permanent (per exemple anar en cadira de rodes per una lesió a la medul·la espinal). En aquest cas, es tracta de poder identificar les diferents experiències de la diversitat funcional en relació amb els altres eixos. Això ens pot ajudar a no considerar la diversitat funcional com un criteri que defineix la identitat ni totalitza les experiències de la persona, és a dir, que hi ha altres característiques que condicionen també el ventall de possibilitats i limitacions.
- També s'afegeix la categoria edat per trobar com l'alumnat pot reflexionar al voltant d'aquesta categoria quan se sol·licita un ajut de tipus físic. Pot passar que en ser petit/a no arribem a la persiana, però en ser una persona gran sí que arribem i tinguem forces per fer-ho.

PREGUNTES FACILITADORES

Algunes situacions podrien plantejar la possibilitat d'un conflicte o una discriminació, d'altres no. Però també en aquestes situacions de no-conflicte o no-discriminació, podem visibilitzar com opera el **privilegi i el poder**. Per això, pot ser útil que l'educadora faci preguntes segons les diferents posicions i rols definits en cada situació, i incideixi també en com es podria sentir la persona o persones implicades en cada cas.

L'objectiu és que l'**alumnat adquireixi una mirada interseccional**, per això, s'ofereixen preguntes que els ajudin a analitzar la distribució diferencial de poders i privilegis en cada situació, tenint en compte les diferents característiques proposades per la definició de la identitat com un conjunt. Qüestionar sobre què implica un canvi, dos o més, i tornar a imaginar la situació, és una estratègia per copsar l'afectació en aquesta distribució. També es fa palesa l'**heterogeneïtat en una mateixa categoria** i s'evidencia la complexitat per abordar les situacions de desigualtat i discriminació multidimensionals.

L'educadora també pot plantejar més preguntes hipotètiques segons les reflexions que comparteixin, modificant algunes característiques que hagin sortit a l'atzar o invertint les categories. La idea és iniciar amb una pregunta genèrica del tipus: què passaria si (tenint en compte les diferents característiques que han tocat aleatòriament), i a partir d'aquí, aprofundir i desarticular les diferents categories que poden conformar la nostra identitat. L'exercici és pensar per què passaria, i també, què podria passar si alguna de les característiques fos diferent (sobretot en aquella que fa referència a la discriminació més directa o visible en cadascuna de les situacions). S'assenyala amb negreta la pregunta principal que hauria de respondre cada grup en referència a la situació.

La resta de preguntes són orientatives, i depenent del grup (o del temps que quedi i de la fluïdesa amb la que s'està duent a terme l'activitat) poden respondre la resta de preguntes o centrar-se en la principal.

De la situació 1. Han deixat jugar la persona? Per què? Com creus que se sentiria la persona a qui no deixen jugar? I les persones que no deixen jugar? Com creus que reaccionaria el monitor o la monitora? Consideres que no deixar jugar alguna persona a futbol és discriminació? Per què? Penses que hi ha característiques que et fan ser millor jugant a futbol? Quines? Creus que si la persona hagués estat diferent l'haguessin deixat jugar o no l'haguessin deixat?

De la situació 2. T'han acceptat per la feina? Per què? Com creus que se sentiria la persona que va a fer l'entrevista? I la família que necessita una persona que fa de cangur? I el nen i la nena? Penses que no contractar o deixar treballar una persona per ser com és, és discriminació? Creus que t'haguessin acceptat o no per fer de cangur si haguessis estat diferent?

De la situació 3. La persona podrà o no podrà anar a la festa de l'Ahmed? Per què? Com creus que se sentiria la persona que pot o no pot anar a la festa de l'Ahmed? I la seva família al dir-li que hi pot o no hi pot anar? I l'Ahmed quan vegi que hi ha persones que no han pogut anar a la festa? És discriminació que hi hagi amigues o amics de l'Ahmed que no puguin anar a la festa perquè no es poden pagar l'entrada? Creus que si hagués estat diferent hagués pogut anar a la festa?

De la situació 4. La persona del bar ha acceptat la teva ajuda? Per què? Has imaginat que tenies algunes dificultats o facilitats? Quines? Creus que haguessis patit discriminació si no t'haguessin deixat ajudar? Quines han estat les actituds de la treballadora del bar? I les teves? Creus que haguessis tingut altres dificultats o facilitats tenint altres característiques?

REFLEXIÓ

Es tracta, doncs, de comprendre la importància de la relació entre les diferents característiques que ens fan ser una persona i no una altra, i com cadascuna d'aquestes característiques ens pot limitar i condicionar en determinades situacions. En algunes ser nen o nena implica un conjunt de privilegis diferenciats, i en canvi, en altres situacions la distribució de poder i privilegis està més condicionada per altres raons, també poden ser de classe social, cultura, orientació sexual, etc.

La identitat és com un tot que es compon de diferents elements (categories), els quals tenen una influència en el tot. Aquestes categories condicionen el ventall de possibilitats i limitacions d'una persona. Un canvi en una categoria afecta en el tot. Per això, no totes les dones ni tots els homes són iguals, però tampoc són iguals totes les dones d'origen migrat, ni totes les dones d'origen migrat treballadores de llar.

Entre aquests col·lectius, que des de fora podem veure homogenis, hi ha molta diversitat (per característiques variables d'edat, estudis, situació administrativa, orientació sexual, classe social, origen, religió, lloc de residència, diversitat funcional, situació laboral, etc.) que s'expressa en un ventall diferenciat, i per tant, en una vivència particular de cada situació. A més a més, aquestes característiques poden anar canviant en una mateixa persona al llarg del temps, cosa que implica un canvi en la pròpia experiència i les possibilitats i limitacions. Per tant, la identitat d'una persona no és estàtica, sinó que pot anar variant en el temps.

DIVERSITAT EN ELS COL·LECTIUS (20')

DINÀMICA

- Demanem a dues persones amb les mateixes característiques que surtin al davant de la classe; dues persones que tinguin el mateix sexe, lloc de naixement i franja d'edat. De quins col·lectius formen part les dues persones? Per exemple, de: la gent jove, estudiants, femelles, nascudes a Llatinoamèrica.
- Preguntes per al debat: són iguals les dues persones o són diferents? Coneixem algú que tingui les mateixes característiques que "jo" (que cada alumne/a) i som iguals o diferents? Som capaces d'imaginar dues narracions de vida diferents per a persones que tenen característiques iguals o similars? Es pregunta a les dues persones voluntàries si se senten iguals o diferents i per què.

REFLEXIÓ

A través de la dinàmica de l'inici de la sessió "Desmuntem prejudicis" s'ha promogut que s'esmentessin estereotips relacionats a col·lectius. Ara bé, pel fet de pertànyer a un col·lectiu:

- Les persones que hi participen no tenen cap motiu per ser iguals entre elles. Cada persona és diferent; les categories o les característiques ens influeixen, però no ens determinen.
- Dins d'un mateix col·lectiu poden haver-hi moltes subdivisions de col·lectius.

Troblem un exemple de dues persones que tenen les característiques "femella, nascuda a l'estranger i que tenen entre 15 i 64 anys" que viuen a la ciutat de l'Hospitalet de Llobregat i s'han format a la Fundació Akwaba. Podem projectar les imatges en PPT.

FENDA

<https://www.facebook.com/FundacioAkwaba/photos/a.350564808336893.82445.347578121968895/1428166637243366/?type=3&theater>

FADWA

<https://www.facebook.com/FundacioAkwaba/photos/a.350564808336893.82445.347578121968895/1399528820107148/?type=3&theater>

FOTOGRAFIES: OLGA RUEDA MOLINA

Després de visualitzar les imatges:

- Trobem que les característiques "sexe, lloc de naixement i franja d'edat" descriuen la persona?
- O necessitem més elements per saber com són? Elements del tipus: la identitat (qui sóc?), personalitat (com sóc?), context (com és el meu entorn?), afiliacions (amb qui m'agrada estar?), aficions (què m'agrada fer?), emocions i sentiments (com em sento?).
- Quines preguntes podríem fer a les dues persones per conèixer-les millor?

Veiem el relat sobre el seu contacte amb la Fundació Akwaba per afegir una mica més d'informació a allò que sabem sobre la Fenda i la Fadwa (traduït del castellà, relats de l'any 2017):

"Em dic Fenda, sóc de Gàmbia, però tinc nacionalitat espanyola. Porto gairebé 6 mesos fent classes de castellà a Akwaba. Les classes comencen a les 9 h i acaben a les 11.30 h. Abans d'arribar, pràcticament no sabia ni parlar ni escriure en castellà, però ara intento utilitzar l'idioma el màxim possible. També faig classes d'ordinador, que són gratuïtes. M'encanta Akwaba perquè als professors els agrada molt el seu treball, ens animen i ens ajuden un munt, també ens fan fer deures i estudiar de valent. És un plaer ser alumna de la Fundació Akwaba."

Fenda, estudiant de castellà i ordinador a la Fundació Akwaba.

"Sóc del Marroc i porto a Espanya gairebé nou anys. Vaig conèixer la Fundació Akwaba gràcies a una amiga que també viu a l'Hospitalet de Llobregat. Primer vaig fer un curs de castellà i també vaig aprendre coses del país, com per exemple, anar a una adreça jo sola o a demanar cita al metge, perquè al Marroc no necessites demanar cita prèvia per anar al metge. Un cop après l'idioma vaig aconseguir un contracte de treball, després vaig treballar com a auxiliar administrativa a l'Ajuntament de l'Hospitalet i actualment treballo a la Fundació Akwaba. Aquí ajudo la gent, dono informació, oriento en diferents temes, com per exemple en la cerca de treball, i també faig acompanyaments a serveis especialment a aquelles persones que necessiten ajuda amb l'idioma. Si no hagués conegut la Fundació Akwaba possiblement hauria estat molt perduda en els primers moments tan importants quan arribes a un país nou."

Fadwa, treballadora de la Fundació Akwaba.

REFLEXIÓ

IDENTITATS MÚLTIPLES. Exemple la Fadwa se sent catalana i marroquina??

Conjunt de trets propis que provenen de la diversitat cultural; en el context de globalització que vivim, se sol conviure amb molts referents culturals i normatius diferents. Les persones acostumem a tenir varietat d'aquests referents, per exemple: una persona que veu sèries de televisió americanes, escolta música hindú, és castellera i parla el castellà.

- Les identitats col·lectives són múltiples (els col·lectius estan formats per diversitat d'individus diferents / un mateix tipus de col·lectiu pot ser diferent d'un altre, per exemple "un col·lectiu musulmà A" i "un col·lectiu musulmà B") i les identitats també són dinàmiques (canvien, evolucionen amb el temps).
- En el cas de la Fenda i la Fadwa, tenen identitats col·lectives múltiples?
- Quins trets del seu relat responen a la pregunta "qui sóc"?
- L'alumnat creu que té trets de diferents cultures?
- Es proposa a l'alumnat que reculli un relat sobre alguna persona del seu entorn amb les característiques "femella, nascuda a l'estranger i que tingui entre 15 i 64 anys. Es troben similituds entre el relat recollit i els de la Fenda i la Fadwa? (Aquesta tasca és una proposta per realitzar autoreflexió a partir del vincle amb la realitat de l'alumnat).

ALTRES CONTEXTOS, ALTRES MANERES D'ORGANITZAR-SE: SOCIETATS MatriarcalS (30')

DINÀMICA

EL CONTEXT

El context influeix molt en la manera com veiem el món. En el cas de la nostra societat gran part dels estereotips (i les actituds negatives que en provenen, com per exemple els insults) que estan presents en el nostre entorn, tenen a veure amb el menyspreu vers les dones, i això és degut al fet que vivim en una societat patriarcal on s'imposa a les dones papers de submissió, les oprimeix i genera desigualtats derivades del gènere. En aquesta societat patriarcal, moltes vegades les dones es troben amb diverses discriminacions a la seva vida quotidiana que són generades només pel fet d'haver nascut dones. És per això, que veiem poques dones ocupant alts càrrecs polítics o a les empreses, més dones ocupant-se de les tasques reproductives, dones treballant a temps parcial per poder compaginar-ho amb les tasques domèstiques, etc.

Ara bé, existeixen societats al món on la gestió i estructuració de les societats es dóna de forma matriarcal, és a dir, les dones compten amb més representació a la vida social i per tant, la figura de la dona és respectada. Tot i així, hem d'entendre el matriarcat com un sistema d'organització social diferent del patriarcat i no contrari, ja que en un matriarcat l'autoritat de la dona és reconeguda i acceptada per tothom i aquesta no l'aplica de manera coercitiva, sinó que gestiona els aspectes de la societat mirant pel **benestar comú**.

A continuació, es durà a terme una activitat per posar èmfasi elements de societats matriarcals (cura de les persones dependents, pràctiques d'esports i rituals, transmissió de l'herència, valors i llinatge, llibertat d'expressió física, presa de decisions...).

DESENVOLUPAMENT

- El grup-classe es divideix en 4 grups (ja formats per la dinàmica anterior).
- Es repartirà una fotografia i un text orientatiu per grup, un grup pot tenir-ne dues.
- L'alumnat pensa un títol, posant-se d'acord en grup, que representi el que estan observant a la imatge respecte als diversos **aspectes de societats matriarcals**.
- Al final de l'activitat, cadascun dels grups haurà d'exposar a la resta del grup-classe el perquè del títol triat i també les sensacions que han tingut a l'hora de realitzar l'activitat (si ha estat fàcil/difícil, si hi havia més propostes al grup, etc.) i posar-ho a debat amb la resta.
- En finalitzar les exposicions es reflexiona sobre "Totes les societats matriarcals són iguals?" Si no ho són, "Quins elements en comú tenen?"

RECURSOS (es mostra més text que a les fitxes entregades a l'alumnat, vegeu **Annex 2 Matriarcat**)

Ètica de la cura. Les cures es fan entre homes i dones, és a dir, els rols estan compartits. "El marit comparteix amb la dona les cures que s'han de donar als nens i nenes. Acaricia i passeja el petit o la petita, els renta, els alimenta. Portar-los sobre els braços o tenir-los sobre els genolls constitueix el paper i el deure especialment atribuïts al pare."

LES ILLES TROBIAND (Nova Guinea)
<http://unaantropologaenlaluna.blogspot.com.es/2014/06/la-sexualidad-igualitaria-las-islas.html>

Les dones protagonistes en esports i rituals. “Després que les autoritats colonials prohibissin les guerres internes, el criquet és ara un mètode de “reconciliació” i desfogament. “Un joc de criquet és sempre l’ocasió per burlar-se dels controls i reptes entre els pobles. Es juga amb molta denúncia d’irregularitats, a través del cant i el ball”, explica Lafforgue”.

LES ILLES TROBIAND (Nova Guinea)
<http://unaantropologaenlaluna.blogspot.com.es/2014/06/la-sexualidad-igualitaria-las-islas.html>

Les dones hereten la terra, transmeten els valors i continuen el llinatge. “Un lloc on la casa i els béns de la família passen de mares a filles i on el llinatge el transmeten les dones”.

LOS MINANGKABAU DE SUMATRA (Indonèsia)
<http://matriarcados.com/los-minangkabau-de-sumatra/#losminangkabau>

Libertat d’expressió.

BIJAGÓ, Guinea Bissau
<http://blog.annaboye.com/los-bijagos-de-guinea-bissau-video/>

Preses de decisions que afecten la col·lectivitat. Ritus d’iniciació a la vida adulta de les dones on es comprometen a les responsabilitats que implica la seva figura.

BIJAGÓ, Guinea Bissau
<http://blog.annaboye.com/los-bijagos-de-guinea-bissau-video/>

CONTINGUTS PER A L'EDUCADORA

Definició de matriarcat: sistema d'organització social on s'entén el dret matern com a dominant en la regulació de la vida social. És considerat un sistema social on la propietat i el llinatge està determinat per la via materna (*Bachofen*). S'ha de tenir en compte que un matriarcat no és el contrari del patriarcat, ja que no només és una societat en la qual el poder i els recursos es troben en mans de les dones. L'element comú que es pot trobar en totes les organitzacions matriarcals és la importància que s'atorga al **benestar de les persones** per sobre d'altres interessos.

Hi ha dos tipus de estructures de matriarcals:

- **Matrilocal o uxorilocal:** fa referència al fet que, després del matrimoni, la dona es queda a viure amb la seva família d'origen i aporta a la unitat domèstica al seu marit, que abandonarà la seva. Per tant els fills que neixin s'incorporen a la unitat domèstica materna. El resultat és una família extensa matrilocal en què dues o tres generacions relacionades per via femenina viuen a la mateixa unitat.
- **Matrifocal o matricentral:** són formes de residència en les quals els homes no són presents i la unitat domèstica està formada per la dona casada i la descendència que depèn d'ella. La presència d'homes adults es pràcticament nul·la. Generalment, es dona per circumstàncies negatives, és a dir, perquè el marit o el pare no vol, o no pot assumir el paper a la unitat domèstica.
- **Matrilinealitat:** és el predomini de la línia materna familiar per a la transmissió dels patrimonis familiars, la tutela dels menors, els drets dels fills inclosos els privilegis que les institucions jurídiques poden atribuir-li. Es consideren només parents els que provenen de la línia materna i normalment el major pes el té l'oncle matern o "avuncle". No s'ha de confondre amb la matrilocalitat, ja que aquesta fa referència a l'abandonament per part del nuvi de la seva família d'origen per anar a viure amb la família de la seva nova esposa. La patrilinealitat no implica la subordinació de les dones i la matrilinealitat no significa matriarcat.

Font: M. J., Pérez, M. J. F., & Fuente, P. (1995). *Las mujeres en la Antigüedad y la Edad Media*.

http://uvadoc.uva.es/bitstream/10324/16420/1/TFG_F_2015_113.pdf

IDENTITAT, NOSALTRES-ELLES, CULTURA I FOLKLORE

- **CULTURA.** El concepte de *cultura* és complex i polisèmic. En general, podem afirmar que el conjunt de significats aporta diferents elements de què es compon la cultura: artefactes (materials: béns, eines, utensilis, etc.), valors (idees, significats, etc.), normes (eines immaterials: actituds, pautes de comportaments, conductes, lleis, costums, rols socials o hàbits) i institucions (estructures socials).

La cultura ens ajuda a comprendre, interpretar i donar sentit a la realitat. Alhora, ens ofereix una sèrie de llenguatges compartits (artístics, simbòlics, etc.) per codificar, és a dir, reunir i ordenar informació en un codi determinat i compartit, perquè el coneixement i la informació pugui ser transmesa. L'aprenentatge mitjançant la transmissió és un altre dels elements característics de la cultura, amb això, s'emfatitza que **no és innata**.

- **IDENTITAT CULTURAL.** La identitat cultural és el sentiment de pertinença a un *nosaltres col·lectiu*, i per tant, de diferenciació vers una *alteritat*. Aquest sentiment implica la identificació amb un contingut cultural determinat (valors, normes, etc.) i la seva interiorització, no exempta de modificacions o assumpcions flexibles. La construcció de la identitat és un procés dialèctic entre la persona i l'entorn social, és a dir, el procés d'individualització que la persona fa amb els recursos i mecanismes per explicar, donar sentit i significar la realitat que li ofereix l'entorn sociocultural.

- **EL FOLKLORE.** El *folklore* són el conjunt de creences, costums i artefactes tradicionals d'un poble o cultura. Sovint s'associa l'expressió de la identitat cultural d'un grup determinat al folklore, cosa que crea una visió estereotipada i esbiaixada de la cultura, ja que apareix reduïda, essencialitzada i exotitzada en manifestacions estètiques (vestimenta, pentinats, etc.) i festives, desprovistes d'historicitat i presentades com allò autèntic i original. Així i tot, no podem negar l'apoderament i instrumentalització conscient dels pobles i les comunitats del seu folklore i manifestació cultural amb objectius comercials, patrimonials, sociopolítics o de mercat. A més a més, alguns pobles l'han utilitzat com una estratègia de reconeixement i diferenciació respecte a una alteritat cultural dominant.

LA CONSTRUCCIÓ DE LES IDENTITATS COL·LECTIVES

Del nosaltres-elles al nosaltres-nosaltres.

La divisió *nosaltres-elles* té un paper important en la identificació de la pròpia identitat cultural, i també, d'allò que no la forma. Aquesta divisió estableix una relació dicotòmica, és a dir, d'inclusió (en el *nosaltres* o en l'*elles*) i d'exclusió (el *nosaltres* respecte a l'*elles* i viceversa). Aquesta distinció permet crear un sentit de comunitat (en tant que nosaltres col·lectiu), un sentiment de pertinença i una identitat col·lectiva.

Nosaltres defineix allò propi i que ens assimila o identifica amb altres persones amb qui es comparteixen trets culturals. *Elles* fa referència a una idea d'alteritat cultural, és a dir, l'altre (el que no és jo ni nosaltres) des de la perspectiva del jo o nosaltres.

És molt important no tenir una visió estàtica ni immutable d'aquesta relació per no crear conjunts estancs ni fronteres fixes. El que assigna i qui forma part del *nosaltres* i l'*elles* pot variar en funció de la perspectiva des de la qual s'estableixi aquesta divisió. I també, perquè la cultura i la identitat cultural d'una persona són dinàmiques i varien, aquesta divisió pot ser diferent en relació amb el context i situació en l'espai i el temps. A vegades aquesta distinció ha creat efectes o s'ha utilitzat amb finalitats polítiques per la confrontació (conflictes bèl·lics o interreligiosos, per exemple), per al reconeixement (dels pobles indígenes, per exemple), per la segregació (segregació racial escolar als Estats Units, per exemple, com un efecte de la segregació racial), entre moltes altres.

Els col·lectius ni les persones no són cultures, sinó que adopten o comparteixen una sèrie de trets culturals que els pot identificar com a grup, però que no significa que aquest grup sigui homogeni. Formen un grup perquè les persones que el formen comparteixen més dels que els diferencia en base a una perspectiva determinada o segons un tret identitari específic, però no fa que els grups ni les persones que els formen siguin completament idèntiques ni diferent entre elles.

Identificar una cultura amb un col·lectiu és essencialitzar i reduir en la forma de viure d'un grup de persones determinat, tota una expressió complexa, rica i heterogènia de maneres possibles de viure que s'integren en una cultura i en les particularitats de les persones. Per tant, hem de tenir en compte que les persones o grups de persones comparteixen i viuen una cultura diferencialment.

3. AVALUACIÓ

DIARI REFLEXIU (10')

S'ofereix un petit espai per a la reflexió a manera de conclusió d'aquest mòdul.

- En aquest cas sobre: **les idees clau per la diversitat al barri.**
- Cada alumne/a escriu idees que faciliten la diversitat al barri . Aquestes idees s'expressen a l'apartat corresponent a aquest mòdul al **diari de reflexió** de cada alumne/a. Es pot expressar tant amb dibuixos com amb paraules.

4. MATERIAL QUE L'EDUCADORA HA DE RECOLLIR D'AQUEST TALLER

- Fotografies del desenvolupament de la sessió.
- Els pals de gelat es recuperen per reutilitzar-los amb d'altres grups.
- En el cas de que es dugui a terme al proposta d'avaluació esmentada al mòdul 6, caldrà recollir els fulls on dues alumnes hauran redactat les idees clau de la sessió.

ANNEX 1

BLOC DE SECUNDÀRIA MÒDUL 7

Per tractar la complexitat (MIKADO) SITUACIÓ 1

Tots els nens de la classe de 5è B han organitzat un campionat de futbol durant l'hora del pati del menjador. Falta algú en un dels equips per estar a la porteria. Què creus que pot passar quan la persona xxx li demani al monitor o a la monitora de poder participar?

ELEMENTS

Llanceu els pals "sexe":....., "gènere":....., "color de pell":.....
..... i "lloc de naixement":.....

PREGUNTES

Han deixat jugar a la persona? Per què? Com creus que se sentiria la persona a qui no deixen jugar? I les persones que no deixen jugar? Com creus que reaccionaria el monitor o la monitora? Consideres que no deixar jugar a alguna persona a futbol és discriminació? Per què? Penses que hi ha característiques que et fan ser millor jugant a futbol? Quines? Creus que si la persona hagués estat diferent l'haguessin deixat jugar o no l'haguessin deixat?

REFLEXIÓ

ANNEX 1

BLOC DE SECUNDÀRIA

MÒDUL 7

SITUACIÓ 2

Tens 17 anys i vols treballar a l'estiu per comprar-te una bicicleta. Has vist a la farmàcia del barri un anunci: "Es busca persona jove que pugui treballar les tardes del mes de juliol fent de cangur d'una nena de 10 anys i un nen de 12". Truques al telèfon que surt a l'anunci i quedes amb la família per fer una entrevista el dia següent. Què creus que passarà?

ELEMENTS

Llanceu els pals "sexe":....., "gènere":....., "color de pell":.....
..... i "lloc de naixement":.....

PREGUNTES

T'han acceptat per la feina? Per què? Com creus que se sentiria la persona que va a fer l'entrevista? I la família que necessita una persona que fa de cangur? I el nen i la nena? Penses que no contractar o deixar treballar a una persona per ser com és, és discriminació? Creus que t'haguessin acceptat o no per fer de cangur si haguessis estat diferent?

REFLEXIÓ

ANNEX 1

BLOC DE SECUNDÀRIA MÒDUL 7

SITUACIÓ 3

L'Ahmed fa 12 anys aquest dissabte. La seva família ha tingut la idea de celebrar-ho a un parc d'inflables, però cada persona que vagi a la festa s'ha de pagar la seva entrada, i és bastant cara. Què creus que pot passar quan la persona xxx arribi a casa i li digui a la seva família que vol anar a la festa de l'Ahmed?

ELEMENTS

Llanceu els pals "sexe":....., "gènere":....., "color de pell":.....
..... i "lloc de naixement":.....

PREGUNTES

La persona podrà o no podrà anar a la festa de l'Ahmed? Per què? Com creus que se sentiria la persona que pot o no pot anar a la festa de l'Ahmed? I la seva família al dir-li que pot o no pot anar? I l'Ahmed quan vegi que hi ha persones que no han pogut anar a la festa? És discriminació que hi hagi amigues o amics de l'Ahmed que no puguin anar a la festa perquè no es poden pagar l'entrada? Creus que si hagués estat diferent hagués pogut anar a la festa?

REFLEXIÓ

ANNEX 1

BLOC DE SECUNDÀRIA

MÒDUL 7

SITUACIÓ 4

Tu i dues amigues aneu caminant pel carrer. Una persona que treballa en un bar demana ajuda per baixar la persiana metàl·lica. Tu vols ajudar-la i t'apropes. Què creus que passarà?

ELEMENTS

Llanceu els pals "sexe":....., "gènere":....., "color de pell":.....
....., "lloc de naixement":....., "edat":..... i "diversitat funcional"

PREGUNTES

La persona del bar ha acceptat la teva ajuda? Per què? Has imaginat que tenies algunes dificultats o facilitats? Quines? Creus que haguessis patit discriminació si no t'haguessin deixat ajudar? Quines han estat les actituds de la treballadora del bar? I les teves? Creus que haguessis tingut altres dificultats o facilitats tenint altres característiques?

REFLEXIÓ

ANNEX 2

BLOC DE SECUNDÀRIA MÒDUL 7

Matriarcat

TÍTOL:

Les cures es fan entre homes i dones, és a dir, els rols estan compartits. "El marit comparteix amb la dona les cures que s'han de donar als nens i nenes. Acaricia i passeja el petit o la petita, els renta, els alimenta. Portar-los sobre els braços o tenir-los sobre els genolls constitueix el paper i el deure especialment atribuïts al pare."

LES ILLES TROBIAND (Nova Guinea) <http://unaantropologaenlaluna.blogspot.com.es/2014/06/la-sexualidad-igualitaria-las-islas.html>

TÍTOL:

Les dones protagonistes en esports i rituals. "Un joc de criquet és sempre l'ocasió per burlar-se dels controls i reptes entre els pobles", explica Lafforgue."

LES ILLES TROBIAND (Nova Guinea) <http://unaantropologaenlaluna.blogspot.com.es/2014/06/la-sexualidad-igualitaria-las-islas.html>

TÍTOL:

Les dones hereten la terra, transmeten els valors i continuen el llinatge. "Un lloc on la casa i els béns de la família passen de mares a filles i on el llinatge el transmeten les dones".

LOS MINANGKABAU DE SUMATRA (Indonèsia) <http://matriarcados.com/los-minangkabau-de-sumatra/#losminangkabau>

TÍTOL:

Libertat d'expressió.

BIJAGÓ, Guinea Bissau <http://blog.annaboye.com/los-bijagos-de-guinea-bissau-video/>

TÍTOL:

Preses de decisions que afecten la col·lectivitat. Ritus d'iniciació a la vida adulta de les dones on es comprometen a les responsabilitats que implica la seva figura.

BIJAGÓ, Guinea Bissau <http://blog.annaboye.com/los-bijagos-de-guinea-bissau-video/>

BLOC DE SECUNDÀRIA

MÒDUL S8 DURADA 2-5H AULA I CARRER

+ interacció + interculturalitat

Per tal de promoure les relacions intergènere i interculturals es repensen els usos dels espais. Aquesta sessió serveix de diagnòstic de l'ús o desús d'algun espai públic per a les següents incidències artístiques i polítiques reclamant la perspectiva de gènere i la interculturalitat en les relacions del barri. La idea força de la sessió és que **la interacció entre les diversitats enriqueix**. Les persones tenim motivació per afiliació que pot ser, entre d'altres, per compartir uns mateixos objectius. D'aquesta manera es reflexiona sobre **els motius** que porten a la interacció i els **condicionants** que la faciliten o la frenen. Posteriorment a aquestes reflexions i al disseny de la intervenció a l'espai públic, es realitza la sortida a un espai públic que es troba a l'entorn del centre. L'alumnat es relacionarà amb l'espai i amb els i les vianants per tal de trobar unes fórmules que fomentin les relacions inclusives, sense opressions racistes ni sexistes. En tornar es comparteixen les impressions i es facilita un mapeig estadístic dels perfils de població que es troben al barri comparant-lo amb allò observat.

IDEA FORÇA

Promovem les relacions intergènere i interculturals buscant allò comú per enriquir la societat.

CONCEPTES CLAU

Espai públic, interacció, interculturalitat.

COMPETÈNCIES CURRICULARS

- Observació, identificació i reflexió de situacions de discriminació, exclusió, dominació o violència envers persones i grups per motiu del seu origen o pertinença cultural, sexe, identitat de gènere o orientació afectivosexual en diferents àmbits relacionals de l'alumnat i a l'entorn físic més immediat (espai públic).

OBJECTIUS

- Diagnosticar els elements que promouen la interacció en un espai públic.
- Apropiar-se a la realitat de col·lectius del barri a través de l'observació de l'ús de l'espai i el mapeig.

DINÀMICA

PRIMERA PART

Activació de coneixements previs (30')

Què facilita o frena la interacció a l'espai públic?

SEGONA PART

Contrastos (70')

Consignes per la sortida

Sortida

Reflexió a l'aula

TERCERA PART

Avaluació (20')

Diari reflexiu

Aspectes a favor de la interacció entre col·lectius i persones.

MATERIAL DE L'EDUCADORA

Targetes per a la investigació.

REQUISITS TÈCNICS

Tot l'equip necessari per a la projecció PPT.

1. ACTIVACIÓ DELS CONEIXEMENTS PREVIS

QUÈ FACILITA O FRENA LA INTERACCIÓ A L'ESPAI PÚBLIC? (30')

DINÀMICA

DEBAT

- L'educadora inicia un debat col·lectiu sobre **Per què ens relacionem amb les altres persones?** (raons) Què facilita la interacció? (condicionants).
- Es projecten (Power Point) exemples de grups interculturals que s'agrupen per compartir objectius en comú; la PAH, UCFR i Mujeres Creando.
- Per tal d'apropar a l'alumnat reflexions sobre la **interacció** es projecta una imatge a l'aula, podeu trobar un exemple al final d'aquesta pàgina. Es pot triar una altra imatge on apareguin diversos elements urbans.

Es formularan preguntes tipus:

- En aquesta escena hi ha interacció?
- La interacció és amb l'espai o també entre les persones?
- Els elements de l'espai públic que es veuen a la imatge, faciliten la interacció entre persones? (disposició dels seients, para-sols que fan ombra, accessibilitat per a tothom, tancats, espais per jugar...).
- Podeu observar interacció entre gèneres? Entre cultures? Idea: la identitat de gènere i la cultura moltes vegades són característiques de les persones que es poden observar amb la vista. Un tret cultural que sí que es pot observar és la vestimenta o l'estètica de les persones (pentinat, maquillatge, accessoris).
- A la imatge apareixen tots els perfils de persones que podem imaginar? Diverses edats, diverses cultures, diversos gèneres,...

REFLEXIÓ FINAL

- **Dret a un espai públic!** L'espai públic democràtic té les característiques: accessible, adaptats a necessitats productives, reproductives i de lleure, polivalent, permet la llibertat d'expressió i és evolutiu. Relaciona les persones i ordena les construccions.
- **Alertes!** En el context actual trobem:
 - Control social per mantenir l'ordre.
 - Barreres arquitectòniques.
 - Especulació urbanística/capitalisme financer que no prioritza l'espai públic democràtic.

IMATGE D'ÚS LLIURE PIXABAY.

Localització: ciutat de Pittsburgh, Marquet Square.

CONTINGUTS PER L'EDUCADORA

En moltes ocasions les persones ens agrupem per motivació d'afiliació. Això vol dir voler estar amb d'altres persones. Existeixen condicionants que faciliten la interacció, com poden ser les actituds positives (empatia, respecte, simpatia...)

Aquesta unió amb d'altres persones poden ser per diferents raons, per treballar en aquest mòdul formatiu, podem veure:

RAONS/MOTIUS

- Unió de persones per objectius / per solidaritat
 - PAH (Plataforma d'Afectats per la Hipoteca) defensa del dret a l'habitatge a partir de la bombolla immobiliària espanyola en el context de la crisi de 2007.
 - UCFR (Unitat Contra el Feixisme i el Racisme) <https://ucfr.cat/>
Lluita antifeixista. El feixisme és una ideologia que criminalitza allò que surt de la "norma". Això, moltes vegades implica que no hi ha respecte per la diversitat d'identitats (qui sóc? Definit pel sexe, gènere, cultura,...)
 - Lluites feministes:
 - MUJERES CREANDO. <http://www.mujirescreando.org/>
Lluites feministes que s'agrupen també entre classes socials. Des de 1993, Mujeres Creando va triar una forma creativa de difusió i convocatòria, el grafit, mitjà tradicionalment masculí. Des d'aleshores, milers de parets s'han pintat amb les seves consignes.
 - Dret al vot, per part d'angleses benestants i obreres.
 - Grups feministes (grups intergènere)
- Unió de persones per necessitats.
- Unió de les persones per aficions.
- Unió de les persones per punts en comú.
- Unió per interès en la coneixença (idea: + interactuació + enriquiment).

CONDICIONANTS

CONTEXT

- Ús de l'espai:
Plaça del barri (disposició de l'espai, ús dels bancs...)
Companys/es de classe.
- Sistema d'opressions i privilegis.

ACTITUD prèvia de respecte, reconeixement de l'altre, empatia

ALTRES REFLEXIONS *

- La **ciutat contemporània** és l'espai de màxima **expressió de les desigualtats socials** existents a un territori. Aquestes són de naturalesa social, és a dir, es presenten com a resultat d'un conjunt de relacions que depenen de diversos factors (gènere, cultura, orientació sexual, espiritualitat...) i que per tant, situen els individus en posicions desiguals i jerarquizades.
- La ciutat també pot ser vista com una **oportunitat** per gestionar millor aquestes desigualtats. Dependrà de l'ús de l'espai públic ja que podria servir com a **eina per fomentar la integració** i contribuir a crear un context social equitatiu.
- Les nostres **experiències sobre l'espai públic** són diferents, i varien en funció de qui les experimenta, l'edat de l'individu, la seva identitat cultural, classe social, gènere...
- L'espai públic es multidimensional, polisèmic i no és neutre, ja que s'hi observen interessos contraris i reflecteix les característiques socials, culturals i econòmiques en cada context històric i les seves relacions de poder.
- La ciutat contemporània és regida per **criteris capitalistes, eurocèntrics, patriarcals i heteronormatius** que ha separat les esferes productives i reproductives, que distingeix entre centre i perifèria, generant dispersió, segregació i segmentació social, però també cultural, sexual i religiosa i per tant això genera discriminació, exclusió i desigualtat al servei d'una economia capitalista.

* Extracte del marc conceptual de la present guia pedagògica.

DISSENY I ESTRUCTURACIÓ PER CREAR ESPAIS DE QUALITAT (QUE AFAVOREIXIN LA INTERACCIÓ)

Les ciutats han estat pensades i construïdes sota les prioritats que marquen el patriarcat i el capitalisme, imperants a les nostres societats. Aquests valors estan regits per la figura d'una minoria masculina, de mitjana edat, heterosexual, amb una feina estable, etc. Amb això, s'aconsegueix donar facilitat a les tasques productives, associades a aquest model ideal masculí, i no tenir en compte a l'hora de realitzar un projecte de ciutat, les tasques reproductives, que queden invisibilitzades.

Cada persona entén, sent i viu l'espai públic de manera diversa, en funció de la seva edat, context o identitat cultural, classe social, gènere, orientació sexual, capacitats funcionals, ideologia política, creença religiosa, experiències prèvies, gustos, aficions...*

Construir una ciutat des d'aquest punt de vista exclou la gran majoria d'individus que no corresponen amb aquest patró i que, per tant, no poden fer ús de la ciutat i dels seus espais de la mateixa manera.

Proposar un model de ciutat feminista és proposar un model de ciutat transformadora, inclusiva i que garanteixi el dret a la ciutat a tothom per poder gaudir de tots els seus espais.

a) Mobiliari

- La situació dels bancs no faciliten espais de trobada, d'interacció, la disposició dels bancs (alguns individuals) no es troben entre si. El mobiliari hauria de permetre espais de trobada que puguin afavorir les cures, on es pugui fer vida i que no siguin espais de pas.
- Existeixen molts murs o parets inutilitzades. Es poden utilitzar murs amb una finalitat artística (pintura, *grafitti*...), on es puguin reflectir la història de les dones o d'aquells col·lectius més invisibilitzats de la pròpia comunitat.

Perspectiva de gènere: La situació dels bancs està pensada des d'una lògica patriarcal, en tant que aquests estan dissenyats des del que es considera hegemònicament "home" ja que solen estar situats de cara a paisatges simplement per contemplar-los i no es té en compte la finalitat funcional.

b) Ambient

Un espai amb vegetació on es pugui passejar, jugar i en definitiva fer servir aquests espais, per tal de crear un espai agradable.

- Espais verds: Existeix una manca a la majoria de ciutats d'espais verds, on la majoria d'espais estan destinats a la producció (empreses i comerços) o a l'habitatge. Creant més espais verds es facilita la interacció de les persones en espais més còmodes, on es poden dur a terme altres activitats (ja siguin d'oci o tasques reproductives) o simplement gaudir de l'entorn.
- Espais nets i sense residus: Els espais públics més cuidats conviden més a la utilitzar-los.

c) Activitat

- Espais vitals: Dur a terme activitats conjuntes als espais públics durant diversos dies.
- Espais buits per a usos comunitaris: Molt cops les associacions o grups de veïnes que fan activitat al barri (AAVV, Caus i Esplais, Casals de Joves, Casal de Gent Gran, Grups de Dones, Entitats Culturals o Esportives...) no tenen espai per realitzar la seva activitat. Cedir els espais en desús a aquests grups afavoreix la comunitat.

Perspectiva de gènere: Espais on les dones no hagin de ser les que proveeixin les cures familiars com a "mandat de gènere" però que la gent que triï cuidar, puguin fer-ho en llocs que serveixin com a recolzament físic i puguin ampliar els espais de cura fora de la llar, amb espais de criaça i cura col·lectiva.

* *Extracte del marc conceptual de la present guia pedagògica.*

d) Consum i publicitat

- La interacció a l'espai públic molts cops condueix al consum (en bars, cafeteries o altres botigues o comerços). Caldria garantir espais d'interacció en l'espai públic fora de la lògica del consum, per no imposar barreres (econòmiques, entre d'altres).
- Els cartells publicitaris molts cops transmeten missatges discriminatoris. Amb una normativa que reguli l'ús d'imatges i textos de l'espai públic, que prohibeixin aquells missatges sexistes, que objectivitzin o revictimitzin les dones o que siguin discriminatoris segons l'edat, origen, ètnia, classe o identitat sexual de les persones.

Perspectiva de gènere: En un entorn on tothom té cabuda, indiferentment del gènere, religió, cultura, etc, no hi poden haver missatges discriminatoris. Es podria apostar per una major representació de figures femenines (o d'identitats no normatives, del col·lectiu LGTBIQ+ per exemple) tant en els noms dels carrers com en les obres d'art a l'espai públic.

e) Barreres arquitectòniques

- Al carrer trobem obstacles urbanístics, com per exemple testos de plantes al mig d'una plaça, carrers estrets, voreres sense rampes, accessos a edificis sense adaptar, mal acabats a les obres... Cada obstacle suposa una barrera per a diverses persones, fent més difícil el camí que fan cada dia o directament impossibilitant alguns camins, accessos... Cal garantir doncs que l'espai està adaptat al conjunt de persones de la comunitat, sense barreres arquitectòniques.

Perspectiva de gènere: Els carrers s'han fet sense pensar que no tots els cossos són iguals, i no tothom té la mateixa comoditat o accessibilitat a un lloc concret. Com que s'ha construït pensant en la productivitat i s'ha deixat de banda les tasques reproductives, hi ha carrers que no són accessibles, per exemple, amb un cotxet.

f) Visibilitat de l'espai

Aquesta categoria influeix en la percepció de seguretat de les persones.

- Il·luminació: Posar llums en tots aquells espais que no estiguin ben il·luminats.
- Parades de bus i/o pàrquings: Fer-les transparents i no tapar-les amb cartells publicitaris que anul·len la visibilitat, posar miralls que ens permetin veure tots els racons.
- Revisar/ Eliminar els passos subterranis, ponts per a vianants, o escales que no tinguin bona visibilitat.

Perspectiva de gènere: La percepció de seguretat varia segons cada persona i el gènere influeix de manera determinant. Tot i que la percepció es construeix socialment, els elements urbans poden fer que millori aquesta percepció.

g) Vehicles

- Infraestructures per a transports no motoritzats: Ampliar la xarxa de carril bici, crear aparcaments per a bicicletes (i/o patinets o altres transports) per tal d'obrir el ventall a les altres opcions de les quals també fa ús la ciutadania i no només tenir en compte el cotxe com a vehicle únic.
- Carrers i places amb prioritat per a vianants, per exemple reduint l'aparcament de vehicles en espais públics per tal de fer-los més accessibles i que l'espai sigui més ampli perquè la ciutadania en pugui fer ús al complet i permetin espais de relació més oberts.

Perspectiva de gènere: El fet que es doni prioritat a l'aparcament de cotxes, o que la freqüència dels busos s'estableixi a les "hores punta", que és quan la gent va a treballar, és un exemple més que la ciutat està dissenyada per a les tasques productives, deixant de banda les reproductives.

h) Equipament

- Lavabos públics a tots els espais de relació, per tenir a l'abast un servei bàsic, que garanteixi la comoditat de les persones i cobreixi les seves necessitats.
- Punts d'ajuda per crear una xarxa de serveis que donin informació i ajuda a les dones en temes com la prevenció, sensibilització i resposta en casos de violència masclista, en espais comuns i exteriors a través d'interfons connectats a una xarxa de vigilància que complementin la vigilància formal i ofereixin informació en horaris nocturns, o quan altres serveis no estan disponibles.

Perspectiva de gènere: També s'ha de tenir en compte que s'han de dotar els espais públics per a les tasques reproductives: lavabos públics, fonts, canviadors...

Fonts:

https://issuu.com/punt6/docs/entornos_habitables_cast_final

<https://www.diagonalperiodico.net/global/25760-es-posible-ciudad-pensada-para-personas.html>

<https://www.pisos.com/aldia//sin-la-perspectiva-de-genero-las-mujeres-siguen-quedando-fuera-de-las-decisiones-urbanas/>

2. CONTRASTOS

CONSIGNES PER LA SORTIDA (30')

Prèviament a la sortida, cal que es pactin o concretin certs elements per a la investigació.

A partir de les reflexions anteriors es poden tenir idees d'allò que es busca de l'observació al carrer. Tot i això, es pot facilitar a través d'unes targetes amb preguntes i l'alumnat podrà prendre notes, fotografiar (respectant criteris d'imatge ètics) o il·lustrar allò que troben.

SORTIDA (45')

S'observa l'espai públic amb les consignes d'anàlisi que s'han establert prèviament.

REFLEXIÓ A L'AULA (15')

L'educadora dinamitza la posada en comú a partir de qüestions adaptades al grup.

A continuació s'exposen alguns exemples de les experiències pilot de *Ni uniformes ni etiquetes* del desenvolupament d'aquest mòdul. Aquestes experiències es van desenvolupar en col·laboració amb diverses entitats artístiques del municipi on se situa cada centre educatiu. Es valora molt positivament col·laborar amb entitats artístiques que actuïn al barri o municipi del centre educatiu, però sent conscients de l'esforç de coordinació i recursos que això suposa les mateixes educadores podrien replicar dinàmiques com les que aquí s'exposen. Si escolliu una entitat del vostre municipi, treballeu conjuntament les consignes d'anàlisi de l'espai públic.

L'HOSPITALET DE LLOBREGAT

ENTITAT COL·LABORADORA: LA FUNDICIÓ
PROJECTE: LLOCS

LaFundició

INTRODUCCIÓ

Per tenir relació amb les persones cal tenir espais públics (i privats) per trobar-nos. Els espais han de ser adequats. Com seria el nostre lloc ideal perquè totes les persones ens relacionem?

Per això, visitarem un espai que podria tenir més i millors usos. LaFundició amb el seu projecte "Llocs" i el Punt Òmnia JIS-Arrels del barri de la Torrassa van realitzar una investigació participativa sobre la reactivació d'espais en desús de l'Hospitalet de Llobregat. Aquest projecte "Llocs" ha servit per realitzar la sortida amb l'alumnat i escollir quin espai s'investiga.

ORGANITZACIÓ

La classe es divideix en 4 grups i cada grup comptarà amb una persona adulta de referència en trobar-se en l'espai públic.

Quant a les consignes de la sortida (+interacció +interculturalitat):

L'observació ha de recollir els elements que faciliten les relacions entre totes les persones (relacions inclusives entre gèneres i cultures). També els elements que frenen o fan excloent l'espai. Es pot dinamitzar amb targetes de colors, com l'any passat:

- **Verdes:** elements que faciliten les relacions.
ELEMENTS POSITIUS, bones pràctiques.
- **Vermelles:** elements que fan excloent l'espai per algunes persones.
ELEMENTS A MILLORAR.
- **Grogues:** alternatives que es van trobant.
PROPOSTES DE MILLORA.

REFLEXIÓ A L'AULA

L'educadora dinamitza la posada en comú a partir de qüestions com:

- Quin tipus de gent hi trobem? De tots els gèneres? De totes les cultures?
- A partir de les targetes: Quins elements facilita la interacció? Quins elements la frenen o fan excloent l'espai? Quines alternatives es poden trobar?
- Quina acció es pot preparar perquè tothom vulgui utilitzar l'espai? Com podem visibilitzar aquest espai al barri?

BARCELONA

ENTITAT COL·LABORADORA: ENMEDIO

INTRODUCCIÓ

Des de l'entitat Enmedio, col·laboradora per realitzar una acció artística amb l'alumnat, es proposa un marc per analitzar la relació entre **espai i identitat**. Es tracta d'analitzar el món com un "mundo-valla" que controla la mobilitat dels cossos, on es troben 3 tipus de tancats:

- Vallas dures: físiques que impedeixen la trobada.
- Las bellas vallas: nous urbanismes, relacionat amb l'estètica, zoning "ciutat marca".
- Las vallas internes: prejudicis.

Per tenir relació amb les persones cal tenir espais públics (i privats) per trobar-nos. Els espais han de ser adequats. Ara bé, en el món que vivim, existeixen molts elements que frenen la trobada i la interacció entre les persones. Aquests elements els podem analitzar des del marc del Mundo-valla.

ORGANITZACIÓ

La classe es divideix en 4 grups i cada grup comptarà amb una persona adulta de referència en trobar-se en l'espai públic. Com es farà la visita a 3 espais, cada grup té una targeta de cada espai (és a dir, cada grup té 3 targetes).

Les targetes s'han d'emplenar a cada espai (lloc 1, lloc 2 i lloc 3):

- A. Fer una creu a les valles que es trobin a l'espai.
- B. "Digues quines són" es tracta d'enumerar els elements que es troben. Per exemple, a les "vallas dures" dir que hi ha la carretera, un tancat, etc. Les "bellas vallas" que hi ha mobiliari de ciment, que no tothom pot accedir als espais perquè són de pagament. Les "vallas interiors" serien els prejudicis que fan que no es relacionin persones de diferents gèneres, cultures, orígens,...
- C. "Com frenen la interacció?" explicar perquè aquest elements fan que les persones no es relacionin.

REFLEXIÓ A L'AULA

L'educadora dinamitza la posada en comú a partir de qüestions com:

- Què t'ha sorprès?
- Creus que es podria fer alguna cosa perquè tothom pugui/vulgui utilitzar l'espai?
- Quina és la “valla” que més afecta a l'entorn de l'institut?
- Quines alternatives concretes trobeu a cada situació trobada?
- Quines propostes d'acció artística a l'espai públic heu pensat?

3. AVALUACIÓ

DIARI REFLEXIU (10')

S'ofereix un petit espai per a la reflexió com a conclusió d'aquest mòdul.

- En aquest cas sobre: **les idees clau per la interacció entre col·lectius i persones** al barri.
- Cada alumne/a escriu idees que faciliten la diversitat al barri. Aquestes idees s'expressen a l'apartat corresponent a aquest mòdul al **diari de reflexió** de cada alumne/a. Es pot expressar tant amb dibuixos com amb paraules.

4. MATERIAL QUE L'EDUCADORA HA DE RECOLLIR D'AQUEST TALLER

- Fotografies del desenvolupament de la sessió.
- En el cas de que es dugui a terme al proposta d'avaluació esmentada al mòdul 6, caldrà recollir els fulls on dues alumnes hauran redactat les idees clau de la sessió.

BLOC DE SECUNDÀRIA

MÒDUL S9 **DURADA 5H AULA I CARRER**

Ni uniformes ni etiquetes al carrer

A través d'una acció artística es durà a terme la sensibilització per tal de promocionar la perspectiva de gènere i la interculturalitat a l'entorn del centre educatiu. Aquest mòdul consta de la preparació de l'acció artística de la mà d'alguna associació especialista del municipi on es troba el centre educatiu. L'execució de la sensibilització es realitzarà com a **acte de cloenda** del projecte en l'espai públic triat. El missatge compartit a través de l'execució de l'obra reivindicarà la interacció entre els diferents col·lectius de la ciutat de manera adaptada a cada cas.

IDEA FORÇA

Difusió de les propostes de transformació de les relacions de gènere i interculturals, per sensibilitzar i realitzar canvis al barri i al món.

CONCEPTES CLAU

Acció artística, interacció, sensibilització.

COMPETÈNCIES CURRICULARS

Coneixement i aplicació de les habilitats socials que contribueixen a establir relacions de convivència intercultural i de gènere a l'aula, al centre i a l'entorn proper (comunicació, escolta activa, diàleg, empatia, prevenció, resolució i transformació de conflictes, cooperació, flexibilitat, adaptabilitat).

OBJECTIUS

- Participar com a agents de sensibilització i transformació al barri i a la ciutat.
- Aplicar els aprenentatges adquirits a favor de relacions de gènere i interculturals a través de processos creatius.

DINÀMICA

PRIMERA PART

Activació de coneixements previs

DIA 1 (120')

Què és la sensibilització?

Apropament a l'artivisme.

Com fem la sensibilització?

Creació del planning de treball.

A qui volem arribar, quina és la intenció, quins recursos tenim?

SEGONA PART

Contrastos (140')

DIA 2

Preparar la sensibilització

DIA 3

Execució de la sensibilització

TERCERA PART

Avaluació (40')

DIA 1 o 2

Diari reflexiu

DIA 3

Observació dels missatges i desenvolupament de l'acció de sensibilització, de la interacció entre participants amb veïns/es. Espai de reflexió.

MATERIAL DE L'EDUCADORA

A definir segons l'acció proposada.

REQUISITS TÈCNICS

A definir segons l'acció proposada.

El present mòdul “Ni uniformes ni etiquetes al carrer” permet donar veu i **sensibilitzar** els i les veïnes sobre la perspectiva de gènere i la interculturalitat a l'espai públic i en d'altres àmbits. Aquí se suma tota la trajectòria de l'alumnat dins d'aquest projecte per tal de bolcar d'una manera creativa estratègies per fomentar la interacció inclusiva.

Donat que abans de realitzar l'acció sensibilitzadora aquesta s'ha de preparar, el present mòdul es divideix en tres sessions diferents:

- DIA 1: Apropament dels conceptes d'artivisme i sensibilització. **PLANIFICACIÓ**
- DIA 2: Preparació de la creació artística. **PREPARACIÓ**
- DIA 3: [com a acte de cloenda]: Execució de l'acció en el lloc al carrer. **REPRESENTACIÓ**

1. ACTIVACIÓ DELS CONEIXEMENTS PREVIS

DIA 1. PLANIFICACIÓ

QUÈ ÉS LA SENSIBILITZACIÓ? APROPAMENT A L'ARTIVISME (30')

La sensibilització és l'acció de donar a conèixer a d'altres persones la importància d'allò que es vol mostrar. Un tipus de sensibilització és l'artivisme que uneix l'art i l'activisme polític. Són diverses expressions artístiques que critiquen les injustícies socials i les seves causes. Se solen trobar al carrer en forma de grafitis, decoració d'elements urbans, cartells, en forma de representacions teatrals o amb el cos.

Les artistes han aprofitat l'artivisme per fer visible el conflicte i expressar un **desig d'harmonia i respecte entre cultures**. Però no sempre ha estat possible per les persones treballar al carrer, les primeres que es van adonar de les possibilitats de l'espai públic van ser les artistes dels **anys 60**, concretament les persones intel·lectuals i artistes de Vanguardia sota el **moviment de la Internacional Situacionista**. A França aquests grups artístics començaven a caminar pels barris de la ciutat reflexionant i celebrant **performances i accions artístiques de Vanguardia**. Aquestes obres, algunes més pictòriques i altres performatives, han esdevingut un moviment global a tot el món que s'ha començat a anomenar (encara que sense consens) pels experts i els mitjans com “**art urbà**”.

L'artivisme i l'art urbà no tenen tècniques concretes, sinó que utilitzen tots els estris i possibilitats al seu abast per explicar o expressar la seva idea. Per exemple, un dels casos més documentats de performance va ser del col·lectiu **King Mob a Anglaterra: la nit de Nadal de 1969 es van disfressar de Santa Claus i van repartir gratuïtament joguines** a totes les criatures d'un supermercat, aquest acte que **volia criticar el consumisme** els va costar la presó però també van aconseguir que tots els mitjans parlessin d'aquella notícia tan insòlita.

IMATGE D'ÚS LLIURE UNSPLASH

Estil d'artivisme de Banksy. En aquest cas es pot interpretar l'escena moltes vegades repetida de com la policia prejutja algunes persones per ser diferents i per *perfil ètnic*.

A l'actualitat, un dels artistes més populars és Banksy. El missatge tan directe de les seves creacions, subversives i crítiques l'ha fet donar-se a conèixer especialment per les obres realitzades a països en conflicte.

Mitjançant l'artivisme podem senyalar i cridar l'atenció sobre problemes o injustícies socials molt diverses: com la desigualtat de gènere, el racisme, la discriminació de col·lectius, la guerra i els refugiats, la contaminació del medi ambient, l'animalisme...

En el cas de la desigualtat de gènere i cultura trobem col·lectius com:

- Guerrilla Girls. Realitzen campanyes d'entre d'altres crítiques, la discriminació laboral i la situació de les dones a la societat. Per exemple, en el següent cartell es reflexiona sobre si les dones han d'anar despulades als videoclip quan el 99% dels homes que apareixen van vestits. Aquesta reivindicació deriva d'una altra on les Guerrilla Girls demanen si "les dones han de despuldar-se per entrar al Metropolitan Museum? Menys del 5% dels artistes d'art modern són dones, però el 85% dels models nus són femenins" una dada que revela la desigualtat entre homes i dones al món de l'art. La dona no és només un model! <https://www.guerrillagirls.com>
-
- Mujeres creando. A l'anterior mòdul ja s'ha mencionat aquest col·lectiu quant a l'agrupació de persones per una causa com pot ser les lluites feministes. *Mujeres creando* es consideren agitadores del carrer, són un grup referent social a Bolívia des de 1993. A la seva pàgina web es poden trobar molts exemples de les seves accions artivistes, entre d'altres els grafitis com el que apareix a la imatge "Pensar es altamente femenino". <http://www.mujerescreando.org/>
-
- Yolanda Domínguez va crear "Poses", que és un *living* que crítica allò absurd i artificial del món del *glamour* i de la moda que en venen las revistes, en concret a la imatge distorsionada que difonen de la dona a través de models que no representen a les dones reals. Podeu trobar el vídeo a <https://www.youtube.com/watch?v=GPEcdcmnAA0&t=2s>
-
- Sonita. Es tracta d'una pel·lícula-documental on la Sonita, una adolescent afganesa que viu com a indocumentada a l'Iran, somnia convertir-se en una cantant famosa de rap, però la seva família té uns altres plans per a ella: vendre-la en matrimoni per nou mil dòlars. <http://www.docsbarcelona.com/es/doc/sonita/>
-
- Meninas cartoneras. Es tracta d'una editorial que crea llibres elaborats amb cartró i altres materials reciclats de forma artesanal, d'aquesta manera cada exemplar és únic. Treballen els àmbits social, mediambiental i literari iberoamericà. <https://meninascartoneras.com>
-

PLANIFICACIÓ DE L'ACCIÓ ARTÍSTICA (90')

Alguns dels aspectes a tenir en compte per planificar l'acció artística són:

- Destinatàries (persones que veuran/formaran part de la creació artística, a qui volem arribar?)
- Intenció (per què ho fem? Quin missatge es vol fer arribar?)
- Lloc (on es representa: plaça, espai amb usos alternatius, a un mur del carrer...)
- Concreció de l'acció artística (què farem?)
- Materials/recursos necessaris (què necessitem? Cartrons, esprais, disfresses, teles, retoladors,...)
- Creació de guions (quin paper té cada persona o grup?)
- Elaboració dels materials (elaborem infografies, retallem, muntem,...)
- Assaig (es posa en pràctica allò que es vol mostrar a les destinatàries)

2. CONTRASTOS

DIA 2. PREPARACIÓ

PREPARACIÓ (80')

La preparació de l'acció artística s'adaptarà segons la ciutat, l'entitat artística col·laboradora que dinamitzi la sessió i el grup-classe. La preparació implica l'elaboració dels formats triats, per exemple: enregistrament d'un vídeo, creació d'un collage, elaboració de pancartes o l'assaig d'una performance, entre d'altres. En el cas de la prova pilot de *Ni uniformes ni etiquetes* es van elaborar els següents formats: missatges de difusió del pròxim acte de cloenda (cartells, pancartes i esdeveniments a les xarxes socials), fanzines, gegantografies, disseny de grafitis i serigrafia, llistat de productes per fer un "guateque" i assaig de balls per zumba, entre d'altres.

DIA 2. REPRESENTACIÓ

EXECUCIÓ (60')

L'execució de l'acció artística es realitzarà al lloc i en el format triats i preparats entre l'entitat col·laboradora i el grup-classe. La representació es durà a terme a l'espai públic amb l'objectiu de sensibilitzar a través de l'art sobre perspectiva de gènere i interculturalitat, tot sumant el veïnat del barri. L'execució representa l'acte de cloenda de tot el procés formatiu viscut per l'alumnat amb *Ni uniformes ni etiquetes*.

Per un espai de Matacavalls
intercultural i amb equitat de gènere

Per un espai de Matacavalls
intercultural i amb equitat de gènere

Per un espai de Matacavalls
intercultural i amb equitat de gènere

FOTOS: ROBERT MONTON

L'Hospitalet de Llobregat - laFundició. Escola Balaguer i Institut Eduard Fontserè
Elaboració de materials i activitats per ocupar l'espai residual de Matacavalls.

FOTO: FUNDACIÓ AKWABA

Per uns espais públics
interculturals
i amb equitat de gènere

FOTO: ENMEDIO

L'Hospitalet de Llobregat - laFundició
Institut Margarida Xirgu

Elaboració de Fanzines per reivindicar més i millor ús d'un espai residual darrera de l'institut.

Barcelona - Enmedio
Institut Montjuïc

Elaboració de gegantografies per sumar-se a una reivindicació veïnal sobre l'espai públic.

3. AVALUACIÓ

DIARI REFLEXIU (10')

A emplenar el DIA 1 o el DIA 2.

S'ofereix un petit espai per a la reflexió com a conclusió d'aquest mòdul.

- En aquest cas sobre: **les idees clau que faciliten la conscienciació local i global.**
- Cada alumne/a escriu idees que faciliten la diversitat al barri. Aquestes idees s'expressen a l'apartat corresponent a aquest mòdul al **diari de reflexió** de cada alumne/a. Es pot expressar tant amb dibuixos com amb paraules.

POSADA EN COMÚ (30')

L'educadora realitza una avaluació *in situ* a partir de l'observació: dels missatges elaborats, del desenvolupament de l'acció de sensibilització, de la interacció entre participants amb el veïnat, entre d'altres elements.

DINÀMICA

Una vegada realitzada l'acció de sensibilització, l'educadora proposa un espai de reflexió amb preguntes com:

- Quin és el missatge que hem fet arribar?
- Hem aconseguit donar el missatge que volíem?
- El missatge es entenedor per les veïnes?
- Hi ha hagut interacció entre gèneres i cultures? (alumnat, veïnat, professorat...)
- M'ha agradat participar en l'acció?
- Hi he pogut participar tal com volia?

4. MATERIAL QUE L'EDUCADORA HA DE RECOLLIR D'AQUEST TALLER

- Fotografies del desenvolupament de la sessió.
- En el cas de que es dugui a terme al proposta d'avaluació esmentada al mòdul 6, caldrà recollir els fulls on dues alumnes hauran redactat les idees clau de la sessió.

BLOC DE SECUNDÀRIA

MÒDUL S10 **DURADA 2H AULA**

Propostes de canvi

Es tracta de realitzar incidència en els mecanismes de participació del centre educatiu, de la ciutat i del món. A cada grup-classe es duran a terme accions depenent de les plataformes de participació que existeixin al municipi i al centre, com poden ser els consells d'infants i joves. També si als centres educatius existeixen les comissions de coeducació es poden fer arribar les fórmules de canvi per tal de reduir el sexisme i el racisme al centre educatiu i al món. De la mateixa manera s'intentarà donar veu a les propostes de l'alumnat a la campanya internacional, per exemple NO HATE del Consell d'Europa o altres.

IDEA FORÇA

Les vies de participació existents són un mecanisme per formular els canvis desitjats.

CONCEPTES CLAU

Incidència social i política, participació.

COMPETÈNCIES CURRICULARS

- Proposició de diferents eines, mecanismes i recursos de prevenció i protecció en situacions de discriminació i vulnerabilitat per raó d'origen o cultura, o per motiu de gènere, sexe o opció afectivosexual.
- Reflexió crítica sobre els sistemes de presa de decisions (votacions, majories, consens) i la importància de la participació en la definició de normes per a la convivència de totes les persones i grups socials.

OBJECTIUS

- Participar com a agent de canvi a través de mecanismes d'incidència existents al centre, a la localitat i al món.

DINÀMICA

PRIMERA PART

Activació de coneixements previs (30')

Mecanismes de participació centre educatiu / barri / municipi / món

SEGONA PART

Contrastos (80')

Participació en mecanismes

- Proposta
- Mecanisme municipal: carta formal
- Mecanisme internacional: campanya NO HATE

TERCERA PART

Avaluació (10')

Diari reflexiu

MATERIAL DE L'EDUCADORA

A definir segons les accions proposades.

REQUISITS TÈCNICS

A definir segons l'acció proposada.

1. ACTIVACIÓ DELS CONEIXEMENTS PREVIS

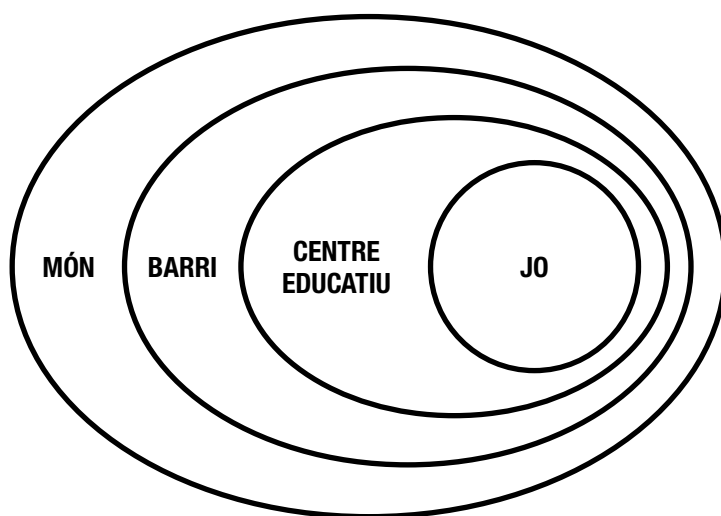
MECANISMES DE PARTICIPACIÓ CENTRE EDUCATIU / BARRI / MUNICIPI / MÓN (30')

Per tal d'iniciar aquest mòdul es reflexiona en gran grup sobre les diverses formes en què es pot exercir com a ciutadans i ciutadanes incidència social i política. A la primera fase de *Ni uniformes ni etiquetes*, es va fer incidència al centre educatiu, per això, només es farà un ràpid recordatori de formes de participació que es troben als centres, com són:

1. AL CENTRE EDUCATIU

- **Consells escolars.** El consell escolar és l'òrgan de participació dels diferents sectors de la comunitat educativa en el govern dels centres. El formen els representants de tota la comunitat educativa, és a dir, direcció, professors, alumnes, famílies, personal d'administració i serveis, representant de l'administració local i altres persones que el mateix consell consideri necessàries. Depenent de si el centre és públic o privat concertat, la composició del consell escolar també pot variar. El consell escolar de cada centre ha de designar un dels membres com a responsable per impulsar les mesures educatives de foment de la igualtat real i efectiva entre homes i dones.

<http://familiaiescola.gencat.cat/ca/escolaritat/participacio-compromis/participacio-coresponsabilitzacio/participacio-funcionament-centre/consell-escolar/>

- **Comissió de coeducació.** Com ja es va comentar al mòdul 6, el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya proposa que:

“Els centres educatius han de promoure la igualtat d'oportunitats dels alumnes; incorporar la perspectiva de gènere a l'acció educativa; prevenir i gestionar comportaments i actituds discriminatoris per raó d'identitat de gènere, expressió de gènere i orientació afectivosexual i potenciar-ne el reconeixement, la cooperació i el respecte mutu.” [...] “La constitució al centre d'una comissió de coeducació, polítiques de gènere i d'igualtat d'oportunitats poden afavorir la implementació d'actuacions coeducatives i la implicació de la comunitat educativa.”

http://educacio.gencat.cat/documents/IPCNormativa/DOIGC/PEC_Convivencia_clima.pdf

Si al centre educatiu existeix la Comissió de Coeducació, pot haver-hi un intercanvi de propostes per reduir el sexisme i el racisme al centre educatiu, al barri i al món.

2. AL BARRI/MUNICIPI

- **Consell d'infants i joves de la ciutat.** Aquests consells són òrgans o projectes que pretenen fomentar la participació infantil i juvenil. Són espais on infants i joves poden expressar la seva opinió, prendre decisions i elevar al plenari municipal les propostes per tal de contribuir a millorar aspectes de la ciutat que consideri necessaris. Segurament, algun/a alumne/a de la classe en forma part i es pot demanar que expliqui a la resta com són les sessions en què ha participat.
- **Regidoria** de participació ciutadana. Etimològicament, del llatí “regere” que vol dir governar. Una regidoria és part de l'estructura de gestió d'un govern. A l'Ajuntament de l'Hospitalet existeix una regidoria específica de participació ciutadana.
- **Entitats de l'entorn.**

Per exemple, en el cas de la ciutat de l'Hospitalet de Llobregat, en col·laborar amb la Fundació en el marc del projecte “Llocs”, s'ha tractat l'ús inclusiu de l'espai públic. Es pot preguntar a l'alumnat si coneix algun col·lectiu que s'agrupi per reclamar l'aprofitament dels espais públics i que hi hagi més espais oberts, com són:

- AAVV (Associacions de veïns i veïnes) que poden actuar per un barri més verd.
- Plataforma NO MÉS BLOCS. Creada per reclamar que no es porti a terme el Pla Director Urbanístic Gran Via que implica construir gratacels a la darrera zona agrícola de la ciutat, al costat del riu Llobregat. Què inspira el logo de “No més blocs”?

<https://nomesblocs.wordpress.com/>

3. AL MÓN

Cercar campanyes internacionals que treballen per reduir les discriminacions per qüestions de gènere i cultura. Es mostren dos exemples de moviments internacionals feministes:

- **Marxa Mundial de Dones.** La Marxa Mundial de les Dones és un moviment mundial d'accions feministes que reuneix grups de dones i organitzacions que actuen per eliminar les causes que originen la pobresa i la violència contra les dones. Lluiten contra totes les formes de desigualtat i discriminacions patides per les dones. Els valors i les accions promoguts per aquest moviment, van en direcció d'un canvi polític, econòmic i social. Són els mateixos valors que s'articulen al voltant de la mundialització de les solidaritats, la igualtat entre dones, entre dones i homes i entre els pobles; el respecte i la valoració dels lideratges de les dones i l'enfortiment de les aliances entre dones i amb els altres moviments socials.

Marxa Mundial de Dones

Caminades de Jane Jacobs.

- **Caminades de Jane Jacobs.** El primer esdeveniment es va dur a terme el 5 de maig de 2007 a Toronto per un grup d'amics i amigues de Jacobs que volien honorar les seves idees i llegat. L'alcalde David Miller el va declarar Jane Jacobs Day i vint-i-set guies locals oferien caminades als barris on treballaven, socialitzaven i vivien.

Amb el pas del temps, el programa s'ha ampliat a nivell global i segueixen treballant per apropar el poder de l'observació a comunitats tan diferents com Anchorage, Alaska i Mumbai, Índia. El programa segueix guanyant impuls i arriba cada vegada a més persones. Anualment, la "Jane Jacobs Walk" està duent a terme els coneixements, les connexions comunitàries i el poder d'observació a una gran diversitat de barris a les diferents ciutats de tot el món.

Existeix un llibre per organitzar caminades de Jane: "Cómo hacer un paseo de Jane" de Susana Jiménez Carmona. Es troba disponible online:

<https://elpaseodejane.files.wordpress.com/2017/01/como-hacer-un-paseo-de-jane.pdf>

<http://www.punt6.org/ca/2016/05/04/caminata-jane-jacob-2016-3/> (Col·lectiu punt 6)

<http://www.elperiodico.cat/ca/barcelona/20130509/les-caminades-de-jane-jacobs-2386919> (Notícia "El Periódico")

<http://www.janejacobswalk.org/home/>

2. CONTRASTOS

ELABORACIÓ DE LES PROPOSTES DE CANVI EN ELS MECANISMES TRIATS (80')

L'alumnat pot triar diversos canals de participació per donar a conèixer el treball realitzat a través del projecte *Ni uniformes ni etiquetes*. A continuació podeu trobar unes propostes concretes per als nivells municipal i internacional, es poden dur a terme si s'adapten al grup-classe.

1. MECANISME MUNICIPAL. Carta formal.

Es formulen en gran grup les idees que es proposen a l'estructura de la carta formal. Aquesta carta suposa el recull de les idees treballades a tota la campanya, no només de les darreres sessions. Les destinatàries de la carta es poden triar entre tothom. Com a mínim s'enviarà al Consell de Nois i Noies de la ciutat, (vegeu proposta d'estructura a la darrera plana, com Annex 1).

El desenvolupament de la creació de la carta es pot dinamitzar amb post-its, amb targetes o a la pissarra. Si es disposa de temps, es pot proposar que algú/na voluntari/a piqui a l'ordinador el resultat de la carta.

2. MECANISME INTERNACIONAL. Participació en la campanya "No hate".

"No hate speech" és una campanya europea contra la intolerància a les xarxes socials. Ha estat posada en marxa a nivell internacional pel Consell d'Europa i a Espanya, per l'*Instituto de la Juventud* (INJUVE) que ha desenvolupat la campanya fins l'any 2014. Actualment, la plataforma online de la campanya permet pujar fotografies, vídeos, crear una iniciativa alternativa, o participar en concursos que es realitzen esporàdicament. Podem mostrar a l'aula com accedir a la web de www.nohate.es per poder veure tota la informació que ens ofereix la pàgina.

Ara bé, com la web no està gaire activa actualment, **els grups participaran en la campanya a través del Twitter. La fotografia (o text) que es pugi mostrarà un missatge (ja sigui escrit, dibuixat o representat en una escena) amb l'objectiu de reduir el sexisme i el racisme en general i el que es produeix a través de les xarxes socials en concret.**

- **Espanya**
<http://www.nohate.es/>
@nohatespain
- **Internacional**
<https://www.nohatespeechmovement.org/>
@nohate_speech
- **Hashtag:**
#NoHateSpeech
- **Consignes pel twitter**
Màxim 280 caràcters on escriurem:
 - @nohate_speech @NoHateSpain #NoHateSpeech = 41
 - 280-41= 239 Esmentant nom del centre + classe + frase a favor de la diversitat.
 - També es podrà fer una foto (amb un missatge o representant amb el cos).

3. AVALUACIÓ

DIARI REFLEXIU (10')

S'ofereix un petit espai per a la reflexió com a conclusió d'aquest mòdul.

- En aquest cas sobre: **les idees clau per la participació al centre educatiu i al barri.**
- Cada alumne/a escriu idees que faciliten la diversitat al barri. Aquestes idees s'expressen a l'apartat corresponent a aquest mòdul al **diari de reflexió** de cada alumne/a. Es pot expressar tant amb dibuixos com amb paraules.

4. MATERIAL QUE L'EDUCADORA HA DE RECOLLIR D'AQUEST TALLER

- Fotografies del desenvolupament de la sessió.
- Carta formal (recollida en el format que cada grup-classe hagi elaborat).
- Tweet per a la campanya "No hate".
- En el cas de que es dugui a terme al proposta d'avaluació esmentada al mòdul 6, caldrà recollir els fulls on dues alumnes hauran redactat les idees clau de la sessió.

ANNEX 1

BLOC DE SECUNDÀRIA

MÒDUL 10

Proposta d'estructura de carta formal

"A l'atenció de les entitats i organismes de la ciutat; regidories, AAVV i Consell de Nois i Noies.

Som la classe de i durant dos cursos hem participat en el projecte Ni uniformes ni etiquetes, amb aquest projecte hem après

.....

"

Després de la investigació a l'institut/escola i al barri, hem observat:

- Pràctiques positives que faciliten la interacció, la convivència, la valoració positiva de la diversitat entre gèneres i cultures, com són:

.....

- Ara bé, n'hi ha d'altres que es podrien millorar, com són: (explicar el perquè)

.....

- Per tal de millorar-ho proposem:

.....

Ens agradaria que des del seu àmbit d'actuació consideréssiu les propostes.

Moltes gràcies per la vostra atenció,

Atentament, tots els nois i noies del centre educatiu."

MARC CONCEPTUAL I RECOMANACIONS

A continuació es presenta el document “Marc conceptual i recomanacions” creat el 2017 pel col·lectiu **Lo Relacional** (lorelacional.org), especialistes en diversitat i participació comunitària. Lo Relacional col·labora amb la Fundació Akwaba a través de la comissió de sensibilització que elabora campanyes d’educació per la justícia global a Catalunya, participant tant en el disseny de les campanyes com en la realització de tallers i formacions.

Lo Relacional ha elaborat aquest material, fruit de les formacions amb l’equip d’educadores d’Akwaba per construir un discurs comú en temes de gènere i interculturalitat, tot amb una perspectiva interseccional.

A continuació, es treballen les causes estructurals del **racisme** i el **sexisme**, els condicionants per la interacció a l’espai públic amb perspectiva de gènere i interculturalitat i es presenten recomanacions pedagògiques per fer un apropament a aquestes temes tant complexos i poder treballar-los en profunditat amb l’alumnat a través dels mòduls formatius proposats en aquesta guia pedagògica.

INTRODUCCIÓ

En la primera fase de la campanya *Ni uniformes ni etiquetes, per una escola i un món intercultural i amb equitat de gènere*, vam treballar conceptes com sexe, gènere, cultura o interculturalitat, vinculats a la construcció social de la identitat individual i col·lectiva, tenint en compte la diversitat de maneres de pensar, ser, sentir i estar en el món. En aquesta segona fase continuarem abordant el gènere i la cultura, però posant l'accent en les desigualtats i les resistències que aquests sistemes d'organització social generen.

Ni uniformes ni etiquetes se situa en un marc de promoció i defensa dels Drets Humans i de Justícia Global. Entenem l'educació com un procés desenvolupat al llarg de tota la vida, i que ens ha de permetre adquirir les competències necessàries per participar críticament i responsablement en la (re)creació constant de les formes d'entendre, estar i sentir el nostre entorn més proper, però també en el món, des d'una perspectiva global.

La **ciutat contemporània** és l'espai on es materialitzen i s'expressen, de manera més severa, les desigualtats socials, econòmiques, polítiques, culturals, mediambientals, generacionals, de gènere, sexuals, tecnològiques... que afecten el conjunt del planeta. Aquestes desigualtats no són naturals, responen a unes relacions mundials, socials, espacials, de producció i reproducció de la vida i de consum, emergides en un **sistema colonial, patriarcal i capitalista**. Des d'aquestes lògiques, que operen en estreta col·laboració, les desigualtats no afecten d'igual manera totes les persones. **Variables** com el gènere i la cultura, però també l'orientació sexual, l'espiritualitat, les capacitats funcionals, l'edat, l'ocupació, la morfologia corporal o la localització geogràfica, **situen les persones en l'estructura social de manera desigual i jerarquitzada**.

Però les ciutats també són l'escenari de les lluites socials per la inclusió i l'equitat. Són més que l'escenari, són el mateix objecte de la mobilització i de l'acció política. Com diu David Harvey (2008), el tipus de ciutat que desitgem dependrà del tipus de persones que vulguem ser, quin tipus de relacions socials valorem, quins sistemes de producció considerem satisfactoris, quina relació volem establir amb la natura, quin criteri estètic, quines tecnologies prioritzem, quins canals de comunicació i en definitiva, quin tipus de vida volem viure i quin tipus de persones volem educar.

En aquest sentit, ens agradaria que aquest text, a l'igual que el conjunt d'actuacions de la campanya, obrís interrogants, generés diàlegs i fos un punt de partida compartit, per totes aquelles persones, que des de l'educació formal, no formal i informal, volem contribuir a crear un context social on totes les persones (independentment del seu gènere, edat, cultura, orientació sexual, economia, capacitats físiques, situació administrativa...) tinguin el dret de participar i crear l'entorn en que viuen.

SEXISME I RACISME AL MÓN: CAUSES GLOBALS (PATRIARCAT, ETNOCENTRISME I CAPITALISME)

La “marxa mundial de dones” és un moviment internacional de grups i organitzacions de base feministes que s’articulen amb accions internacionals cada 5 anys des del 2000. La marxa té 4 camps d’actuació: el bé comú i la sobirania alimentària, la pau i la desmilitarització, el treball visible i invisible de les dones i la violència contra les dones. És un moviment internacional, però l’agenda, les formes i el contingut de les reivindicacions de la marxa es van construir des de les lluites quotidianes de cada context, establint una relació g/local. Una altra característica del moviment és la diversitat: de cossos, identitats i feminismes. La marxa és un espai obert, on s’aglutinen demandes, realitats i lluites feministes molt diferents, que tenen en comú la lluita contra el model occidental, capitalista, patriarcal, racista, colonial i heteronormatiu hegemònic i els feminismes com a eina epistemològica i política de transformació social¹.

Al marc conceptual de la primera fase vam introduir la interseccionalitat com a eina d’anàlisi i de transformació política per abordar les desigualtats des d’un enfocament més complex, tenint en compte la intersecció de les diferents desigualtats que pot experimentar una persona de manera simultània. Les persones estem travessades i constituïdes per múltiples organitzadors socials, que no sempre operen o emergeixen de la mateixa manera o amb la mateixa importància. Aquestes categories, socialment construïdes i interrelacionades entre si, necessiten d’una anàlisi que permeti entendre i articular quin paper juguen en cada situació concreta aquests sistemes d’organització, i si afavoreixen processos de vulnerabilitat i/o resistència (Platero, 2017).

Al present document ens centrarem en **la intersecció entre el gènere, la cultura i la classe social**. Som conscients que aquesta definició del nostre sistema món *no ens serveix per fer emergir totes les variables que estan en joc*. Sirin Adlbi Sibai (2016) prefereix parlar de sistema-món modern/colonial capitalista/patriarcal blanc/militar occidentalocèntric i cristianocèntric, per assenyalar un sistema global intrínsecament colonial, imperialista, patriarcal i racista que institueix i institucionalitza la sostracció i transferència sistèmica dels recursos materials, culturals, epistemològics, espirituals i humans de les

dues terceres parts del món cap a una minoritària part de la humanitat per privilegi, benefici i profit seu.

Aquesta Cosa escandalosa² (Haraway, 1991) està constituïda, a la vegada que constitueix, per una lògica de pensament dicotòmic i jeràrquic, basat en la naturalització de les diferències i en la dialèctica Jo-altre. El Jo/ull autoreferenciat estableix una línia divisòria de superioritat i inferioritat, situant a les persones que encaixen en el seu sistema, com a éssers humans amb accés als drets (ciutadans, laborals, civils) i els que queden a l’altre costat de la línia, com a subhumans o no humans, no existents, invisibilitzats i silenciats.

Aquests discursos es fonamenten, legitimen i donen sentit a partir d’uns sistemes de categorització binaris i excloents: identitat/alteritat, home/dona, heterosexual/homosexual, natura/cultura, adult/infant civilitzat/salvatge, modernitat/tradició, normalitat/anormalitat, desenvolupat/subdesenvolupat, moderats/radicals, progressistes/obscurantistes, raó/inhumanitat, capacitat/discapacitat... Aquests sistemes generen tota una sèrie de jerarquies globals, lingüístiques, culturals, etnoracials, econòmiques, epistemiques, sexuals, humanes i espacials que s’entrellacen les unes amb les altres i s’articulen entorn al mercat capitalista global, a la idea de raça i al sistema sexe/gènere (Adlbi Sibai, 2016).

¹<http://www.marchemondiale.org>

²“¿De qué otra forma podríamos llamar a esa Cosa escandalosa?, que transforma todo en un recurso apto para ser apropiado” (En relació al patriarcat capitalista blanc i a la producció de coneixement en aquest sistema). (Haraway, 1991, p. 340)

La naturalització de la diferència i l'essencialisme biològic³ van ser factors decisius en la construcció social de la noció de raça i gènere, i d'un sistema de classificació de les persones racista i sexista. El sexisme classifica i organitza les persones en funció d'unes categories sexuals i el racisme en funció dels trets fenotípics/culturals que els atribueix. El problema és que aquests sistemes de classificació no són ni neutres ni equitatius. Ser identificat com a home o com a dona, o d'una ètnia/cultura determinada, situa les persones en posicions socials diferenciades, en funció del context d'opressió o de privilegi.

La representació cultural de la diferència en termes de categories racials va constituir els pobles colonitzats com a altres, grups ètnics d'una naturalesa inferior, que l'home blanc superior en cultura havia de civilitzar per obligació moral. El discurs de la raça va servir per assentar les bases del pensament colonial, etnocèntric i xenòfob⁴ i per justificar l'expansió imperialista dels països occidentals arreu del món. En tant que sistema més desenvolupat i civilitzat, Occident havia d'expandir la seva forma de vida, pensament, economia i productivitat, per salvar, civilitzar i desenvolupar la resta de territoris, seguint el mateix camí que Europa havia recorregut (aquest discurs encara es troba a la base d'algunes polítiques de cooperació). Aquest procés ha estat violent, justificant la violència contra l'al-

tre (indis americans, esclaus africans, dones, musulmans en funció del moment històric) a partir d'unes relacions de poder que han transcendit el colonialisme, esdevenint colonialitat⁵ (controlant qui, com i des d'on es pot parlar, ser, estar i saber en el món).

De la mateixa manera, l'essencialisme biològic va ser la base per establir una relació heteronormativa basada en la continuïtat entre el sexe, el gènere i el desig⁶. Les normes que deriven d'aquest esquema generen múltiples desigualtats i exclusions: les persones intersex, les persones que no s'identifiquen o no es comporten seguint els rols del gènere que se'ls va assignar al néixer (entre elles les persones trans⁷), les que són grosses o tenen un cos que no encaixa amb els estereotips de bellesa, les lesbianes, bisexuals, gais i totes aquelles persones amb un desig que no es basa en la complementaritat entre la feminitat i la masculinitat. **L'estructura econòmica capitalista està travessada per aquesta comprensió binària i heteronormativa del món.** El model de progrés capitalista es fonamenta en una divisió sexual del treball, que separa els espais i treballs de cura atribuïts a les dones, i els espais i treballs de la producció de béns i serveis, atribuïts als homes. Aquestes dues esferes socioeconòmiques estan interrelacionades, però des del capitalisme s'invisibilitza i privatitza aquesta interdependència en el marc d'unes relacions familiars nuclears

³L'essencialisme biològic intenta cercar en el codi genètic o en les característiques corporals la raó de ser dels comportaments, les disposicions i les possibilitats de les persones que integren un col·lectiu social determinat. (Definició extreta del llibre Ciutadania, poder i educació, Jaume Martínez Bonafe i Maria Josefa Cabello, 2003). Aquesta perspectiva dificulta el canvi i la transformació social de les desigualtats. Per exemple justificaria les desigualtats entre homes i dones o blancs i negres, per qüestions genètiques i/o corporals, per tant irrefutables, sense vinculació amb els valors socials o culturals imperants en cada context històric i geogràfic.

⁴Etnocentrisme: es pot entendre com una actitud de superioritat, de consideració que la pròpia cultura o grup ètnic és superior als altres, o des d'una significació més "neutra", com l'anàlisi del món d'acord als paràmetres de la pròpia cultura o grup ètnic. Davant aquest segon significat hi ha qui subratlla que és una actitud no desitjable i hi ha qui subratlla que és una actitud inevitable. Xenofòbia: fa referència a l'odi, recel, hostilitat i rebuig cap a les persones estrangeres (o de les quals es desconeix la fisonomia, la cultura, la religió, les formes d'organització política, de pensament...).

⁵Colonialisme fa referència a una relació política, econòmica i administrativa, en la qual la sobirania d'un poble resideix en un altre poble o nació, fet que constitueix a aquesta nació com un imperi. Colonialitat fa referència a un aparat de poder que controla les formes de coneixement, d'autoritat, de la subjectivitat i de les relacions interpersonals, del sistema de producció i de reproducció, d'espiritualitat, gènere i sexualitat... que es gesta en el colonialisme però que transcendeix el moment històric (Discussió en Adlbi Sibai, 2016).

⁶Es pot consultar el marc conceptual de la primera fase de la campanya per reflexionar més sobre el continuïtat sexe/gènere/desig en el marc del sistema sexe/gènere occidental.

⁷Trans*: Terme que engloba a totes aquelles persones que s'identifiquen amb un gènere diferent a l'assignat al néixer o que expressen la seva identitat de gènere fora del sistema binari heteronormatiu: transsexuals, transgènere, transvestits/des, genderqueers, "two-spirit", tercer gènere, sense gènere, etc. (Definició extreta de <https://transformalasalut.wordpress.com/eines/glosari/>)

i heterocentrades. “La matriz heterosexual que hace inteligibles a los sujetos mientras sigan un patrón dicotómico de coherencia entre sexo (mujer/hombre), genero (femenino/masculino) y deseo (heterosexual) implica y replica unas esferas socioeconómicas que dependen de que la propia heteronormatividad continúe funcionando” (Orozco, Lafuente, 2013). **Aquesta estructura respon a una lògica d'acumulació de capital, que situa el mercat i la producció capitalista per sobre de les persones, la cura i la sostenibilitat de la vida.**

Actualment el discurs biològic encara es manté a la base del sistema sexe/gènere i del racisme, però s'oculta sota paradigmes culturals. Ja no es parla de sexe, sinó de gènere, ja no es parla de raça, sinó d'ètnia o cultura. El masclisme i el racisme es presenten com discursos caducats, desigualtats superades sobretot al món occidental civilitzat, per les quals no cal mobilitzar-se. **Aquest canvi de paradigma cultural invisibilitza les pràctiques i actituds racistes, generant noves formes de discriminacions, estructurals i quotidianes, més subtils i sofisticades.**

En aquest context de construcció de noves semàntiques d'alteritat i nous marcs politico-administratius per perpetuar les jerarquies i les dependències a nivell global, la islamofòbia i especialment la islamofòbia de gènere, emergeix com un dels discursos racistes-colonials contemporanis més poderosos i transnacionals⁸.

La islamofòbia és una forma de violència estructural, cultural, epistèmica i directa sobre persones i comunitats de persones musulmanes o erròniament llegides com a musulmanes (Vasallo, 2017). Es sustenta en un imaginari estereotipat, racista i colonial que entén l'Islam (abans Orient) com un bloc homogeni, monolític i estàtic. S'interpreta totes les persones musulmanes de manera monofocal, on el fet de ser musulmà és l'única dimensió

que compta de la seva subjectivitat (no hi ha diversitat cultural, ni geogràfica, ni de pensament polític, ni de maneres de viure l'Islam, ni d'orientació sexual, ni de gènere o de nivell econòmic...). Segons els indicadors d'islamofòbia definits per Runnymede Trust el 1997, des del pensament islamòfob, es considera que l'Islam és una ideologia politicomilitar, sense capacitat crítica, que justifica i normalitza pràctiques discriminatòries (per exemple cap a les dones i les persones LGTBIQ+⁹) i sense relació amb altres cultures o creences religioses. Per extensió, les persones musulmanes, són considerades arcaïques, bàrbares, irracionals, masclistes, homòfobes, violentes i terroristes.

Aquesta concepció homogeneïtzadora de l'Islam i de les persones musulmanes, també és la base per justificar campanyes militars sota pretextos de guerra contra el terror, per la democràcia o per l'alliberament de les dones i els seus drets¹⁰.

En aquest context d'*islamofòbia globalitzada*, les dones musulmanes experimenten diverses violències interconnectades, que provenen tant d'un sistema patriarcal i racista que les situa en el centre de les pràctiques i del discurs de l'odi, com des del feminisme blanc hegemònic i dels sectors occidentals més conservadors, que instrumentalitzen la igualtat de gènere per fomentar pràctiques i actituds islamòfobes. La igualtat entre homes i dones s'ha convertit en un símbol de civilització i de modernitat dels països occidentals. Es considera que a Occident les dones tenen les mateixes oportunitats que els homes i que són les dones no blanques, especialment les musulmanes, les que necessiten polítiques emancipadores. Sense parlar amb les dones musulmanes o amb les organitzacions de dones musulmanes, sense escoltar quines són les seves necessitats o estratègies, des d'organitzacions feministes hegemòniques o des de sectors conservadors, es representa, i es parla per, les dones musulmanes, relegades a

⁸La islamofòbia no és un fenomen nou. Arran dels atemptats a Nova York produïts el 11-S del 2001 s'han intensificat i regenerat noves formes d'orientalisme i d'islamofòbia que s'han vist legitimades en un context de guerra global contra el terrorisme.

⁹LGTBIQ+ són les sigles per lesbianes, gais, transsexuals, bisexuals, queers i intersexuals. Es pot consultar el marc conceptual de la primera fase de la campanya per saber més sobre diversitat afectivo-sexual.

¹⁰Brigitte Vasallo (2014), va identificar aquesta instrumentalització de les narratives feministes amb objectius racistes com *purplewashing*, fent una deriva del concepte *pinkwashing*. <http://www.pikaramagazine.com/2017/04/homonacionalismo/>

la condició de víctimes. Amb l'objectiu de salvar-les, empoderar-les i alliberar-les, s'estan reproduint discursos i pràctiques paternalistes, racistes i colonials, que ignoren i reforcen les múltiples opressions en joc.

Jasmin Zine (2004) va definir aquesta forma específica de violència cap a les dones musulmanes com a islamofòbia de gènere. A l'igual que la perspectiva interseccional, aquest concepte està generant debats al voltant de la seva pertinença, aportacions i limitacions epistemològiques i polítiques. Més enllà del debat, considerem que pot ser una eina analítica i política per analitzar les diferents formes de desigualtat i violència generades en la matriu de relacions entre el sexisme, el racisme i el capitalisme. També per generar noves aliances epistemològiques i polítiques imaginatives, heterogènies i plurals.

Per continuar reflexionant sobre pinkwashing i les relacions entre islamofòbia i homofòbia: Ensamblajes terroristes. El homonacionalismo en tiempos queer de Jasbir K. Puar

ESPAI PÚBLIC, GÈNERE I INTERCULTURALITAT: DISCRIMINACIONS I ÚS, FOMENT DE LA INTERACCIÓ PER ASSOLIR UNA INTERCULTURALITAT I EQUITAT

“Les caminades de Jane¹¹” són un reconeixement a l'activista urbana i escriptora Jane Jacobs (1916-2006). La idea central del seu treball és la defensa del disseny i la construcció de les ciutats centrades en les persones que hi viuen. Aquestes caminades es realitzen arreu del món durant el primer cap de setmana del mes de maig i s'organitzen de manera voluntària i gratuïta. Els recorreguts van més enllà de la història o l'arquitectura del barri. Liderats per les persones que hi viuen, treballen o fan ús del barri, ofereixen una mirada més personal/col·lectiva del barri. Records, anècdotes, xarxes comunitàries, problemàtiques urbanístiques, necessitats... donen cos i sentit a la passejada. Jane Jacobs defensava ferventment que les persones que viuen en un barri, són les que en tenen més coneixement, i que aquest coneixement és necessari per millorar-lo i enfortir-lo.

Tothom té experiències, sabers, anècdotes, records que podria explicar sobre l'espai públic, però segur que si féssim l'exercici d'intentar definir-lo, cadascuna de nosaltres en faria una definició diferent. **Cada persona entén, sent i viu l'espai públic de manera diversa, en funció de la seva edat, context o identitat cultural, classe social, gènere, orientació sexual, capacitats funcionals, ideologia política, creença religiosa, experiències prèvies, gustos, aficions...** La plaça Joan Coromines (entre MACBA i CCCB) de Barcelona té diferents significats per als grups de joves d'origen pakistanès que juguen al criquet, que per als grups de joves (nois i noies) d'origen filipí que converteixen el pati del CCCB en una pista de ball, per als *skaters* que salten les escales de ciment, per als i les turistes o persones que visiten o treballen als museus, per a l'alumnat i el professorat de la Universitat Blanquerna, per als que passegen amb els seus gossos i fan servir la plaça com a pipi-can...

També podem reconèixer ciutats pel seu espai públic, la Rambla de Barcelona, la ria de Bilbao, la plaça Tiananmen de Pequín, la piazza Sant Marc de Venècia o el mercat de la plaça Jemaa El Fna de Marràqueix. **Malgrat la tendència homogeneïtzadora fruit de la globalització i d'una planificació urbanística al servei del capital, l'espai públic encara presenta particularitats i singularitats en cada context geogràfic.**

Els monuments, les glorietses, les escultures, els noms dels carrers ens expliquen els valors culturals de la ciutat, l'estàtua de Colom a Barcelona, és testimoni de la colonització econòmica, social, cultural i política dels pobles d'Amèrica Llatina, la glorieta Transsexual Sònia al parc de la Ciutadella a Barcelona, fa que no s'oblidi la seva mort i expressa el rebuig de la ciutat cap a actituds i pràctiques trànsfobes, les tanques de Ceuta, Melilla, Mèxic, Grècia, Turquia, Palestina... expressen amb contundència unes determinades polítiques migratòries.

Però l'espai públic també ens parla de la ciutadania. La plaça del Sol de Madrid o la plaça Catalunya de Barcelona van ser crucials per al desenvolupament del moviment 15-M, així com la plaça Tahrir del Caire ho va ser per a la “primavera àrab”, les desfilades del 28-J per visibilitzar i reclamar els drets de les comunitats LGTBIQ+ arreu del món, el parking day per reclamar més espais ciutadans i sense cotxes, les manifestacions a favor de les persones refugiades o pel tancament dels Centres d'Internament d'Estrangers, el carnetoltes de Rio de Janeiro, les Falles a València o Holi, el festival per celebrar l'arribada de la primavera a l'Índia, el Nepal, Malàisia i Sri Lanka, ens revelen espais de trobada, diàleg, intercanvi, de manifestacions polítiques o de celebració de festes.

¹¹<http://janeswalk.org>

La història d'una ciutat és la història del seu espai públic. L'entramat de relacions veïnals, entre la ciutadania i el poder, l'expressió col·lectiva i de la diversitat (cultural, sexual, social...) tenen la seva expressió a l'espai públic. Un espai que organitza i dota de sentit el conjunt de la ciutat. L'espai públic és al mateix temps espai físic, simbòlic i polític. És l'espai principal de l'urbanisme, de la cultura urbana i de la ciutadania (Borja, Muxí, 2001).

Normalment quan pensem en l'espai públic pensem en els espais entre els edificis i els carrers, espais buits, parcs, jardins, places... però les biblioteques, museus, teatres, estacions de tren o metro, les àrees comercials¹², els centres cívics, els hospitals o els centres educatius també són (o poden ser) espais públics.

L'espai públic és multidimensional i polisèmic. Es pot definir de moltes formes en funció de si posem l'accent en la forma, els usos, les funcions, les persones i les relacions que s'estableixen. Per començar a construir una definició compartida direm que l'espai públic és un espai de propietat pública, d'ús ciutadà, on qualsevol persona té el dret a circular, estar o fer-ne ús.

L'espai públic no és neutre. És l'escenari d'una negociació permanent entre interessos contraris. El problema es genera quan aquesta negociació no es fa en igualtat de condicions. L'espai públic reflecteix espacialment les característiques socials, culturals i econòmiques de cada context històric i les seves relacions de poder. Actualment l'espai públic està al centre del debat del mercat, de les polítiques públiques i de la ciutadania. El segle XX ha estat qualificat com el segle de les ciutats i a la vegada com el segle de la mort de les ciutats (Jacobs, J. 1961), en una tensió que situa a l'espai públic al centre de la discussió, un indicador de la qualitat de vida de les ciutats (a nivell estètic, cultural, social, simbòlic, polític, econòmic...). Segons Jordi Borja i Zaida Muxí (2001) **l'espai públic es pot valorar per la intensitat i la qualitat de relacions socials**

que facilita, per la seva capacitat de barrejar grups i comportaments, d'estimular la identificació simbòlica, l'expressió i la integració cultural.

La ciutat contemporània respon als valors econòmics, culturals, socials i de gènere de la ciutat moderna del segle XIX. Sota criteris capitalistes, eurocèntrics, patriarcals i heteronormatius, l'espai urbà configura una ciutat zonificada, amb àrees específiques per funcionalitat, que ha separat les esferes productives de les esferes de la cura, que distingeix entre centre i perifèria, generant dispersió, segregació i segmentació social però també cultural, sexual i religiosa. Un model de ciutat parc temàtic, on es prioritza una arquitectura de productes amb grans inversions públiques i privades dirigides a la construcció d'edificis emblemàtics, però sense identitat simbòlica per a la ciutadania, on es privatitza l'espai públic i s'imposa l'edificació i el traçat de vies per a la circulació de vehicles (individuals).

Aquest model de ciutat prioritza les necessitats (perquè també és qui més participa en la seva planificació) de l'home que s'expressa en masculí, blanc o no llegit com a migrat, adult, sense dificultats físiques i/o intel·lectuals, amb ocupació i capacitat de consum, heterosexual, que viu en unitat de convivència formada per una família nuclear però que no es fa càrrec de les dependències familiars, catòlic, amb desplaçaments principalment individuals, amb un cos que s'ajusta als cànons de bellesa i de salut. Aquesta construcció de la ciutat, de l'espai públic, la mobilitat i la seguretat genera múltiples experiències de discriminació, exclusió i desigualtat.

Voreres estretes al voltant d'escoles, parcs i centres mèdics on poden circular cotxets o cadires de rodes, carrers tallats al trànsit per a àrees comercials però no per a escoles o centres mèdics. Estacions de metro no accessibles (a Barcelona encara n'hi ha 15) o seients ocupats per pràctiques invasives com els espaterraments (manspreading)¹³. Carrers poc il·luminats a la nit que augmenten la sen-

¹²Les àrees comercials estan considerades com a espai públic per les seves funcions de socialització i oci en les cultures occidentals contemporànies. Però requereixen una anàlisi diferent perquè es tracta d'espais d'ús col·lectiu però de gestió privada.

¹³Manspreading o espaterrament és un terme que es va incorporar al diccionari d'Oxford al 2005. Fa referència a la postura de cames obertes que, majoritàriament alguns homes, repeteixen quan suen als seients del metro o l'autobús. A l'obrir les cames ocupen l'espai de les persones dels seients continus. Moltes ciutats com Barcelona, Terrassa o Nova York estan fent campanyes per sensibilitzar els homes respecte a aquesta pràctica abusiva de l'espai públic. A Madrid la campanya es va fer respondent a la petició del col·lectiu Mujeres en Lucha que van publicar en Change.org

sació d'inseguretat, especialment per a les dones o per a les persones amb una expressió de gènere no binària, o les que expressen públicament una sexualitat no heterosexual o tenen trets físics o una forma de vestir que els assenyalen com a no blanc, no catòlic. Les xarxes de transport públic no responen a les necessitats de mobilitat de proximitat (casa, escola, mercat, biblioteca, centre mèdic, hospital¹⁴) que són les que utilitzen majoritàriament les dones encarregades de les tasques de cura. Cadires individuals on no poden seure les persones grosses. Noms de carrer que invisibilitzen les contribucions de les dones a la història. Monuments amb persones que passen a la història per colonitzar pobles. Pistes esportives privatitzades i pràctiques esportives criminalitzades (cricquet, ecuavoley, beibol). Tanques publicitàries que reproduïen estereotips de bellesa sexistes, racistes i LGTBfòbics i models de consum capitalistes, poc respectuosos amb el medi ambient i amb la vida de les persones en altres parts del planeta.

L'espai públic pot ser un agent que contribueixi a la desigualtat i l'exclusió mitjançant una jerarquització de cossos, usos, sexualitats i cultures al servei d'una economia capitalista. Però també pot ser un espai que respongui a les necessitats de les persones, que garanteixi el desenvolupament de la seva vida quotidiana, tenint en compte totes aquelles activitats i espais que fem al llarg del dia per al manteniment de la vida (cura pròpia i la dels altres, espais comunitaris i d'ajuda mútua, per les feines reproductives i productives). Des de paràmetres de proximitat, diversitat, autonomia, vitalitat i representativitat (Col·lectiu Punt 6), valorant totes les mirades, sabers, experiències, desitjos i interessos, albergant i fent visible la diversitat des de la inclusió i l'equitat. Aquí rau el seu gran desafiament.

Ni uniformes ni etiquetes, per una escola i un món intercultural i amb equitat de gènere es posiciona en aquesta altra mirada a la ciutat i a l'espai públic. Entenem que **el dret a la ciutat, no és un dret en abstracte, sinó que**

s'exercita diàriament en la vida quotidiana i té com a màxima expressió l'espai públic. És per això, que la proposta per a aquesta segona fase de la campanya, és la **identificació d'un espai públic significatiu per a la vida compartida del barri, per analitzar-lo amb indicadors de gènere i de cultura** (i tants altres com siguin necessaris en cada context) i **fer propostes d'intervenció per millorar-lo com a espai de participació, inclusiu, equitatiu i divers.**

A Catalunya i arreu del Nord globalitzat, fruit de la crisi immobiliària i financera, estan resorgint (noves) formes d'organització i acció veïnal que s'estan confirmant com un territori de reconquesta i apropiació de l'espai públic i de la ciutat, per part de la ciutadania. Horts urbans, cessió temporal de solars i equipaments de barri, espais públics autogestionats, recuperació de fàbriques com a centres culturals i comunitaris, construccions d'habitatges amb concepcions comunitàries de la criança que situen la cuina com l'espai central de convivència de la llar, patis escolars entesos com a espais de cura, rutes i itineraris feministes i culturals que recuperen la memòria històrica, identifiquen els processos colonials que han contribuït a la creació de la ciutat o mostren la diversitat cultural de maneres de fer, pensar i sentir presents en la ciutat, dispositius per a l'autosuficiència energètica a l'espai públic, cuines i mobiliari comunitari mòbil, bancs circulars per conversar, grades i escenaris per debatre o gaudir d'espectacles culturals, wifi accessible i carregadors de telefonia mòbil... Pràctiques col·laboratives, col·lectives i creatives d'arquitectura de codi obert, d'urbanisme tàctic, de mediació urbana, de codisseny de dispositius... en definitiva de coproducció de la ciutat. Des d'un paradigma de l'hàbitat estan configurant noves relacions econòmiques, socials, culturals, mediambientals, educatives, tecnològiques que situen la cura de les persones en el centre de la sostenibilitat de la vida, guanyant espai a les lògiques capitalistes, imperialistes i masclistes dominants. **L'espai públic representa un repte i una responsabilitat per a tothom.**

¹⁴A Barcelona, l'Hospital de la Vall d'Hebron es va inaugurar al 1955 i el metro no va arribar fins al 1985. A L'Hospitalet de Llobregat, l'hospital de Bellvitge es va inaugurar el 1972 però el metro no va arribar fins al 1989. Durant aquest 30 anys a Barcelona i 17 anys a L'Hospitalet, les dones, que són majoritàriament les que fan els acompanyaments a l'hospital no podien arribar amb tranquil·litat.

Amb la campanya *Ni uniformes ni etiquetes, per una escola i un món intercultural i amb equitat de gènere*, ens volem sumar al conjunt d'iniciatives que estan treballant per recuperar la ciutat, repensar-la i transformar-la sota paràmetres comunitaris, de diversitat, equitat i sostenibilitat.

Per continuar reflexionant sobre l'espai públic i la ciutadania i per inspirar-nos en el disseny d'accions a l'espai públic: El paseo de Jane. En honor a Jane Jacobs i la seva concepció dels carrers com a espai de trobada ciutadà.

Vídeo: <http://www.rtve.es/alacarta/videos/la-aventura-del-saber/aventurampaseo/3880752/>

Guia: <http://laaventuradeaprender.educalab.es/guias>

RECOMANACIONS PEDAGÒGIQUES

- Descolonitzar la mirada i les formes de pensament pròpies per evitar imposar la nostra cosmovisió (etnocèntrica, androcèntrica, adultocèntrica, cristianocèntrica, heterocentrada...). En un procés de revisió constant per estar alerta a les possibles relacions de privilegi respecte a l'alumnat, les famílies, la resta de professorat i del barri.
- Pensar i comunicar la cultura en termes dinàmics, com un procés i no com el resultat final d'un procés. Des d'aquesta postura es desprèn que una cultura és un sistema obert que s'actualitza en cada moment concret i que per tant, persones, grups i cultures poden canviar i adaptar-se a nous contextos i situacions. També comporta assumir que una cultura és un sistema d'organització heterogeni, que inclou persones diferents però amb característiques que permeten el coneixement i el reconeixement mutu.
- Entendre les cultures com a sistemes de comunicació en relació. Les cultures no viuen aïllades les unes de les altres. Estan interrelacionades, poden tenir aspectes comuns, poden dialogar, intercanviar i incorporar nous punts de vista. Aquest diàleg i l'intercanvi s'ha de fer en igualtat de condicions, per tant hem de vigilar no presentar el sistema de pensament, comportament i dels afectes occidental com a superior, més evolucionat i desenvolupat.
- Visibilitzar la diversitat de sabers, experiències, maneres de fer, sentir i de pensar de les persones de l'aula, de l'escola i del barri. Generar espais de diàleg i intercanvi per evitar la prioritització d'una forma de coneixement i de maneres de fer sobre els altres.
- Fugir d'una concepció del temps, del desenvolupament, de l'evolució i del progrés lineal, respectant els tempos, l'evolució i les maneres de fer propis de cada persona, cultura o context geopolític.
- Desnaturalitzar les diferències per evidenciar les jerarquies i desigualtats que amaga aquesta naturalització. La natura ha servit com a excusa per justificar desigualtats i opressions econòmiques, polítiques, culturals, de gènere, sexuals...
- Entendre les persones des de la seva complexitat. No identificar les persones a partir d'una visió monofocal (dona, musulmà, migrant, jove...), sinó des del l'entramat de relacions i variables que s'activen i articulen en cada situació concreta (mirada interseccional).
- Analitzar les situacions concretes també des de la vessant del privilegi i no sempre des de la posició de la subordinació i la desigualtat. No culpabilitzar les persones que es troben en situacions d'opressió (per exemple discurs de la por i culpabilització de les noies que caminen soles a la nit, que viatgen soles o en funció de la roba que vesteixen si han estat víctimes d'una agressió).
- Entendre el centre educatiu en el marc d'una ciutat educadora, com un espai públic, comunitari i polític. Des d'aquesta concepció el centre educatiu no és només l'escenari on es realitzen els processos d'aprenentatge, sinó que és en si mateix un agent educador, on infants/joves, professorat i famílies poden construir col·lectivament l'espai (aules, menjador, pati, espais de trobada, lectura, joc...), definir metodologies d'ensenyament i aprenentatge, les relacions amb el barri i la ciutat...
- Elaborar els nostres projectes educatius a partir del que hi ha (i no del que projectem que hauria d'haver-hi). Acompanyant cada situació per elaborar i expandir les possibilitats d'aprenentatge, des de la pluralitat i a partir un coneixement basat en l'experiència, el cos, tenint present els afectes i les emocions, incorporant espais de cura i de gestió dels conflictes.
- Elaborar els nostres projectes educatius a partir de l'articulació de diferents contextos: local, nacional i global.
- Preguntar-nos si amb el nostre projecte educatiu estem ampliant el dret a la ciutat, si estem tenint en compte la diversitat d'usos, persones, sabers, experiències, si estem privilegiant o si estem invisibilitzant altres persones, grups o comunitats.
- Proposar metodologies pedagògiques que fomentin la construcció col·lectiva d'un coneixement compartit, escapant de lògiques d'autoria i de producció epistemològica capitalista i individualista.

BIBLIOGRAFIA

Adlbi Sibai Sirin (2016).

La cárcel del feminismo. Hacia un pensamiento islámico decolonial.

Ediciones Akal, México.

Borja, Jordi i Muxí Zaida (2001).

Espacio público y ciudadanía.

Diputació de Barcelona, Oficina Tècnica de Cooperació. Barcelona

Col·lectiu Punt 6 (2014).

Espais per la vida quotidiana. Auditoria de qualitat urbana amb perspectiva de gènere.

Haraway, Donna (1995).

Ciencia, cyborgs y mujeres. La reinención de la naturaleza.

Ediciones Cátedra, S.A., Madrid.

Harvey, David (2008).

“Utopías dialécticas” en *Educación y vida urbana: 20 años de Ciudades Educadoras.*

Asociación Internacional de Ciudades Educadoras, Editorial Santillana.

Jacobs Jane (1961).

Muerte y vida de las grandes ciudades.

Capitán Swing, Salamanca, 2011

Orozco, Amaia, Lafuente, Sara (2013).

“Economía y transfeminismo. Relato de un encuentro” en *Transfeminismos. Epistemes, ficciones y flujos.*

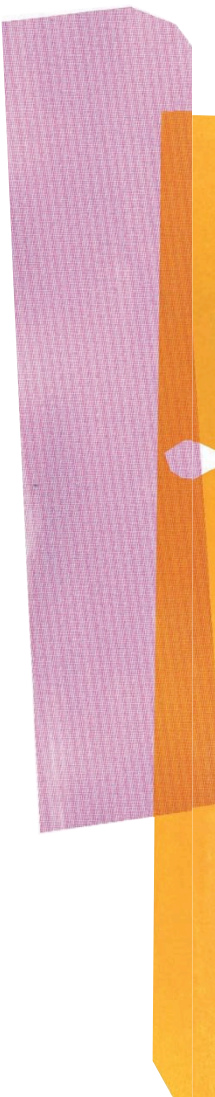
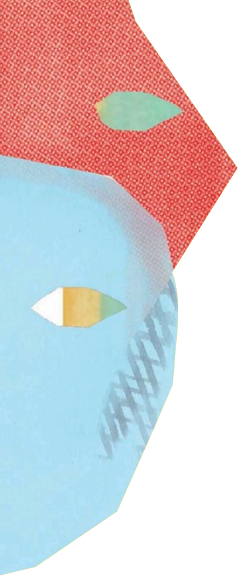
Compilado por Miriam Solá i Elena Urko, Editorial Txalaparta, Tafalla.

Platero Lucas R, “Interseccionalidad” i Vasallo Brigitte, “Islamofobia”

Platero, Lucas R, Rosón María, Ortega Esther (eds) (2017).

Barbarismos queer y otras esdrújulas.

Edicions Bellaterra, Barcelona.

La guia per a qui i per què? És un material de suport als educadors i educadores formals (mestres i professorat) i no formals (monitores de lleure, educadores socials i altres) d'infants i jovent de nou a disset anys, per tal d'incloure continguts i pràctiques pròpies de l'educació per la justícia global en la seva programació.

Es tracta d'una segona fase on es treballa especialment la mobilització social i la incidència social i política a l'entorn local i global a favor de la perspectiva de gènere i la interculturalitat.

ALTRES TÍTOLS PUBLICATS

- El Viatge del Konan
- El Diari de la Naaku
- Unitat Mòbil
- Guia pedagògica Mira l'Àfrica! Actuem per transformar les injustícies socials
- Guia pedagògica #desfemlesdesigualtats - Aprenentatge creatiu per una ciutadania global. Primera fase
- Guia pedagògica #desfemlesdesigualtats - Aprenentatge creatiu per una ciutadania global. Segona fase
- Guia pedagògica Ni uniformes ni etiquetes: per una escola i un món intercultural i amb equitat de gènere. Primera fase

Carrer Llobregat 145, baixos
08904 L'Hospitalet de Llobregat

educatiu@fundacioakwaba.cat
www.fundacioakwaba.cat
www.niuniformesnietiquetes.esy.es
(+34) 934 407 696

amb el suport de

